De generalenrepetitie

Peter H. van Lieshout

bron
Peter H. van Lieshout, *De generalenrepetitie*. Querido, Amsterdam 1966

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/lies001gene01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

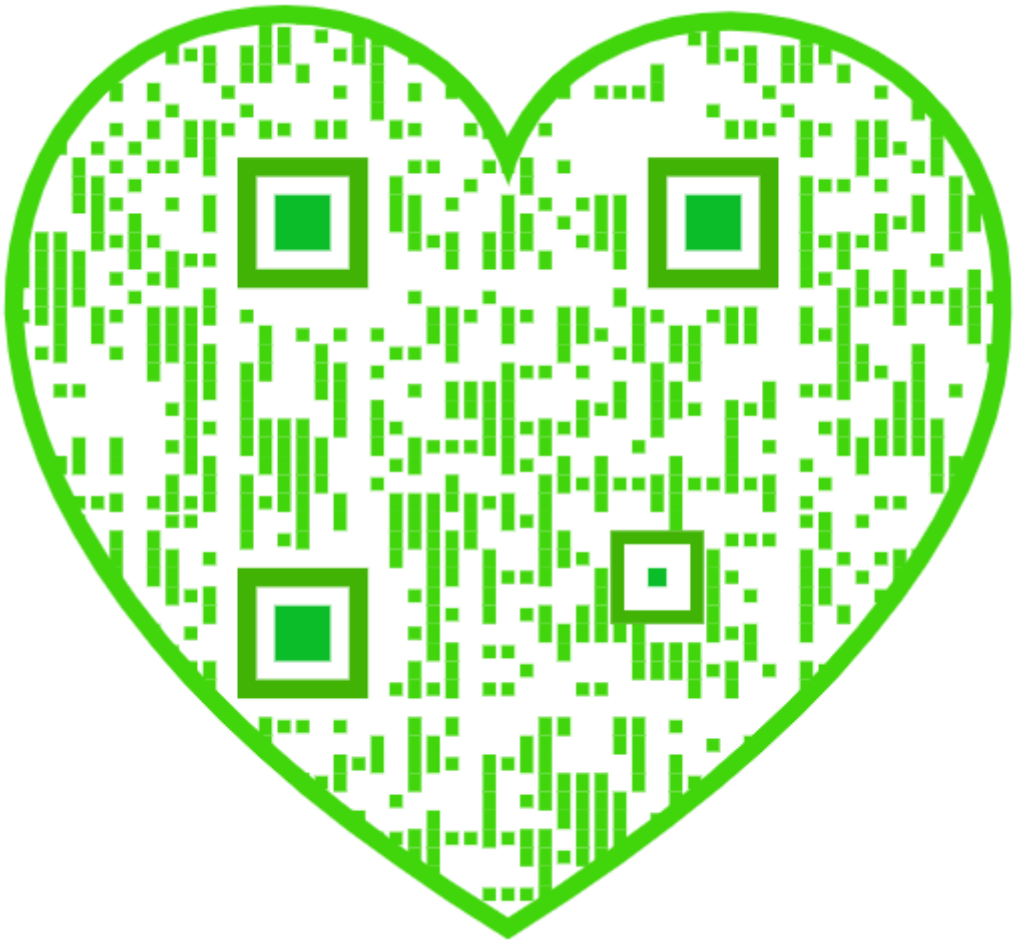

Hey! You got to hide your love away.
John Lennon *Help!*

Vroeger was ik bang te spreken, ik wilde iedereen tegelijk spreken, en was tegelijkertijd bang dat iedereen anders me zou afluisteren. Ik ben hardop te horen.

Ik knoop als een dolleman eindjes aan elkaar, de kaleidoskoop toont altijd alles. Een bont mozaïek, een grillig tapijt: alles wat waar is, is goed.
Simon Vinkenoog *Liefde*

We live together, we act on, and react to, one another; but always and in all circumstances we are by ourselves. The martyrs go hand in hand into the arena; they are crucified alone. Embraced, the lovers desperately try to fuse their insulated ecstasies into a single self-transcendence; in vain.

Aldous Huxley *The doors of perception*

[De generalenrepetitie]

De glasheldere herinneringen in je bezit aan de afgelopen twee jaren, de exacte en verlichte betekenisvolle grote gebeurtenissen tussen hoofdzakelijk april en april van de jaren '64 en '65 (zeer recent), de af en toe langere en kortere maanden van hoop, afwachten, opwinding, de steeds onverbiddelijker confrontatie met de feiten, de langzame vermoeide strijd tegen windmolens, nog niet opgegeven hoewel praktisch gewonnen, strijd tegen de werkelijkheid, het roofbouw plegen op een beperkt aantal zeer bepaalde herinneringen, het bij tijd en wijle binnensluipen van een langzaam vermoeden dat het futiel is, de opgewonden zomer, de snelle inzet van de lente, de opeenstapeling van een reeks bijzonder geweldige en krankzinnige dingen die niet meer te achterhalen, weg te branden zijn; het wordt tijd voor een recapitulatie.

Jezelf rekenschap geven, al je namen etaleren, je kamer rondkijken, een inventaris, een uitgebreide inventaris maken en erin weten te geloven, de hoop, de herhaling, eenendertig akties ondernemen, zo vaak als mogelijk, staccato van je laten horen, het serum inkt benuttend, liefde laten doorgaan, langzaam; ik weet wel wat ik doe; bij elk nieuw woord leg ik verantwoording af, maak de balans kloppend; regelmatig, nauwelijks onderbroken, maken de toetsen een droog en fel geluid als ze met een harde klap tegen het lint slaan; leve de techniek; de sporen laat ik na op het witte papier van vele dagen, vele gesprek-

ken, het vordert zeer langzaam.

Vandaag kwam ik iemand toevallig tegen in de stad, een oude kennis, herkende hem eerst niet; pas toen hij enige tijd breed grijnzend voor me op het trottoir stond, zijn beide handen in verwondering en verrassing uitgestoken, wist ik zijn naam weer; ik kan erg slecht gezichten onthouden, praat soms vijf minuten tegen de verkeerde; nu, op dit ogenblik zou ik zelfs haar gezicht niet exact kunnen beschrijven, hoewel ik haar van tientallen meters afstand herken vóór ik naar haar kijk, soms, na een razendsnelle ontmoeting, als ik toevallig op de Solex door de stad rijd, en zij komt een winkel uit, of een kort moment als twee roltrappen elkaar passeren, ik op weg naar de parterre om een handige doorzichtige plasticmap te halen om papieren, manuscripten, brieven en zo in op te bergen, en zij gaat naar boven, met onbekende bestemming; ik maak een vriend opmerkzaam op haar plotselinge verschijning; hij kijkt haar nauwelijks een seconde aan; ik loop nog urenlang met haar beeld in mijn gedachten, maar later op de avond, als we zwijgend en vermoeid, op een donkerrode barkruk, over de vochtige glazen strijken, maakt mijn vriend een scherp geformuleerde opmerking over haar verschijning, geeft een opsomming van wat zij aanhad, en waarom de kleurkeuze daarvan zo juist was; hij heeft trouwens een kleurcomplex; ik sta stomverbaasd, weet me niet meer te herinneren hoe ze er uitzag, heb daar niet op gelet, werkelijk; ik zou haar

gezicht niet kunnen beschrijven, behalve enkele details, de haarinplant, de manier van lachen, de oogopslag, zelden kom ik iemand tegen die op haar lijkt, hoewel ik een meisje ken, van gezicht, dat zeer veel met haar gemeen heeft, tot de manier van glimlachen toe, stond er een keer tegenover in de bus; ze keek me onderzoekend aan, stootte enkele vriendinnen aan; bij het verlaten van de bus hoorde ik nog net dat zij iets zei over ‘die jongen die’; het kon een zusje van haar zijn; later bleek, bij navraag, dat het een vriendin was; typisch.

Best mogelijk dat ik veel weglaat; een jongetje in de Sam, een Puchtyp, werd vandaag bijna kwaad toen ik hem ernstig beloofde zijn bouwvallige trouwgereedschap weg te schoppen; we hadden het over een en ander; hij raadde mij aan een gaatje in mijn voorhoofd te boren; het gesprek ontspoorde tenslotte toen mijn vriend Pim, ook wel Blauwbaard, Lelijke Sik, Pimmeltje en Mottebal genaamd, binnenstormde en ogenblikkelijk tientallen meisjes voor een bezoek uitnodigde (reactie: ‘jij naait zeker met een driewegstekker’); trouwens, het bedoelde kereltje, lyceïstje met Rolling-Stonekuif, leek ook wel wat op Helma; vreemd, zal de naderende paranoia wel wezen.

Pimmeltje is toch wel een mooie zak ook, fotografeert zich te pletter, heeft de leiding van zijn eenmansreclamestudio, maakt in elk geval mooie affiches, leent mijn grammofoon, wordt frequent fees-

ten uitgezet waar hij met de meest ingenieuze smoezen gate-crasht, hakt in vurehout een prachtig, een meter hoog, erotisch vrouwebeeld, levensechte, krabbelende handjes, een pluk tabak in het kruis; de kop is driehoekig, eenogig; ze staat met een verlekkerd smoel tussen d'r houten o-benen te wrijven; een onderwerp voor vele idiote fotoos (met bril, een rode roos van plastic, een uitgeknipte foto van een blote kerel, de bedoelde tabak, een wit minuscuul schaamschortje, een witte strook ‘met ingang van 3-11-'64’, andere, onvoorstelbare dingen); we gaan misschien binnenkort een klein 8-mm-filmpje opnemen, een verfilming van een hoofdstuk uit *The naked lunch;* er zijn nog geen competente spelers gevonden; desnoods veranderen we het plan, maken er iets heel anders van bij voorbeeld zoals de beroemde film van Andy Warhol, zes uur lang een slapende man, instellingen van vijfenveertig minuten op de langzaam ademende buik, geen geluid; misschien maken we iets van een kwartier in die geest, een trucfilm dan; recht op het scherm een foto van een bodybuilder uit de folder van Charles Atlas, links detailopnamen, snel wisselend, van een druppende kraan, een jonge kikker, een zure mossel, een paar billen, een opname vanuit een rijdende auto, een draaiende plaat, ijsbloemen, een masturbatie-scène, paarden, de mond van God, allerhande sekssymbolen, grotten, dolken, een trein die in een tunnel verdwijnt, een glanzende Jaguar, een strijkijzer, een meisje dat traag in haar

neus peutert, etalagepoppen, snotterende ijspegels aan een rieten dak, een gesluierd arabisch herderinnetje, een serie ‘met-een-luipaard-naar-bed’films, op te nemen in Marokko, Midden-Afrika, het Midden-Oosten, met parende giraffen, een Egyptisch bordeel met ontzettende voorstellingen, stervende negers, het neerschieten van Belgen in de Kongo, rassenrellen in Zuid-Afrika, oerwoudbranden met gillende dieren in doodsnood, Armando en Michaela De Nijs als slachtoffers van kannibalen, met de chef-wonderdokter keuvelend of er al dan niet sauce béarnaise bij hen geserveerd moet worden, opnamen van blanke kolonialen die sodomie plegen op hun terras met bavianen en mandrils, tot slot wordt de lopende camera (goed waterdicht verpakt) in de Victoria-watervallen gesmeten, terwijl een missionaris gewurgd wordt voor het meer realistische geluid; de opnamen die je ziet als je je in een afgrond werpt, prachtig; we zien nog wel.

Helaas zullen deze meer dan fantastische plannen, draaiboeken, schema's nooit worden uitgevoerd wegens kleine foutjes in de opzet; we hebben er sowieso niet aan gedacht, dat er in een Egyptisch bordeel geen stopcontakt is voor elektrische stroom, voor de lampen; de apparatuur zal wel een keer worden vertrapt door woedende rinocerossen en Berbers; tja, dat is toch wel jammer.

Laten we maar alle dingen beloven, doen, maken, ondergaan; het blijft toch hetzelfde, de relaties, de

betrekkingen met je omgeving, vooroordelen, de continuë liefde, de dagen in vrijloop, het steeds terugkerende gevoel, de wekelijkse hitparade, de verzonnen smerige details met betrekking tot feesten, technieken, de prachtige tactieken uit de Kama Soetra; ik kom er niet aan toe voorlopig; vandaag is het weer zover; ik ben reuze down; het getob; ik loop afwezig in me heen en weer, kijk naar mijn vingers, tel de sekonden, telefoneer; landerig op mijn buik lees ik de krant, heer Bommel, peuter mijn navel schoon, zet de radio aan, neem een kersebonbon, zet de radio af, stomp met mijn vuist tegen de rug van de bank, zucht, rij bij wijze van experiment zonder eenmaal gas weg te nemen naar de stad, bots verstrooid tegen een heleboel kennissen op, tijdens een gesprek over geweldige belevenissen, ergens in Rotterdam, Antwerpen, Nijmegen, Amsterdam, Brugge, Reykjavik of waar dan ook; ondertussen blijf ik voortdurend ergens in mijn achterhoofd denken ‘wat kan het me ook eigenlijk verdommen; het interesseert me toch geen bal wat ze zeggen; hou maar op’, maar ondertussen stem ik met het gezegde in, knik af en toe als men naar me kijkt; op strategische punten in het gesprek brom ik maar wat instemmends, geef een opmerking; hartstikke blij dat ze een klankbord gevonden hebben praten ze verder; later, in het straatje, schreeuw ik Hans' naam omhoog, niet thuis, keil een steentje tegen het raam, geen gehoor; balorig fluitend naar huis; wat schiet ik er nou eigenlijk mee op;

thuis op mijn kamer zwijg ik een half uur, kijk aandachtig naar het plafond, scheur een foto van de muur (Cecil Taylor uit *Down beat*), zet BBC-Playtime aan; ik hou nou eenmaal van volksliedjes, mits gezongen door Burl Ives (later veranderd in Bob Dylan natuurlijk); in plaats daarvan plaatjes van de in Nederland nog praktisch niet bekende Beatles (september '63) (in Den Haag vroegen een stel jongens uit Liverpool me wat ik van de Beatles dacht; ik antwoordde te goeder trouw dat ik er nog nooit vamme leven van gehoord had; de jongen met kanariegeel overhemd en ban-de-bomspeldje sloeg me bijna de zee in; 's avonds zijn we toch flink uit geweest; leve de Beatles); de zenuwen; ik ben geen voorvechter van pop-music (ook dat is veranderd, op miraculeuze wijze ben ik via Radio London en enkele jukeboxen bekeerd tot de Stones, halleluja), hooggestuurde Puchs, briljantine, Morele Herbewapening, blokfluitles, melk in de thee, picnics, Duitse jongens met een grote bek in Zandvoort, dagsluiters, krijgsdienst, voetbal, Vietnam; dus zet ik de radio weer eens af, lees een stukje; op den duur kom ik toch weer steeds op haar terug, onvermijdelijk, het schijnt zich wel als een dumdumkogel in me genesteld te hebben; toe maar, wat doe je eraan; kansen heb en neem ik niet, steven glimlachend (ho maar) mijn doel voorbij; wat doet het ertoe; al mijn vrienden dringen aan op onmiddellijke actie, brengen mij door hun plezier met verkeringen en zo op de rand van de geliefde

wanhoop, proberen me te doorgronden; ik zet geen voet aan de grond; mijn keus bepaald; in elk geval blijf ik wel flink consequent; toch begrijp ik de mysterieuze reden niet; wat kan ze in 's hemelsnaam tegen me hebben; ik tast in het duister; wat doet het ertoe; sla het maar over.

Alles nog haarfijn uit te leggen; het hoe en waarom; zeer duidelijk uiteenzetten waarom ik nou precies; de redenen, de principes, de desillusies, het oneindig verval, de geweldige opwinding 's avonds bij iemand op zijn kamer, kommetjes zwarte koffie; we bekijken André z'n nieuwste gouaches, halen herinneringen op, roken, bladeren onder het praten in allerhande boeken (het sfeertje is er, weet je wel), praten de hele avond over God-weet-wat, de zomer, de jaren ervoor, de jaren die nog moeten komen, gissingen: hoe zal het zijn vandaag over twee, vijf, tien, vijftig jaar; André met een prachtverhaal: wordt 's ochtends wakker in een vreemd bed, wrijft zijn ogen uit, ziet tegen de schuine muur een briefje, waarop in kleine ronde meisjesletters ‘een stukje brood s.v.p.’; denk het eens in, zet de radio eens aan, steek een nieuwe sigaret op, rij je te pletter, maak revolutie, hou een happening, geef je vrouw bij je thuiskomst een net verpakte tuil distels, schop de poes over drie fauteuils en een haardbankje heen, hinkel van de dam naar het plein, kus met gesloten ogen de koude lantaarnpaal, steel een bommenwerper en gooi Drente plat, maak carrière, pluk een kleine rode roos, geloof weer in

God, los een kruiswoordpuzzel op, abonneer je op *De lach*, breek uit, loop weg naar Marokko, word boeddhistische monnik in een gele pij, vul in het postkantoor je Parker, molesteer een agent, zwem over het kanaal, verscheur je kasboek maar; doe wat, in 's hemelsnaam, doe wat.

Zaterdags opwinding; vanavond Feest bij Hans in het tweede straatje; elk moment loop je ze tegen het lijf, de jongens die vol verwachting vragen of het nou heus vanavond is; iedereen probeert wanhopig snel iemand te versieren; er gaan de wildste geruchten; de hele Sam gonst van de gesprekken; vanavond eindelijk een feest, waarschijnlijk het laatste van het seizoen (het is oktober en anders wordt het zo koud); jij komt toch hè; nou, eindelijk is het acht uur; ik loop met Goof en Pim door het centrum te rennen; er is letterlijk niemand vrij; contactavond op zuid of zoiets; het wordt half negen; we zien tientallen van de vrienden op de fiets met een meisje achterop ergens heen gaan; nog niets gevonden; daar hebben we Stella en Frits; Stella moet vanavond weer terug naar Amsterdam, gaat de Marva in; Frits is een beetje down; ze drinken zwijgend ergens wat; André arriveert ook, op zijn nieuwe bromfiets (moet wel, er zijn in de buurt geen scholen waar ze hem willen hebben, dus rijdt hij elke ochtend vijftien kilometer op zijn nieuwe Berini); we eten vast wat op het atelier; ten slotte blijken er nog meisjes te veel te zijn; Emiel en Hans komen binnen; we halen geld op; ze

gaan weg, komen even later terug met een geweldig grote kartonnen doos gevuld met een heleboel pullen bier en wat cola (er gaan verschillende handjes naar de listige zakflaconnetjes cognac); er zitten nu ongeveer twintig man op het kleine bovenhuisje; een paar pogingen tot gesprek; de stilte is heel pijnlijk tot er vonkende muziek uit de grammofoon komt, Coltrane live at Birdland; er wordt een beetje gedanst later, zacht gepraat, gedronken; sommigen vertrekken, komen later op de avond weer eens kijken; na een half uur is het bier grotendeels op; Goof probeert wat in het gangetje; het lukt hem niet door het vele bier; uren later is het heel erg stil; alles is op, niemand echt dronken; er worden platen gedraaid en er wordt voornamelijk gezwegen; Martijn komt even aan, net terug uit Delft of zo; we lopen weer door de stad te rennen; een paar man gaan naar kontakt toe om mensen op te pikken na afloop; anderen zetten wat weg bij de Stip; de partij is over, pas half een; we eten nog een stukje kaas; ik ben weg; ze zijn nog tot half vier daar gebleven, pratend, rokend, luisterend; men ging toen naar een nachtelijk feest in Vught, met autoos, brommers, fietsen, maar voor mij hoeft het werkelijk niet meer.

Ik ben me wel bewust van herhalingen, het nodeloze repeteren van gevoelens, roofbouw plegend op het verleden, begrijp het maar, niets terugnemend, het is echt geen illusie, dwangidee, waandenkbeeld, stunt, gimmick, reclamefoef: ik meen het veel te goed,

werp me waanzinnig in de liefde, spendeer maandenlang afwachten, nutteloze verwachtingen, de hoop op plotselinge inkeer, een wonderbaarlijke bekering, een donderslag uit heldere hemel, een toezegging, antwoord, beleidsverandering, de hoop dat het allemaal nog eens goedkomt, mijn sprookjesprinses, waarom ook niet; er is geen enkele redelijke reden voor hoop of wanhoop, de situatie in het vacuüm; pas maar euthanasie toe, wat geeft het; sla de hoop de bodem in, artikuleer, zeg wat.

's Zomers ligt iedereen aan de plas, hele middagen en ochtenden lang; de komplete troep verplaatst zich op de fiets of brommer naar zuid; een aparte wei wordt bevolkt door tientallen die niet zwemmen, uitgestrekt op badlakens liggen te praten, vermoeid de voorbij paraderende meisjes bekijken, naar Radio Caroline on one nine nine luisteren, een pilsje halen op het terrasje, voetballen, vrijen, grassprietjes uittrekken, drinken, afspraken maken; tegen vijf uur naait iedereen er weer uit; om half zes zie je ze in lange rijen de stad binnenfietsen, en de rest.

Vooral 's zondagsochtend is het er erg druk; je staat dan vroeg op en gaat naar de Pettelaar toe, om met de kennissen van de vorige avond op te kunnen scheppen tegen anderen (over het een of ander feest); vaak wordt er dan nog heimelijk een klein delicaat flesje cognac te voorschijn gehaald of een grote ongeëtiketteerde fles rode landwijn, en dan wordt het best gezellig; 's middags ga ik dan meestal naar de

IJzeren Man in Vught; daar is het niet zo ontiegelijk druk en daar kan ik tenminste rustig en ongestoord achter op het terras in de schaduw zitten lezen en mijn ogen laten gaan over het badende volk, de zeil- en speedboten en sommige andere dingen, waarover later meer, veel meer.

Ik schrijf dit alleen maar om mezelf moed in te praten; vannacht gaat het weer vier graden vriezen; het is verdomd snijdend koud, zo op de bromfiets; geef mij maar een heerlijke zomerse temperatuur, zo tussen de twintig en dertig graden, niet warmer, dat is niet leuk meer; wat dat betreft ben ik geweldig gevoelig; het moet me echt niet te heet worden; hoewel, ik heb bijzonder prettige herinneringen aan mijn laatste vakantiedag in Oostenrijk, afgelopen jaar, snoeiheet, ik liep met mijn zwager, waar ik mee op vakantie geweest was, door Kufstein, waar we expres heen gegaan waren om (1) ons overgebleven inheems geld op te maken, (2) eens lekker Joegoslavisch te eten in het Auracher Löch'l, een plaatselijke en werkelijk beroemde, grandioze, uitgestrekte, vrolijke primitieve eettent; je loopt er van kelder naar kelder; overal zitten honderden Oostenrijkers, toeristen, Duitsers, die speciaal voor het eten uit München erheen komen; die zalige geur van knoflook slaat je, als je het steegje binnenkomt waar de zaak is (voor reisfans: van het station over de brug over die rivier, dan een stukkie verder rechts een stegie in, ergens onder een heuvel waarop een kerk

plus heldenorgel geplaatst is; je ruikt het zo) direct op de longen, heerlijk; we bestelden een Balkantoestand, een groot houten bord met allerhande zuid-oostelijk-europese dingen, paprika, ui, rijst, cevapcici, geheimzinnige bewegingen met veel kruiden, daarbij een half litertje witte wijn, en het was weer compleet verrukkelijk (voor geïnteresseerden: zo'n toestand kost Ö. sch. 30,80 voor twee man, nog geen riks per persoon dus, het wijntje Ö. sch. 14,40; aanstaande hagiografen zal het misschien interesseren dat mijn klantennummer 184.332 was; ik heb de nota hier voor me liggen, zo perfectionistisch ben ik wel, voorop een gravure van het onderhavige steegje en de tekst: ‘Auracher Löch'l dankt für Ihren werten Besuch, hofft Sie zufriedengestellt u. bittet um Weiterempfehlung’; dat is dan bij deze gebeurd); vooral de filmische scène in het zonovergoten centrum zou ik zo kunnen uittekenen toen we midden op het zebrapad enkele nieuwe kennissen van de Bergland-Express ontmoetten en midden op dat zebrapad zeker een kwartier bleven praten, terwijl aan weerszijden tientallen auto's stopten en rustig bleven wachten, zonder te toeteren; enkele toeristen stapten uit en gingen doodrustig op de hoek een ijsje halen; toen we de enigzins vermakelijke situatie bemerkten, liepen we van de zebra af; de wagens zetten zich weer in beweging; vele chauffeurs zwaaiden vriendelijk; het was ook zo warm en het rook zo naar bergen; met dat al waren onze schillingen

nog steeds niet op, dus gingen we op een schaduwrijk terras een biertje halen, echt Pilsener bier uit Tsjecho-Slowakije, veertien procent, wel koppig; dat bleek later pas goed, na het Balkanvoedsel, toen we nog steeds geld op zak bleken te hebben en dus een klein kelderknijpje indoken, waar we voor onze centen een zakflacon Kirschwasser kregen plus een gigantische halve-literspul gevuld met wat bij nadere inspektie muskatelwein bleek; tientallen tandeloze Oostenrijkse inboorlingen zaten rond de toog grote teugen wijn te slikken; wij moesten ook zo nodig meedoen; het knijpje uitwankelend heb ik nog even in de houding gestaan bij een fanfare die een zomeravondconcert van ganz deutsche marsen op het marktplein gaf; later vertelde men mij dat ik ook een bagagejuffrouw in het Kufsteinse Bahnhof aan het lachen heb gemaakt, een hele prestatie, want de dame was van vroegere reizen reeds bekend vanwege haar treffende gelijkenis met Virginia Woolf en groteske norsheid; wat heb ik die avond en nacht heerlijk gepit in de couchette.

Terug in Nederland, erger nog, in Noord-Brabant; de volgende middag begon een periode van grote opwinding, die de hele augustusmaand zou duren, pas goed losbarstend op een vrijdagavond dat een soortement jazz-concours gehouden werd op de markt, ‘jazz in duketown’, zoals te verwachten was strictly Dixieland van voornamelijk amateurcombo's (wat hebben we gelachen toen we, applaudisserend

na een bizonder slechte banjo-break, alle musici verwonderd naar ons zagen kijken; enkele maten lang liep de sessie volkomen in de soep), vandaar enige wrevel in de gelederen van de Bosse in-troep; we waren werkelijk helemaal ontstemd ‘waarom wel Dixieland en geen moderne jazz?’; toch was letterlijk iedereen wel present; ik kwam natuurlijk weer een kwartier te vroeg (gewoonte); niemand present van mijn kennissen; er werden alleen druk drumstellen en bassen uitgeladen en op het podium gehesen; het enige volk dat op de been was bestond uit enkele groepjes ultrajonge teenagers; ik had beter moeten weten. Op weg naar de Sam, waar het kringetje verzameld bleek, kwam ik, voor het eerst na vele weken, Haar tegen, een gebeurtenis die me geheel over de flos bracht; de rest van de avond doorgebracht met zo'n twintigmaal rond het podium te lopen, vele korte gesprekken te houden, nagewezen te worden (mijn sneeuwwitte spijkerbroek, gecombineerd met roze overhemd deed de plaatselijke pers de volgende avond opmerken dat er zélfs enkele extravagante festivalfiguren rondliepen, zodat (volgens de pers) het muziekavondje volkómen geslaagd mocht heten) onder anderen door een bepaald vrouwspersoon, dat omringd was door een stuk of vijf vriendinnen (de roddel moet wel welig tieren); helaas was communicatie onmogelijk; toch een welbestede avond; ik wil er niets meer over horen.

De volgende, hete, broeierige, warme eindjulidagen

dagelijks het vaste ritueel: om half twee op de Solex springen, tasje onder de arm met nylon-regenjas, enkele pocketboeken (Joyce, Salinger, Kerouac, *Kama sutra*) precies in een kwartier naar Vught, zo hard als je kunt (35 km/u) de scherpe bochten heuvel op en heuvel af achter de kazerne; levensgevaarlijk laveren tussen rijen luie fietsers op de Loonsebaan, hobbelend over de slechte weg bij de IJzeren Man, Solex in de stalling onder de bomen, hup naar binnen, vaste plaats opzoeken rechtsachter op het terras, lekker in de schaduw met een pijpje pils, af en toe snelle conversatie met de een of andere kennis, mieters gezicht voor me al dat fel glinsterende water, het geduik, het geski; ik mag dat wel, vooral met een strakke, warme bries al die meisjesharen en het trillend vlees bijna binnen bereik als ik opkijk uit de zeer zeker decadente maar evenzogoed aanlokkelijke oudindische gebruiken zoals beschreven in de *Kama sutra* van Vatsyayana; wát een tijd.

Het mag er hier ook wel zijn, ruime frisse zomerlucht van een gekke zomer, allerhande moeilijkheden als ik autoritair over het strand wandel en iedereen me voor de badmeester aanziet en om assistentie smeekt, kinderen te redden uit de wurgende greep van het lauwe, groene, geheimzinnige water (kanniet mevrou, heb effe pauze), wat is de temperatuur? (twaalf graden Celsius meneer met een ernstig, meelijdend knikkend gezicht,) dus maar weer terug naar mijn plaatsje precies acht meter verwijderd van de stoel waarop

vier lange middagen achter elkaar het zo onbereikbare droommeisje hofhoudt; prachtig is dat; was ik in het bezit geweest van een filmcamera, dan had ik haar manier van duiken gefilmd en steeds opnieuw vertoond, een slank roodzwart geblokt figuurtje met lange, natte haren ver voor me van de hoge, steeds net iets te ver doorbuigend; deze kleine incorrectheid wordt echter graag liefderijk vergeven.

Zo ongeveer wel de hele sfeer die zomer: afwachten maar, hopen, aan een heleboel dingen denken, geloof het maar, dagelijks, vragend, met nerveuze hoge stem vroeg ik mezelf af, probeerde te ontduiken, het kwam toch steeds weer uit, viel onophoudelijk door een heleboel manden, gaf niet hoe, steeds de definitieve datum verschoven, de bewijsvoeringen, houdt me gevangen van ongeveer april tot laat in de winter, een teveel aan hoop op romantiek, geloof in romantiek; ik heb mijn lesje wel geleerd, toch is er weinig veranderd, ben niet aan de drank geraakt, nog niet krankzinnig geworden, geen zelfmoord gepleegd, niet in het klooster gegaan; achteraf vallen die dingen ook wel mee; als ik de uren, aan haar besteed, uitbetaald zou krijgen was ik flink rijk, dat wel, al de korte, gestolen, wonderbaarlijke momenten, pijsnelle ademloze gezichtsfiagmenten, de jaloersheid: ik zou je willen zijn.

Dit zal wel de finale afrekening worden, geen onverwachte gebaren meer in petto, dag slapeloze nachten, de dingen die vergeten zijn, te vroeg overgeslagen (ik

schakelde wat te snel), de idiote hoop, het in godsnaam dromen van meest fantastische dingen, een volledige familieroman, verzoening, ringen, de dagen, de exacte toekomst (ligt alweer een half jaar achter me), laat me te gemakkelijk uit de nuchterheid wegdragen, al het andere: ik ben nooit zeker van mijn zaak. Alle swingende activiteiten van de zomer: 's middags voorbij het zwembad rijden naar het kamp, langs de kazerne met zeventien mosgroene tankwagens, de poort door, langs de smalle, lange barakken, op de kamer van mijn goede vriend Frits even een elpee draaien van Monk of Montgomery of Coltrane, Frits jamt even op de enorme contrabas, diep voorovergebogen, de dikke geelbruine snaren plukkend; alles schijnt hier mogelijk, een bepaalde kamer in een bepaalde barak, helemaal behangen (tot het plafond toe) met naaktfotoos uit *Playboy* en aanverwante, moeilijker verkrijgbare periodieken, drie bioscoopstoelen in een nauwe, stikdonkere gang, een feestlokaal met geweldige muurschilderingen en collages, het grote, lege lokaal met de lange, zwart-en-witte stroken behangpapier voor de akoestiek, achterin twee rieten stoelen een gitaarversterker en een halve bongo; leuke dingen zijn hier indertijd gebeurd.

Frits, een kleine, bij tijd en wijle zeer zwijgzame, bruine vogel met minuscule sik, drumt afwezig op barkrukken, schoolbanken, rubberbanden van roltrappen, bars (op goede vrijdag met Stella en André onder andere in de Zwarte Peter; jukebox mag dan

niet spelen in deze contreien, André haalt zijn dwarsfluit maar weer eens te voorschijn, speelt een thema, Moanin', Stelleve blues; vijf mensen drummen, neuriën, drinken, fluiten in close harmony; voor de deur staat een donkerblauwe jeep, in de zon; het café door zware balken gestut), Frits verdwijnt soms wekenlang, komt terug met een geheimzinnig gezicht, antwoordt niet, gaat midden in de stad op de grond zitten, kleermakerszit, handen tegen elkaar, vingertoppen onder de kin, sluit zijn ogen, mediteert, MEDITEERT een half uur lang midden in de stad, staat dan plotseling glimlachend op, loopt zwijgend verder, begint plotseling te lachen, zingt zachtjes, diep in de keel, verschillende blues met een uit het park gejatte roos (een Kleine Rode Roos) op zijn revers, drukt Two sleepy people en Sad march in de jukebox, leest gnuivend *Het Parool*, leert me enkele Maleise woorden, die niet in de woordenboeken voorkomen, kondigt een feest aan, spreekt vliegensvlug onverstaanbaar met een vriend, gillend van plezier als de ze onze blanke niet begrijpende gezichten zien staren, samen met André lopen we een grammofoonplatenzaak binnen, pakken een plaat van Wes Montgomery, duiken een cabine in; naderhand lopen we grijnzend de winkel uit, de plaat weer teruggegeven, deze veel te straight verklaren; we worden bijna de zaak uitgezet, weigeren iets te kopen, elke keer hetzelfde smoesje.

Verder gaan, het is stuk voor stuk belangrijk, ik maak

300 foto's van mijn vrienden, omgeving, anekdotes, tientallen anekdotes die steeds weer opnieuw verteld worden, fluisterend (luid fluisterend, dat wel [hoe kon de politie anders van te voren weten dat... en dat... allemaal recente uitgelekte eigenlijk onschuldige gebeurtenissen]) rond de tafeltjes van de Sam, favoriete koffietent van iedereen tussen zestien en even boven de twintig, de bron van alle plezier en moeilijkheden, versierpartijen, reizen, feesten, prachtig hoor, als je fluit of te luid tegen een stoelpoot schopt, word je er zonder pardon uitgezet, je maakt wat mee. Je kent dat wel, welke middag is praktisch iedereen aanwezig, 's winters erg knus rond een grote, vierkante, zwarte, loeiende kachel, 's zomers in groepjes van vier aan de marmeren tafeltjes, een verzamelplaats annex sociëteit voor zeker vier à vijf verschillende crowds, de jonge lyceïsten, de alleen-op-zaterdag-en-zondagmensen, de aanhang van een teenagerbandje (krijgen langzamerhand angstwekkend de overhand; buiten staan permanent zo'n twintig jonge jongens en meisjes met Puchs en wije pijpen; de zaak verliest er zijn aantrekkingskracht mee), de Italiaanse arbeiders (helemaal vooraan), de h.t.s.'ers, en ten slotte de vrij kleine hippe groep (voornamelijk mensen die niets uitvoeren, gesjeesde studentjes, kwekelingen, academiemensen) verreweg het interessantste; de laatste tijd beginnen de groepen te mengen; de laatste tijd kom ik er praktisch niet meer, hoewel soms de noodzaak dwingt; het is namelijk gebruikelijk per middag vier of vijf keer

binnen te komen; degene die je wilt spreken of waarvan je geld moet lenen of terugkrijgen is er dan zeker wel te vinden; de zaak is een prima uitgangspunt voor het vinden van geschikt gezelschap voor een expeditie naar de Horecabedrijven met vollediger vergunning, tochten die ook aan vaste regels gebonden zijn, effe reclame maken: 's middags en 's avonds laat is, mits met een vrij grote groep bezocht de Stip ideaal om zijn goedkope consumpties, de ouwerwetse, Belgisch aandoende aankleding en de goede muziek, de tafel bij de tap is echter gereserveerd voor de vaste toepgroep, verreweg de sympathiekste tent; jammer dat er zulke afgrijselijke ‘artistieke’ wandschilderingen zijn; verder heb je nog de Perroquet, een heel moeilijke zaak, vlak na de opening volkomen acceptabel, nu alleen nog maar 's middags, 's avonds helemaal bevolkt door de nozems, tegenwoordig ‘vetkuiven’ genaamd mooi ingericht, zou (mits met aangepast publiek) een ultrasmarte discothèque kunnen zijn (glazen dansvloer, geen dans vergunning), beatplaten; 's zomers is het Tivoliterras erg aantrekkelijk de rest is moeilijker, meer twijfelgevallen (er zijn meer dan honderd cafés in Den Bosch), de Parade (wordt nu verbouwd), zeer aangenaam gedurende de hele avond en 's zondagsmiddags; zoek het zelf maar uit, ik ben Hans Ferreé niet.

Al die toestanden met het eenrichtingsverkeer in de liefde, boven op een oude schoolbank in een atelier in een naburig dorp, twistende en vrijende mensen op

alle verdiepingen, boterhammenmakers en champagnedrinkers in de keuken, ‘zonderling en fluxuspresentator’ Martin van Duynhoven de hele nacht drummend; met mijn litersfles roséwijn in de hand raadde Stella me ernstig aan het heft in handen te nemen, stappen te ondernemen, een begin te maken, op te bellen, er iets aan te veranderen; ik heb er een einde aan gemaakt door met Stella op blote voeten een zeer wilde en extravagante om niet te zeggen exhibitionistische dans weg te geven; dat lucht op, en trouwens, Stella, riep ik later vliegend over en bijtend in het gazon, ik wil dat helemaal niet, ik wil de maan opeten, en zwemmen, me verbergen in de bossen, net toen ik de meest wilde West-Side-Story-pirouette van mijn hele loopbaan wilde maken, struikelde ik over iemand die aandachtig op zijn rug naar de sterren lag te staren; half uur later ben ik weer naar binnen gegaan, was het feest een beetje uit het oog verloren, enkele uren verdoofd door het huis dwalen, beelden en schilderijen bekijken, wijn bietsen, heel voorzichtig de ontzettend nauwe en steile trap op en aflopen, mensen bekijken en/of met hun praten, toen Charlie zijn fluegelhorn begon te bespelen aandachtig luisteren en vingerknippen, na een mr.-magoo-inval de ladder uit de achtertuin halen (met nog een paar man) en tegen het dakraam zetten (de afspraak was dat ik doodgemoedereerd via het raam de zolder in zou stappen, een glaasje cognac drinken, knikken en weer naar buiten stappen. De ladder moest dan snel op de

grond worden gelegd, zodat de iets later verbaasd uit het raam kijkende feestvierders niet zouden begrijpen hoe ik in en uit gegaan was); helaas mislukte dit plan een beetje, voor ik helemaal boven was werd het dakraam gesloten en begonnen Duke en Paul aan de ladder te trekken zodat ik maar gauw afgedaald ben, de laatste meters noodgedwongen springend, toen ze definitief aan het omtrekken waren, vloeken helpt niets om drie uur 's nachts; trouwens niemand die ernaar wou luisteren, iedereen dook de gereedstaande gierende brommende auto's in en vertrok naar het openluchttheater, vijftien man in een donkerblauwe overvalwagenachtige Citroën bestel, woedend toeterend en met een paar Puchs voorop ging de karavaan af, ik ben niet meegegaan, mij te link hoor; met dat al was het feest nogal vroeg afgelopen; in elk geval een welbestede nacht.

Goeie tijd, avonden achter elkaar doorgebracht in het gezamelijke reclamestudiootje van voornoemde Duke en Paul, blues draaien op de bandrecorder, ijs halen bij de bakker, lange gesprekken houden met de bakker, op de stoeprand flessen Stella (Artois) nuttigen, de Lantaarn bezoeken, 's avonds over de schans wandelen, feesten bietsen, een onvergetelijke avond in de Poort in Eindhoven, paaszaterdagavond, hele toespraken tegen voorbijgangers en in friettenten (het bestuur van de speeltuinvereniging Ons Genoegen heeft de eer u mede te delen dat op het jaarlijkse uitstapje van de speeltuinvereniging Ons Genoegen met het

doel tezamen met de leden van de speeltuinvereniging Ons Genoegen jaarlijks een gezellige uitstap te maken naar een recreatieoord, uitgezocht door het bestuur van de enz. enz. enz. dit alles in een amsterdamse tongval), helaas waren we niet bij machte eenvijftig te betalen om toegelaten te worden tot de danszaal, zo dat we in de aanpalende bar onze namen maar op de muur kalkten (en later trendsetters bleken, heel de Poort is volgeklad) en om elf uur terug probeerden te liften, wat wegens het late uur niet lukte, na een lacherige treinreis in Den Bosch nog het een en ander particulier weggezet, een mooie relaxende toestand heel dat voorjaar, 's zondagsochtends in tuinstoelen op het trottoir op de Gestelseweg Kirk en Trane en Monk draaien, met de Solex het strand en de stad frequenteren, roepend en toeterend door de stad, als je eens wist waar ik dan aan dacht, Tsjechische films met onvergetelijke blonde meisjes, zachte bruine nylons, geurige whiskey (Always Mellow kunnen we af en toe betalen, vierzoveel de halve fles), een witte Poppell met een heel hoge vlam (achter in een donker café de omtrekken van een gezicht bijlichten), een rode Fiat 1500, de onvermijdelijke trein van 8 uur 16, zonnebloemen (heel hoog als Tsjechische meisjes), koele, groene bossen, meisjesharen (de blonde vlek op Eva's achterhoofd), een wandeling in de hete zon, de Liefde, sneeuw, decimeters dikke, vlokkige, verse, witte sneeuw (toen ik elf was; met een klein Alaskasleetje de zijkant van het viaduct af, net

op tijd niet in een hulststruik schieten, een geweldige hobbel bij de stoeprand), glimlachen in het donker, het moment als je een berg bijna beklommen hebt en de allereerste seconde over de top heen in een nieuw diep dal kijkt, in de verte de besneeuwde Grossglockner en heel diep langs de geweldige hoogte een paar miniscule wandelaars, grof grint op de bodem van een glasheldere beek, je gezicht er vlak boven houden en dan zonder je handen te gebruiken er van drinken en kijken naar de cirkels die je neus in het water maakt, concentrisch, de eerste adembenemende slagen in het koude water als het zwembad pas weer open is, achterop een zware motor tussen de korenvelden op Walcheren en dan bier drinken op een terrasje achter de schotse huizen in Veere, slapen op het strand overdag met de *Daily Mail* onder je hoofd, alles tegelijk, zeilen, kleine ogenblikken, geweldige dagen, urenlange gesprekken in kleermakerszit en dan het tachtigjarige gevoel in je knieën als je opstaat, een boek lezen van dr. Suzuki over het Zenboeddhisme, op mijn rug naar de vogels kijken, September in the rain fluiten als het regent in september, ik weet best dat ik eigenlijk leestekens moet invoegen, nette korte zinnen maken, maar ik denk nu eenmaal op deze manier, ga dus niet ingrijpen, het is weer mooi. Het gedoe, 's zaterdagsavonds in een jongerensoos helemaal in je eentje midden in de zaal swingen in het blauwe fluorescerende licht, grote gesprekken houden, vrijen, na afloop blindelings je jas zoe-

ken, met een groepje een bar bezoeken voor een afzakkertje, een paar ontzettende practical jokes uithalen, prachtig. De boel begint pas helemaal te swingen tegen augustus, als René en ik op de Parade met kleurkrijt beginnen te tekenen en dichten (de zogenaamde straatpowezie wordt uitgevonden) en er allerhande mensen op komen zetten, onder anderen Hans die in het atelier van Pim kwam wonen (andere Pim), de eerste keer dat Duke en ik de steile trap opstommelden om Pim te bezoeken verscheen uit een hoop dekens een lange verwarde gestalte die met norse Amsterdamse stem uitnodigde binnen te komen en te wachten, we hebben maar wat bier gehaald op de hoek, een hoekje van de enorme tafel gezuiverd van langspeelplaten, suikerbussen en ontbijtkoek, vanaf die dag kwam ik er praktisch dagelijks, jazz luisteren, kofie drinken, debatteren, uit het raam kijken, meestal gingen we na een uurtje de stad maar weer eens in, de Stip kwam er weer een beetje in, dus daar jazz luisteren, bier drinken, debatteren, in de krant kijken, dus beginnen we na een uurtje te kaarten, toepen, allerhande telepathische spelletjes, naderhand komen de kennissen wel weer eens binnenvallen met verhalen en zo, er wordt veel op touw gezet, Hans vindt het straattekenen een prachtidee en adopteert het onmiddellijk, smijt vlak voor een warenhuis een stuk of acht ansichtkaartachtige berglandschapjes op de stoep (in een kwartier voor elkaar), gaat erbij zitten, doosje met kleingeld, af en toe er-

gens het blauw van de lucht bijwrijven, boompje bijtekenen, zeer beleefd verdient hij zo twee tientjes per dag, vooral huisvrouwen geven bereidwillig kwartjes, herkennen de voorstellingen van boven het dressoir, geen kunst, Hans heeft een tijdje kitschschilderijen vervaardigd, twintig per dag à een riks, 's avonds wordt er weer flink georganiseerd, beramen komplotten tegen staat en wereld, een heleboel dingen vlak en verder achter me, andere en mindere komen nog, waar het op uit draait, de bemoeïngen om eindelijk eens een jazzkelder te krijgen, er wordt geïnformeerd bij de VVV, zeker, de kelder is beschikbaar, het schijnt dat alle kelders rond de markt en in de hele binnenstad een enorm labyrint vormen, onder de markt een donker, gigantisch ondergronds plein, de Dieze stroomt er dwars doorheen, er moeten nog bergen lege flessen liggen van feesten uit de tijd van de boppertjes, een soort bende hier uit de stad, een jaar of acht geleden, later opgesplitst in enkele kleinere groepen, na die tijd is het erg rustig gebleven, tot juni 1965, maar daar hebben we het later over, in elk geval moet er een muurtje opgetrokken worden in de kelder, om ongewenste in- en uitgangen te voorkomen, natuurlijk ging het plan niet door, de VVV nam het beheer in handen, van jazz is niets gekomen, wel zegge en schrijve één wat woelige versjesavond van zeer belegen jongeren, erg jammer, want ik had de plannen al uitgewerkt voor een grandioos en grootscheeps popartfestival ter gelegenheid van de

opening, onder mijn eminente leiding natuurlijk, een historisch PopArtConcert64, met simultane vooraf geregisseerde straatgebeurtenissen in alle belangrijke Brabantse plaatsen, het volledig opgestelde programma, het nummer EtenRokenDrinken, mijn DesignForFeelingReallyCleanAboutYourAss, het kleine recital voor Hagelslag&Coffeegrinder, vele andere programmapunten, vergezeld van mijn feestelijke exposisie van WhiteOnWhiteOnWhiteOnWhiteOnWhite Objekten, heerlijk aanvoelende panelen met gips, styropor, schuimplastic, ribfluweel, nylon, tandpasta, kant, lak, punaises, papier, elektrische apparaten en monturen, snoer, fittingen, alles geheel uitgevoerd in prachtig, blinkend, weelderig, schuimend, voluptueus, fetisjistisch, maagdelijk, blank, erotisch, klaterend, schallend, verblindend, neutraal, pakkend WIT, helaas kon al het geprojecteerde niet doorgaan.

Ik schrik gauw, bang voor plotselinge gebeurtenissen, ontmoetingen, een vreselijke dood, het is een gewoonte dat als ik de brug over het kanaal nader een auto uit een zijstraat komt hard; gemiddeld drie maal per dag ontsnap ik aan de dood, bij nat weer is remmen niet mogelijk, met hartkloppingen en volkomen uitgeput (de gedachte alleen al aan sterven) kom ik op mijn bestemming aan, er staat wat te gebeuren, het gevaar schuilt om de hoek, de muren hebben oren, ik word overal belaagd, nozems sluiten me in, ik ben voorbereid op al het mogelijke, misschien is het vandaag de laatste dag, straks als ik op een terras

zit splijten de grijze loodgrijze dreigende wolken uiteen en onder regie van de koninklijke Carel Briels daalt god, gespeeld door Ko van Dijk, met aan de rechterhand van de almachtige Ko Julien Schoenaerts, af naar de aarde, met een simpel handgebaar nodigt hij alle gesorteerde misbaksels uit plaats te nemen op de roltrap naar boven, daarna wijken de kinderkopjes uit elkaar en verschijnt in een sproeiende fontein van koudvuur, vlammen en bengaals vuur Coen Flink, die de politieharmonie en de middenstand en verscheidene anderen de hel inbrult, als de evenementen voorbij zijn rijs ik op uit mijn rieten zetel, en neem mijn nieuwe bezit in ogenschouw, tot onsterfelijkheid gedoemd.

De moord met alle confectiedagen, de dagindaguit-toestanden, we kunnen het maar beter zelf organiseren, de touwtjes in handen nemen, manifesten uitgeven, happenen, de straat op gaan, de wereld hervormen, het New Babylon bevolken, als een groep naar buiten treden, de wet stellen (uitgebreide plannen om de WET, werkgroep experimenteel theater op te richten lopen op niets uit, opgewonden gesprekken met Bert in het zwembad over het theater van de wreedheid, de extatische plannen voor de verwezenlijking van een soort Living Theatre in de Stip (er verschijnt niemand op de afgesproken repetitieplaats en-tijd), de moderne Vondelbewerkingen, de eerste akte van een hoogst modern stuk, de ontwerpen voor de langwerpige paarse programmaboek-

jes, de listige choreografieën, het valt allemaal in het water wegens gebrek aan belangstelling, ik kan het moeilijk allemaal zelf doen, ik zielepoot-met-bizonder-goede-bedoelingen), het leven veranderen, opnieuw beginnen, monnik of apostel worden, voor hipster studeren, ons ontgrenzen, vanuit een vernieuwde zo niet totaal nieuwe sensibiliteit werken, de jaren zestig in de geschiedenisboekjes douwen, gelijk krijgen, reizen, de victorie beginnen, katachtig lopen, zacht en dringend uit de keel praten, zegevierend drinken, vertraagd bewegen, oppermachtig wezen, goed gekleed gaan, een pressiegroep vormen, de baas spelen, sceptisch kijken, plastieken maken, aanhang vormen, op een kamer grote glazen wijn drinken en spelletjes doen wie de meest buigzame handen heeft, sierlijk en woordeloos iemand het hof maken, overleg plegen in een duur hotel, de scène maken, de bossen en stranden bevolken, lamlendig liggen praten in koffiehuizen (o Wereldkroniek), schelden op de tieners met de wije pijpen, schaken, de vingers knippen, ernstig dansen in het donker, plannen maken voor grote reizen (naar Marokko, Egypte, Noordkaap, Praag, Liverpool, Zuid-Amerika, Japan, de eigenlijk onpraktische tips: voor tien dollar kun je op het dek van een Griekse vrachtboot van Thessaloniki naar Alexandrië meevaren, voor twee knaken met een sinaasappelwagen van Utrecht naar Valencia, gemakkelijke liftfaciliteiten in Tsjecho-Slowakije, voor 900 piek een expeditie van een maand

meemaken naar Spitsbergen, de makkelijkste weg van Ankara naar Damascus, adres van jeugdherberg in Marrakesj, de tactiek bij de routiers, de gangbare koffietenten in alle hoofdsteden, het pleintje in Brasschaat (dat met Pasen helemaal niet zo best bleek, uur op lift gewacht), adviezen voor kleding, bepakking, smokkelen, ik ga toch niet op vakantie, al het gelazer, liever een dag of vier naar België, af en toe, we zien wel), hardop ademen,

Het is in de herfst allemaal zo anders, luier, minder te doen, het praten is langzamer geworden, er wordt meer en meer gekaart, met een glas in de hand tegen de jukebox geleund, huiverig en met opgetrokken schouders in montycoats gehuld over straat gelopen, niet meer in groepjes op de hoek gestaan, het is warm in de bioscoop en rond de kachel in de Sam, als het regent de vochtige walm van de cafés tegen de avond als de lampen aan zijn, tegen december de weerschijn van de magere feestverlichting in de natte straten, gure wind, 's ochtends vallen je vingers bijna van je handen af als je op de brommer zit (nu ik dat in het net tik is het vijfentwintig à achtentwintig graden, de zon schijnt precies in mijn gezicht, de regelverzethaak van mijn machine glimt ontzettend, ik heb mijn jas uitgetrokken, ik ben een masochist), de zaken zijn van 's vrijdagsmiddags tot 's zondagsavonds overvol, je hoeft maar even naar binnen te gaan en daar zie je ze allemaal, de bekenden met hun grijnzende koppen over de koffie gebogen, op een

zaterdagochtend is Hans plotseling terug komen liften uit Antwerpen waar hij sinds enkele weken woont, in een geweldig vreemd huis met enorme bronzen, gebeeldhouwde deur in de Wolstraat, een mooie middag, afwisselend in Stip en Sam, met een man of vijf druk pratend naar binnen, het kleine meisje zit er plotseling, kijkt je afwerend aan, je organiseert verder, zonder iets te gebruiken de zaak weer uit, een kwartier later, met de vrienden in de Stip beland, ben je erg zwijgzaam opeens, staart in je glas, stopt een kwartje in de jukebox, Sad March en I'll drown in my own tears, kijk maar terug, de hopeloze momenten, de keer dat je woedend, boos geworden na een opmerking van iemand, een bar uitliep, door de avondstad dwaalde, regen, je hand schuurde doelloos over de natte ruwe stenen van de oude huizen, doornat een café binnen, je bril besloeg en enkele minuten stond je hulpeloos vooraan, ze verkopen buiten kerstbomen, de handen diep in de zakken, begon mensen te onderscheiden, dronk wat, praatte wat, het begon nog een beetje te sneeuwen op de koop toe, als een bizonder slechte Amerikaanse film, Hans en Pim en Wil praatten over de kennissen die verloofd of getrouwd zijn, Hans na twee maanden een beetje veranderd, serieuzer, geremder, praatte onophoudelijk, stotterend over zijn nieuwe leven, de academie in Den Haag, zijn hospita, Marquis de Sade, trouwen, herinneringen aan het jaar '64, je scheurde langzaam een papieren huisje van platte

houten lucifers aan regelmatige stukken, plotseling zat je met een langwerpig stukje wit karton in je vingers, met rode, schreefloze letters: Uitgeverij P. van Lieshout N.V., stopte het voorzichtig als een postzegel in je binnenzak, wreef met je hand door je haren, lachte, gooide je hoofd opeens naar achteren, vol plannen, ren de stad maar door, op weg naar de een of ander, maar ondertussen.

Ondertussen ben je nog steeds dezelfde, de hele winter geen moment uit je gedachten, een achtervolging van de tijd, trachten uit notities, flarden van herinneringen, gesprekken, blaadjes in mijn agenda, beschreven enveloppen, een zenuwachtige krabbel op de rand van een bierviltje, iets op te bouwen, te bewijzen, langzaam het zeer gecompliceerde verhaal af te rollen, de uiteindelijke consequentie trek je toch maar niet.

Na een half jaar eindelijk weer genieten van de vrije zaterdag, ik werkte vanaf het vroege voorjaar tot begin oktober als hulpverkoper bij een groot warenhuis, eerst enkele maanden tenten verkopen bij de tentenshow, een nu en dan zeer kille beweging, vooral de eerste weken, toen nog niemand het in zijn hoofd haalde een tent aan te schaffen en wij (de echte verkoper en ik) kleumend in een winderige bungalowtent moesten zitten, op klapstoeltjes die om de haverklap omvielen, de kleren vol zand, een gure tocht rond de voeten, een gierend butagasje op een wankele tafel telkens als de thee net klaar was, viel

de hele toestand in het zand, hete thee over je jatten, het was me wat, ik kreeg in elk geval een tientje presentiegeld, kon lekker boeken zitten lezen, toen het weer wat beter werd kwamen er warempel af en toe kijkers en kopers opdagen en moesten we elke ochtend alle tenten openritsen en 's avonds dichtmaken, ga nooit met een tent op een zanderig terrein staan, je krijgt de sluiting bijna niet dicht, hele paniekerige toestanden af en toe als het begon te regenen, alle tenten dichtmaken, bui drijft over, alle tenten weer openmaken, wat me bij het werk het meest intrigeerde was het feit dat je zo gauw je als verkoper werkzaam bent, beschouwd wordt als expert op kampeergebied, nou heb ik nooit gekampeerd en ik hoop het ook nooit te doen, maar de waanzin die ik over bijvoorbeeld het opzetten van een tent uitkraamde werd zelfs door de meest doorgewinterde, kortgebroekte, door weer en wind waarschijnlijk zowel lichamelijk als geestelijk gelooide en geteisterde buitenknaap als havermoutpap met klonters geslikt, later werd dat nog mooier toen ze mij wegens opheffing van de show jammer genoeg naar de sportshop overplaatsten, jammer omdat de tententoestand drie minuten gaans van mijn woning gelegen was wat bij de middagpauze en zo erg gemakkelijk bleek te zijn, in de sportshop moest je honderden artikelen uit je hoofd kermen en het gebruik ervan, sommige onaanzienlijke ringetjes schijnen namelijk van vitaal belang te zijn voor het over-

eind houden van een bungalowtent, de voordelen van plastic boven aluminium, het nut van koeltassen, de meest onmogelijke en nutteloze inklapbare gadgets, bij de visafdeling met allerlei gekleurde dingetjes en haakjes en rondjes, stokjes, ringen, flesjes, spoeletjes bekende ik tegenover elke klant ruiterlijk dat ik van vissen geen kaas gegeten had, onder het uitstoten van een onbegrijpelijk jargon, waarschijnlijk het visserslatijn, zochten ze dan uit wat ze nodig hadden, heel gemakkelijk, de meer specifieke sportartikelen leverden meer moeilijkheden op, brede bodybuilders vroegen herhaaldelijk of ik maar even de buig-, til-, rek-, knijp- en andere zware lichamelijke inspanning eisende apparaten wilde demonstreren, ik verkoop liever batterijtjes en plastic borden, nou ja, het geld dat het me opleverde kon ik goed gebruiken voor de aanschaf van een glimmend, iets beschadigd, kistkalfslederen, afgeprijsd james-bondkoffertje (avant-la-lettre, films van JB bereikten Den Bosch pas later, alle films bereiken Den Bosch later, veel later) met binnenin heel interessante vakken, een ingebouwd labeltje waar je je getypte naam in kunt schuiven, te klein voor een adres, het ding is ook nog voorzien van een mooie, gegrainde klep die de hele inhoud afsluit, de keerzijde daarvan en van de vakken is van geribde zijde, die van de medalje was een bedrag van zestig gulden, in elk geval werd mijn status weer mooi gered.

Begin september was de vakantiedrukte wel afge-

lopen, er werden alleen nog maar gymbroeken en blouses verkocht, het hulpverkopertje vliegt er dan uit, er is geen emplooi meer voor hem, gelukkig kon ik op de boekenafdeling komen, bleef er maar een week of vijf, in die tijd leerde ik wel volmaakt boeken inpakken zonder dat er stukjes cellotape teveel gebruikt werden, het papier kreukelde, of het pakje direct uit elkaar viel, een hele prestatie, ook leerde ik Lucky Luke en andere stripverhalen liefhebben en adviezen te geven omtrent boeken voor cactuskwekers en ponyrijders, het litteraire werk werd door de kopers zelf uitgezocht, een beetje kinderachtig waren de inkopers wel, Cremer mocht niet verkocht worden en zowel Marquis de Sade als Masochism in Sex- and Society werden uit de rekken verwijderd, op het laatst ontstonden er een paar conflicten, ik heb zelf mijn ontslag maar genomen, vanaf die tijd volop genietend van de vrije zaterdag, het fijne van dit overigens zeer provinciale stadje is de zeer beperkte omvang van het centrum, drie keer rond de Markt lopen en je komt al je kennissen en verdere relaties tegen, soms is dat minder prettig, vandaar dat ik erg hard loop, iedereen observerend, soms lopen er mensen tussen die me geld schuldig zijn, het vermoeiende is dat ik circa anderhalf maal zo snel loop als de gemiddelde wandelaar, al dat laveren om niet teveel mensen onder de voet te lopen is enerverend hoor. Het is 's zaterdagsmiddags soms best gezellig in het atelier waar Hans woont, een klein bovenhuis in een

smalle steeg midden in het centrum, het is later nog in het nieuws gekomen, toen kwam ik er bijna niet meer, er gaan nog steeds mooie verhalen over, voor een groot deel van de bekenden is de term ‘het tweede straatje’ een wachtwoord waarop ze vaak beginnen te grinniken, in hun handen te wrijven, afwezig gaan kijken, beginnen te vloeken, soms hoor je dan heel mooie dingen uit het verleden, we weten wat, jammer dat de laatste bewoners eruit zijn gezet, toen Hans er verbleef was het er een fraaie boel, een grote volière met een stuk of zes vogeltjes in een hoek van de kamer, een wasbak zonder afvoer, een grote rommelige tekentafel met neonlicht erboven, een brullend salamanderkacheltje midden in de kamer, een divan, oude stoelen een zeer luide grammofoon met Coltrane- en Beatlesplaten, het woord Zarathustra in houtskool naast de deur, een stapeltje boeken op de grond (Das war Dada, Anatomie voor de kunstenaar, gedichten, heleboel LRP'S, een fotoboek), in de grote kieren tussen de planken is in de loop van de tijd heel wat verdwenen, guldens, nagelvijlen, aanstekers, het pulken met ijzerdraad was een veelbeoefende sport, helaas werd er zelden of nooit met succes gedregd, we hebben er toch wel tijden beleefd, intieme feestjes, jachtige zaterdagmiddagen, de deur stond praktisch altijd open, iedereen kwam zo af en toe binnenvallen, met stokbrood, een flesje, een vers pakje Caballero, twaalf eieren die boven de kachel gebakken werden, heerlijk, een nieuwe gram-

mofoonplaat van de Stones, een meisje, zangzaad voor de vogeltjes, veel dingen zijn in deze headquarters op touw gezet, connecties gemaakt, op een dag kreeg ik een gedrukt kaartje met de uitnodiging voor een feest, de plaats werd niet bekend gemaakt, ik moest dan en dan maar daar en daar zijn, op tijd en plaats verzamelden zich in een half uur tijd een flinke hoeveelheid mensen met bromfietsen, opgewonden stemming, opeens zette de karavaan zich in beweging, luid knallend werden de voertuigjes in beweging gezet, gedurende lange tijd moesten we achter iemand aanrijden, de stad uit, de polders door, zijweggetjes, over een zandweg, uiteindelijk kwamen we bij een oude boerderij die door de een of ander gehuurd was, de verlichting bleek te bestaan uit enkele kaarsen, langs bedsteden, door nauwe gangetjes, steile trappetjes en een zwaar luik werden we naar de zolder gedirigeerd, het vroor al behoorlijk, geen verwarming, helaas had iemand vergeten zijn pickup mee te nemen, geen muziek dus om je warm te dansen, de enige drank was ijskoud pils, een kouwelijke en rustige avond. Deze zwakke festiviteit bleek de laatste van het seizoen geweest te zijn, alles werd wat rustiger, er werden talloze koppen zwarte koffie omgezet, enorme gesprekken gevoerd, urenlange analyses in het koffiehuis, een nieuwe bar geopend met comfortabele kuipstoeltjes waarin het goed zitten was, aan de lange hoefijzerbar hingen altijd wel copains, mijn vrije tijd ging voor een groot

deel op aan het schrijven van vele brieven, het kontakt leggen met Vlamingen, het heerlijke organiseren, lange winteravonden doorgebracht op de kamer van Pim, urenlang platen van Peter, Paul and Mary gedraaid, door het gebruik van een straalkacheltje en pickup en fotolampen sprongen de stoppen vaak door, veel initiatieven genomen, het nieuw leven inblazen van het tijdschriftje, het beoordelen van de vele slechte kopij, de toestanden met weigerende offsetmachines, het geldgebrek, het duurt nog voort. De doelbewuste maar hopeloze liefde, als een terrier vastgebeten in de ijdele hoop eens succes te hebben, de moed is pas sinds kort opgegeven, ik hoef er niet meer mee af te rekenen, speculeer te veel op de romantiek, ik ben vast honderd jaar te laat geboren, het kleine hooghartige meisje liet me maar niet los, ze was een mooie inspiratiebron, sommige scènes die ik beleefde zouden prima in een Franse film passen, een extreem lange dagdroom zullen we het maar noemen, achteraf. Ik kom door de bank er voor uit, gewoon een documentaire maken, een film maken met mijn ogen, ik ontsnap aan de dood, wat ik in een duur hotel aan enkele zeer serieuze, wat sophisticated vrienden, randfiguren, probeerde uit te leggen: ik geloof erin, in het paranormale, de beleving van het waarnemen, de fysieke eigenaardigheden van liefhebben, kwaad worden, het telepathisch communiceren, het oosten, de vreselijke angst voor een plotselinge pijnlijke dood, we lachen allemaal om een

vriend die na een langdurig cafébezoek van een balkon dondert, allebei zijn voeten breekt, ik moet er niet aan denken dat het mij zou gebeuren, het besef dat je kwetsbaar bent, dat je niet al het zand in je gebalde vuist vast kunt houden, het tijdverlies, de wanhopige verdediging, het geheide harnas om je zoveel mogelijk te beschermen, de beperkte mogelijkheid tot gesprek, het spelen op de toeschouwer, het driedubbele leven, We'll sing in the sunshine, we'll laugh everyday, and then I'll be on my way, probeer het uit te stellen; ik wil niet alleen staan; er zijn de dromen van weggaan, overnieuw beginnen, naar een andere stad, een ander land vluchten, de banden verbreken; ik zeg plotseling mijn lidmaatschap van een vereniging op waar ik jaren lid van ben geweest, Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, leuk geweest, maar mij krijg je de moerassen niet meer in, hoewel ik er nog steeds enthousiast voor ben; heb een congres meegemaakt, prachtbelevenis, honderden jongens en meisjes tussen zestien en drieëntwintig jaar, allemaal in legerjacks, veel bebaarde studenten, een hele sporthal met Israëlisch volksdansende terug-naar-de-natuurders; er lopen zeer verknipte naturen tusen; de ernst waarmee drieëntwintigjarigen over allerhande vreemde dingen delibereren is ontroerend; nog steeds raad ik iedereen aan, de natuur in te gaan, over het wad te lopen, tot je heupen door een moeras te waden, je te bekwamen in entomologie; ik praktizeer niet meer; het is mooi geweest.

Iedereen kijkt naar ons; we lopen geamuseerd en volkomen in discussie geabsorbeerd door de stad, helemaal opgewonden in de montycoats, ritueel vingerknippend en de emotionele beweringen klaar voor gebruik in de keel, onder het lamplicht van de stad fluitend en neuriënd over het gladde trottoir, tevreden zijn, de jazz in de keel, hoe snel je hier een enkeling bent, de Brabantse beats in staat de wereld om te schoppen, een straatrevolutie op touw te zetten, lenig en met hoge hoofden een bar binnen, de twijfel ver weggezet, de drukke, zalmroze lichamen piepend van energie, de dure gebaren van de drukke, wuivende handen; ik stel het feit weer dat ik in een of ander dag- of weekblad een column zou willen hebben om het elke week weer te vertellen, te zeggen wat er te zeggen valt, te kritiseren, ik vat het plan op het in eigen beheer te doen, elke week een avond schrijven en een avond stencillen, iedere zaterdag op de markt gaan staan met mijn pamfletten, tientallen gratis rondsturen, kost veel geld, net zolang tot ik een aanbieding krijg, denk er op het ogenblik nog net zo over; misschien doe ik het wel; het aktuele, het snelle trekt me wel; we hangen met rode kloppende hoofden aan de bar, het natte glas in de hand, we weten het wel, als het aan ons lag. Tegen al die mensen praten, gedwongen worden de moeilijkheden, de fantasieën, de dromen, de herinneringen aan te horen, ik aanvaard het maar, ik ben ook zo, wild op communicatie, korte briefjes dijen onder het tik-

ken uit tot vellen met voor mij belangrijke mededelingen, verlucht met woordspelingen, grapjes, groeten, short short stories; laat me maar, de hele kermis, we maken het wel, ik wil het best allemaal weten, stuur je levensverhaal maar op, leve het human interest; jammer genoeg vergeet ik veel, kan moeilijk namen herinneren; het is wel leuk als men je kent; ik kan praktisch overal wel een gesprekje aanknopen, lekker sociabel doen, wat zorgvuldige opmerkelijke opmerkingen maken, verbazing wekken, vrijblijvend; meestal begint men dan ook leuk te doen; ik lach dan maar eens ironisch, stap maar weer eens op; het volgende slachtoffer uitkiezen, net niet kwaad maken, leuk spelletje, ook commercieel; alleen, alles vermoeit af en toe; dan kom ik in weken niet in de stad, rust eens lekker helemaal uit, ben zeer produktief, en kijk, als we terugkomen is het weer helemaal ouderwets raak; laten we maar genieten van het leven; ik kom er voor uit dat ik het wel mag; een andere keer verder.

Tegelijk met iedereen kom ik tot de ontdekking dat ik leef, tot in mijn vingertoppen toe; deze vorm van literatuur is wel erg in de mode, maar, God, ik doe dit omdat ik het fijn vind, omdat ik zo denk; ik stel prijs op authenticiteit, wil ik best voor de camera's verklaren, een statement afleggen omdat ik een van de miljoenen ben, ik stel me open ter bezichtiging, voor ef zoveel, (wat ik voor heb; je kunt niets, bijna niets terugdoen; ik domineer je met mijn gedachten;

je kunt het nooit helemaal voelen; je mist de achtergrondmuziek van Radio London; het feit dat het boek IJC 350 gram weegt is me zojuist via de *Schrijfkrant* meegedeeld, wat doe je terug, wie ben je, zit je in een luie stoel, in de trein, op een terras, heb je een lichaam in de hand, een hamster op je hoofd, drie ogen, een horrelvoetje, een klein sjpraakgejbrek, word je boos om mijn pedantheid, pleeg je op 13 augustus zelfmoord, natuurlijk is dit nodig, er zijn nog X andere mogelijkheden, ik kies er enkele uit, wil je mijn plannen voor de toekomst weten, kom je me bezoeken, schrijf me, goed idee, als je dit leest moet je me schrijven, alles vertellen, het hoe en waarom, foto bijvoegen, ik wil een archief aanleggen van Mensen en hun Geschiedenis, hun identiteit, lengte, stokpaardjes, ik garandeer geen antwoord, Haydnstraat 1, Den Bosch, toe maar, ga je gang, ik hou van jullie), mooi.

Ik dank u voor uw belangstelling, het geschonken vertrouwen, de consumptie, het verkeer, uw gevoelvolle woorden, het inleveren van uw geheime handwapenen; sprekend vanuit de middle of nowhere wil ik u bij deze mededelen dat ik het goed maak, voorspoedig leef, geboren ben op 10-1-46, ik ken u nog van enkele jaren geleden, van mijn vorige leven toen ik poes te Wassenaar was; het is prima; ik benut mijn leven, zorg voor morgen, haal niet te veel gekke dingen uit, ben een zeer kuise literator, een zeldzaamheid; ik ken de tijd; later komt de rest wel, het goed

gekomponeerde boekwerkje (plot is al klaar), de briljante novellenbundel-van-volgend-jaar; op het ogenblik ben ik aan het kritisch wezen, wil deze tijd bewaren; dit boek is onderverdeeld in vijf fragmenten, een logische indeling, een tendens; het laatste deel gaat over deze tijd, het boek wordt afgesloten op zondag 10 juli met een opmerking in een café; let maar op, een registratie; leg het maar vast; natuurlijk is dit nieuw omdat ik ik ben; er zijn in nederland een stuk of vijf schrijvers die dit ook willen; ik wil dit ook; niet zeuren dus over originaliteit; ik heb bewust gekozen voor deze interne monoloogvorm omdat ik dít voor dit boek de enige geschikte vorm vind; de normale psychologische roman wordt door tientallen bedreven; niemand zegt dat schrijver A. eenzelfde dialoogvorm, eenzelfde opbouw volgt als schrijvers D., K. en W.; ik geef me hier graag rekenschap van; tenslotte moet ik achter wat zich hier aan elkaar rijgt staan, en ik moet erachter blijven staan; een ander punt: ik vind het geen werk dat een teenage meisje dat een liedje van iemand anders zingen mag met een plaatje van zes minuten meer geld verdient dan een schrijver met een boek van 150 bladzijden dat niet pornografisch is of een oneerlijk beeld geeft; ik weet dat er weinig pornografie is, uitgezonderd de damesbladromans, sta echter wel op de bres voor eerlijkheid; laat ik maar geen ethiek bedrijven. Bij het overtypen van deze gedeelten hoor ik mezelf praten, soms verontwaardigd met een dui-

delijk Goois accent; ik zal nooit Brabander worden, soms lispelend en nauwelijks verstaanbaar, want ik schrijf het alleen maar voor jou, ik heb geprobeerd stukken voor te lezen met een bandrecorder, kost heel veel moeite; bij poetryreadings ratel ik gauw mijn gedichten af en ga met een rood hoofd gauw weer zitten; lees ze maar zelf, het liefst zou ik op het podium gaan staan en iedereen een voor een langdurig en ernstig aankijken, iedereen een afdrukje van mijn tekst in de binnenzak moffelen en weglopen; ik kan er toch niet over discussiëren; al mijn troeven zijn neergeschreven; er is geen verhaal op mogelijk; lees maar; meer wil ik niet zeggen; leer maar lezen. Kijk, en dat wou ik je maar even duidelijk maken, vlak voordat ik het verhaal vertel van mijn liftreizen, de opschuddingen in heel Brabant en Amsterdam, de nieuwe korte liefde, de zeer recente aanschaf van twee elpees van Bob Dylan, zeer tendentieuze oorlogsverhalen, de bezeten toestanden tijdens een weekend een paar weken geleden, de happenings, de toevallige gebeurtenissen, de korrespondentie over de gehele wereld, het under- en de overacting, de meningen van dit jaar, de autoritaire bewijsvoering, de regen op de dag dat ik naar Brugge liftte, de zon op de dag dat ik mijn leven zes maal eindigde en begon, gisteren nog heb ik 500 vel papier gekocht voor acht gulden vijfenvijftig, en dan te weten dat voor me een dampende kop thee staat, ik vanavond het boekje *Moderato Cantabile* ga uitlezen, kijk en daarom ga

ik ermee door, omdat mijn leven allang bepaald is, ik een sociale funktie als auteur wil aanvaarden, omdat ik op de volgende bladzijde begin het vreemde verhaal te vertellen van de Generaal en Billy en Katja en de blonde soldaat en baas Jan en ik weet waarom die bestaan, heb ergens in mijn bak losse papieren een vel liggen waarop in het kort de karakters en de levens van die mensen beschreven zijn, misschien ben je er wel een van, de poppen gaan aan het dansen, tot ziens in Brussel.

De generaal slaat zijn kamp op

De generaal lachte onophoudelijk verheugd opnieuw te kunnen beginnen. Het werd wel laat. De jeeps begonnen een voor een voor te rijden in een lange rij, elke wagen lichtblauw gespoten. In het hoofdkwartier zuid damde de generaal met patronen, scherpe. Uit de morsehut drongen signalen naar buiten. Lijkbleek drong de ambassadeur aan. Ik kuste snel, nam afscheid, een moment later begon Billy te huilen. Vreselijk te huilen, gewoon ontzettend. Op het plein vielen de bomen op aandrang van de bulldozers er werd gevochten op alle fronten. Ik hield aan. ‘Kunnen we er nog komen?’ Drie pokerende soldaten keken niet eens op of om. Veteranen. Na een minuut of zo kwam Katja afscheid nemen. De generaal stak een fraai gepolijst stokje onder zijn oksels. De jonge geuniformeerde soldaten gingen popelend in de jeeps zitten. Je komt elkaar soms tegen, op de markt. Je bestaat alleen nog in mijn herinneringen. Je hebt al veel, erg veel voor me gedaan. Ik wil je geven. Ze maakte zich los. De generaal sommeerde me. Wat dacht ie wel, het gedonder. Billy pelde zwijgend een reepje kauwgum uit een groen pakje. Straks ruikt zijn adem naar spearmint. Je zwijgt maar want dit is een spel

zonder knikkers. Baas Jan besloot op het laatste moment in te joinen met de expeditie. Ik kende nog nauwelijks de ervaringen, de hallucinaties, het nuchtere, brede bewustzijn, de boulevardbladen. Het begon niet zo lang geleden. Tenslotte moet je oorlogsverslaggever zijn en iets wagen, geen terreur; ik ben nog steeds mijn eigen kroongetuige. Veel gezien, de prachtige wonden, het gierende lawaai van het sterven, de blanke open steden, de wijde ledematen. Ik zag monden, talloze monden, vluchtig de zwarte streep tussen de mooie lippen van de meisjes die hooghartig spioneerden, de meisjes die ik allang niet meer herken nu ze terug in hun uniform zijn met wijde capes en omdat ik verder moest. Ik zag het allemaal nabij, de feesten: ik ken en kende de linkeroever; ik zag zelfs de zee. Het natte sluike haar in de nek minden we op een achterbank, herkenden de duinen. Ik rijd verder, verder dan de blues, verder dan een lifter op Oudenrijn; verder dan mijn ogen dragen neem ik steeds weer afscheid. Met de generaal en zijn wanhopige troepen op weg voorgoed de jungle in. Er waren tijden dat je met me meereed in Volvo's, Volkswagens, Opels, vrachtwagens met schreeuwende chauffeurs; je bent weer helemaal nieuw en vreemd voor me geworden, zoals vroeger, zoals die keer Katja. Ik zie je niet meer. Billy zit nog als de eerste keer op het terras. Ik typ uitzonderlijk produktief mijn natuurgetrouwe verslagen in hotelkamers, kloosters, stationshallen voor je. Nog een geluk dat

ik je toevallig nog een keer tegenkwam. Daar zit je dan hoog te paard. Nu stopt Billy gierend voor een paar flessen. We drinken haastig, in de berm gehurkt; we zijn tenslotte haastig en gespannen op weg naar het definitieve front. Voor ons ligt de lage skyline. De generaal zwaait, zijn gezicht weer wat ouder; het goud raakt versleten. In het dimlicht gebaart hij verder te gaan, anxious. Ik speel toch maar weer mee later in de jeeps. De jonge blonde soldaat van Billy stroopt zijn hemdsmouwen op; de haren op zijn onderarm glimmen van het zweet; hij grijnst tegen de zon. Billy blijft gespannen naar de bochten en de hobbels in de weg kijken. Alsof ik het niet allang gemerkt had. Op zijn schoot ligt een gloednieuwe Zeiss 12 × 50 prismakijker. Baas Jan gebaart; later op de avond in de verhalen gaan we volledig terug naar de situaties van een vol jaar. Met de koffie ken ik ze allemaal te goed. In de sneltrein wou ze dicht bij me komen in het compartiment me kussen, beet me oorlellen bekant af. Wie is de generaal? De generaal is een jonge, seniele, oude man die kwijlt als hij spreekt, dikwijls onderscheiden voor zijn vechten, weet soms verhalen, vertelt wilde verhalen van vroeger; de generaal heeft ze niet allemaal. De vriendinnen wilden niet voor de waarheid instaan. Koen verdween van het toneel, liever gezegd uit de stad, pas toen iedereen het gerucht gehoord had en meesmuilend grijnsde als ie voorbijparadeerde, mooi hoor. De adamsappel van de jonge, blonde soldaat beweegt heftig; hij

schildert ook hoor ik later, ontvang allerhande banale bizonderheden; hij onderging een Lexingtonkuur, exposeerde meermalen tot hij door de railing ging in St. Louis, Missouri; toen ze de wagen opvisten stond de radio nog aan, codeletters WILL, discjockey Ron Lundy; controleer maar.

Ergens in de onderwereld wachten tweedrie vrienden hun onvermijdelijke straf af. Met mij niets aan de knikker; het is nog ver. De jeeps draaien een zandweg in, het zand spuit tot over het hek. Ik vind bij het uitstappen zomaar drie blinkende kwartjes in het gras. reden genoeg om een magische mandala te tekenen. Wij zullen ons van het zuiden naar Amsterdam of Antwerpen vechten al naar gelang, maar Antwerpen is net iets dichterbij.

Flarden toespraak van de brullende generaal dringen tot hier door, eucalyptusbomen-berken-elzen-mammoetbomen-berken-eiken-djati-berken. Het meisje is dit jaar blond, negentien jaar; ik ga niet verder; ik ruik de zomer door de grond. De generaal doet sluipen voor. We maken de talententest. Slechts een nagelvijl nodig en we testen uw misdadige aanleg. Het werd een droevige dagorder helaas, maar jaja neenee wat God doet schijnt welgedaan te zijn. Uiterlijk zijn we niet zo in oorlog; er is niets aan te doen; het wordt wel weer snel nacht. In de verte is de Sint Jan verlicht en in het Café de Parade valt iemand ruggelings. Stoned. De moordende nacht komt onherroepelijk. Het is jammer dat je geen jongetje bent. Geen over-

done emotie s.v.p.; haar haardracht is door het opvallende licht wel erg begerenswaard. Ik kom er nog op terug en snikkend, wil voorbijgaan aan namen, historie, realiteit, constellaties. Ik kan sommige kleine evenementen niet vergeten, een oogopslag, een vlugge blik over mijn schouder, vroeger in de kleine klas (hier volgen nog zeven trilogieën over, ik ben lang niet uitgepraat), nu twee jaar geleden het slapen op het Scheveningse, liever gezegd Ockenburghse strand met onder de schouder de *Daily Mirror* met Christine Keeler en de Great Train Robbery; tegelijkertijd overleed een spastische kolonel, begon juist een nieuwe zomerdag in een ander werelddeel, miste een hollandse toerist (drieënvijftig jaar, hoofdonderwijzer, te hoge bloeddruk, zorgt 's winters voor de schoolverwarming, slaapt tweemaal per dag, levert per jaar vier uitmuntende leerlingen aan het V.H.M.O., twaalf aan het U.L.O. (degelijke opleiding, naderhand kan uw zoon/dochter nog alle kanten op), de rest aan de L.T.S., jammer genoeg zijn treinaansluiting naar Karinthië; twee amsterdamse meisjes kusten elkaar; mijn vriend dronk zijn eerste borrel. Op de motorkappen van de jeeps hebben we met sjablonen de verplichte registratietekens geschilderd. Billy zit nu aan het stuur van de mij speciaal toegewezen kar; expres midden op de weg rijdend vreten we de streep. We rijden plotseling weer in daglicht door een dorp over een akker door een bos weer op een smalle asfaltweg, populieren aan weerskanten. Er waren veel tournees

en nu staat mijn naam op vele toiletmuren geschreven met potlood, balpen, viltstift, lipsticks, met scherpe voorwerpen, spijkers, stalen kammen, passers in het zachte gele hout gekrast. Klungelige, landerige gesprekken 's middags als we zonder geld zaten. De consequenties grif aanvaard schreven we gedichten in groene notitieboekjes, op grote vellen ruitjespapier, op dikke pakken bankpost, met schoolkrijt op het plaveisel; op de achtergrond jankt een mondharmonica, vroeger exclusief, nu verplicht (luister maar op golflengte 266, on the go, big L). LOOK, THE SUB-MARINES ARE RACING!

Ik eis van je dat je het idioom bestudeert, op de hoogte blijft, contact behoudt, communiceert, verslag uitbrengt, leuk doet, je opdracht, je eigen opdracht volbrengt, een proefschrift schrijft, verslag uitbrengt, aanwezig bent, je leven waagt, je reputatie op het spel zet, gitaar-harmonica leert spelen, Dylan nabootst, hip bent, bergen op eigen kracht leert bestijgen, blijft, mijn mond zoekt, luistert, profiteert, weggeeft, de beat waardeert tot de Pretty Things toe, twaalfdeëeuwse madrigalen fluit, ik eis het MOGELIJKE!

Het oneindige gedoe met letterwoorden, raadsels, kruiswoordpuzzles, geldgebrek; ik hoorde zeurende konversatie nog nauwelijks boven de hit Little red roosters van de Stones uit. Een chaotisch gedoe 's zaterdagsavonds met zestienjarigen hoor. Zo'n lawaai en ik liet me trots fotograferen met volle mond; ik

ga altijd mee maar om andere redenen. Uit rotsvast principe geloof ik dat ik elke gedwongen vorm van dienst zou weigeren, dat ik nu meega heeft een heel andere reden; tenslotte korrespondeer ik verwoed, leg contacten over de hele wereld en een verre vriend leent tenminste geen suiker. Eigenlijk was ik doodsbang voor het leven. Eigenlijk durfde ik helemaal niet in een hobbelende, naar benzine en schroeiende rubber stinkende jeep gaan zitten maar ik moest zo nodig weg. De eerste dagen leken wel gemakkelijk. Ik geloof d'r maar niet in. Veteraan. Wil je d'r een van? Veertig cent. Soms denk ik: ik had pastoor moeten worden of IBMprogrammeur of poolonderzoeker misschien heb ik wel vage zeer verre herinneringen aan Verona in 1400 of daaromtrent; ik heb de hele kosmos in mijn hoofd; ik houd lange monologen; ik herinner me een compleet en jarenlang verblijf in de oost in Bandoeng tot de details van de stroop en de leestrommel en de zondagmiddagen dat de vrienden op motoren kwamen aanzetten; ik ben nooit zuidelijk geweest. ‘Billy luistert niet eens meer; met een fors gebaar slaat hij de ruit neer zodat de scherpe ochtendwind gierend in onze gezichten slaat, adembenemend prettig. De donkergroene generfde stoelbekleding ruikt zuur. De besneden berg van Boroeboedoer. Ik beschik over ultrasnelle associaties. Redenerend met hoge Hilversumse stem, snelwandelend door het centrum; je merkt zo dat ik hier niet hoor. Ze kennen me allang; ik reciteerde mezelf met een

zeer nerveuze, schelle stem in halfdonkere kamers en ontvangzalen. Geen bekentenissen hoor, geen bekentenissen. Billy rookt weer de sigaret in de holle hand tussen wijs- en middelvinger: de brandende punt schroeiend dicht bij de handpalm buigt zich voorover als hij zuigt; de lepe trendsetter, hij was ook degene die het woord jofel weer in het algemeen idioom heeft ingevoerd. Hij heeft een fraai verleden, speelde mee in diverse duistere 16 mm films, soms als regisseur, belichter of cameraman; de films waren zonder uitzondering stom; ook al het beschikbare geld moest besteed worden om naar de geschikte locations te liften; die varieerden in een film soms van Tanger, de Noordkaap, een Frans vissersdorp in Bretagne, het eiland Kefallinia tot Ibiza en de Bossche Pettelaarse Plas. Er is nooit meer iets van gehoord; hopelijk is de vlam in de montageruimte geslagen. Sommige klokken beieren 's ochtends al om zeven uur (observatie), ik duwde 's zondagsochtends tegelijk met de zonsopgang mijn Solex met lekke voorband door de polder 11 km op huis aan. Afgepeigerd. Felle ruzies die op elektrische uitspattingen lijken.

Lang wachten: kom toch hier, geef je, ik overreed je soms toch, tenslotte gespannen wachtend.

(Een lang en ongewijzigd fragment.) In de zacht ruisende steden van dit land glijden nozems fluisterend over de trottoirs, worden rijen geblokte auto's geparkeerd langs de grachten, zet ik me begerig aan de dijk. Aan een kant van het vijandelijke plein staan

rijen café's met neonlichten, taxi's, kiosken; op een terras zit de ambassadeur, boert omdat de koffie onverwacht goed en sterk is. Arabieren hurken op de grond, murmelen protesterend tegen de toespraak uit een geluidswagen. Coca Cola refreshes best, desaltère le mieux, verfrist u het best. Voor het teevee-journaal draven 400 kwade studenten met witte overhemden (mouwen opgerold tot boven de elleboog, let maar op) voor de wekelijkse rellen in Bolivia. Santa Cruz. Wat je er mee kan doen. De zware banden van de jeeps trekken sporen door de parken in dit vreemde land. Stippelsporen, na 50 mg loop je circa 30 cm boven het plaveisel. Ik reageer nogal vijandig op al het onbekende. Waarschijnlijk is Billy afkomstig uit het zuidelijkste en franssprekende deel van Canada. De generaal heeft hem jaren geleden in Noord-Afrika opgepikt zeggen de soldaten 's avonds op de gang van het hotel als de uzi pistoolmitrailleurs op hun knieën liggen. Hoe hij in Afrika gekomen is weigert hij consequent te vertellen. Vreemd. De generaal schijnt zijn doel bereikt te hebben, hij gebaart woest te stoppen. Crescendo als dit een film zou wezen en Frankie stort zich in technicolor in een Siamese nachtclub, slaat een luitenant k.o. en giert never so few naar Gina. Prachtig hoor, vooral als ze zo roerend sterven of een vliegveld opblazen en een Japanse kolonel met inspanning van zijn laatste krachten een revolver grijpt en de dappere en toch zo jolige Amerikaan die zelfs in jungle-combat nog gladgeschoren

is doodschiet. Billy vloekt. De baviaan Jack springt uit de boom en jengelt om een banaan. De generaal heeft zich piekfijn opgedoft in een tabakskleurige tuniek met de tressen en al zijn overvloedige onderscheidingen. Achter de horizon horen we doffe knallen van uiteenspattende kartetsgranaten. 42 cm stelt de generaal vast, zijn rechteroog dichtgeknepen en aandachtig luisterend. We slaan hier ons kamp voorlopig op. Zeven dagen in mei. De intendance zorgt wel voor vervoer. De generaal voert een onderhoud met een onbekende via de veldtelefoon. Billy en de jonge blonde soldaat slaan de tent op. Ik hoef gelukkig niet mee te helpen in deze streek. Met mijn bloknoot onder mijn hoofd lekker ontspannen liggen in de berm. De straaljagers. Ik hou hof. Het gesodemieter met die kanonnen begint weer. ‘Nooit eens rustig, weet je.’ Het risico is aanvaard; ik kijk al lang weer fel. Het ruikt wel lekker, de geur van revolutie. Ik ben vaak begonnen aan het reizen diep in Frankrijk langs de kathedralen en dan omhoog langs de fjordenkust van Noorwegen, ik kan veel te veel vertellen. Hopla, d'r stort een fighter vurig neer. De airforce is wel bezig. Ik ben zelfs helemaal en totaal in je genot geweest zonder je medeweten. Vlucht soms de stad uit voor rekeningen en lastige mensen. Desnoods naar Benares maar daar is het ook al zo wat. Katja (Helma) kom ik soms zeer zelden af en toe plotseling nog tegen. Nog 's nachts in de steeg als je eenzaam in de kou staat, geen whiskey meer in de kast, geen

koek op tafel, zelfs geen cacao te ruiken, zelfs geen druppel te knijpen 's nachts in de kou. ‘He was a bloody good fighter, that son.’ Als ze nog voor me leefde had ik 'r vast bezocht (want je doet veel vreemde dingen in de steden). Je kent het vast wel: 's middags als de swingende zon tegen de ruiten roffelt in een oud pakhuis-atelier bovenhuis in een straatje-met vier kennissen zonder geld maar wel een stereoHiFi-installatie met diverse aangename elpees zoals de gele Mingusmingusmingusmingus en Tranc en the new thing-Coleman en Last date van Dolphy (Dolphy LIVES) gloednieuw. De Beatles tussendoor. Als je later buitenkomt maak je wilde danspassen drinkt beurtelings uit een zakflaconnetje valt vriendjes lastig. Billy pakt soms zijn trompet als het ochtend wordt en ik trommel dan op het dashboard. Ach Katja. Ik doe zo gek en dus. Boem boem boem boem boem boem. De gekke Billy loopt zingend het kamp door zijn arm om de schouder van de jonge, blonde soldaat die erg verlegen kijkt en met zichzelf zo weinig raad weet. De generaal rookt een zware pijp. Ik wil best op je wachten-bijt maar zachtjes in mijn oorlelletje liefste. Waar denk je aan? Neuken is een bij uitstek creatieve (procreatieruimte) bezigheid-daar kon ze best inkomen. Kom maar poesje. Mijn hoofd op haar schoot (naar het plafond kijken, misschien zitten ze wel boven) streelt ze mijn hand, grijpt geniepig in mijn kruis. Zwijgend. Ik reis al maar verder. Vertrek vanavond voor Parijs. Sterf van kou op

de grande route. We gotta get out of this place, verdomme. Ga altijd alleen-ontmoet Bengali onderweg en jongens uit New Delhi en Liverpool of Mexico City. Al de verhalen. Tot in godsnaam baby. Het stemmetje ben je me. Het doet me goed hier te zijn de boslucht en de roze horizon brandt zo. Katja woont in d'r eigen allereigenste egoïstische huid. Ik woon erg fragmentarisch waar het vrij goed wonen is (tijdelijk); opmerkelijke muggenzifter ben ik en zeef woorden die ik spaar. Alsjeblieft overhandigt ze me de brief de fatale gelukkige brief met het ene geweldige knalrood gestempelde woord ‘ongeschikt’. Voorgoed. Ook de familie wordt mettertijd door en voor ons ingelicht: de namen zijn allang bekend. Geef me gratie. Ik heb um wel goed hangen. In het geheel lopen we vaak rond en soms bij het bereiken van elkaar vallen tranen op mijn rug. Zeker zeer zeker ontvang ik meermalen andere meisjes en onderhoud me boeiend want verliefd moet je blijven. Alsjeblieft zeg.

Het is wel helemaal raak als je Brussel binnenrijdt in een blauwe bestelwagen van een oliefirma; gegarandeerd wijst de bestuurder je (a) op het atomium (popart), (b) op de koninklijke kassen (er wordt me dan altijd bij verteld dat die slechts een dag per jaar voor het publiek toegankelijk zijn), (c) op het (lelijke) paleis Laeken; je zegt allicht dat't veel mooier ligt dan Soestdijk; eenmaal moest ik een dag lang met verschillende chauffeurs over de toenmalige kabinetscrisis in België praten, dat was in het westelijk gedeelte van Vlaanderen, waar de taal voor mijn ongeoefend oor het meest op Fins lijkt; jammer genoeg komt die kerel van de olie pas als we bijna in Schaerbeek zijn op het idee ook eens te vertellen dat ie naar de Franse grens moet; omdat de naam Bruxelles levensgroot op de wagen staat vroeg ik heel bescheiden om een lift daar naar toe met het gevolg dat we ettelijke kilometers omreden (je krijgt veel medewerking op je reizen) zodat we al praktisch in het centrum zaten (dacht ik) en het bizonder onfatsoenlijk geweest zou zijn de man te vragen weer terug te rijden naar de autoweg en me naar de grens mee te nemen; met een slag waren al mijn illusies dezelfde dag nog in Parijs te zijn vervlogen; teruglopen naar de route stond me al helemaal niet aan, al die heuvels, en om voor vier km een liftje te bietsen... (ik was er trouwens veel te lamlendig voor, slecht geslapen in Antwerpen, de vorige dag twee keer van het centrum naar de jeugdherberg gelopen met volle bepakking, daarbij nog van het

station (eigenlijk van het viaduct bij de Plantijn-en-Moretuslei) de hele stad door, verschrikkelijk; ik stond trouwens dezelfde morgen drie kwartier lang aan de uitvalsweg naar het zuiden, heel verwarrend; de kantoren begonnen weer, zodat om de haverklap grote Amerikaanse wagens met knipperende lichten naar me toe zwenkten maar netjes voorbijreden en om de hoek parkeerden; de goeie vleeswagens dachten er niet aan om te stoppen; je staat daar toch zo te kijk vlak onder een stel heel hoge kantoorgebouwen; in België kun je je als liftertje ontzettend ergeren aan al die grote lege slagschepen, immense limousines met ergens voorin zegge en schrijve één miserabel mannetje met een chauffeurspet, plaats genoeg voor zes lifters, stoppen ho maar; het was misschien beter een eind terug te lopen en het bij de verkeerslichten nog eens te proberen (de groeten, 's ochtends om half negen ben ik daar veel te slaperig voor; het was trouwens kwart over acht, nog erger, en nog niet ontbeten [ik had gehoopt op een bizonder snelle en luxueuze rit met weinig conversatie en dan om een uur of negen op een terras dejeuneren] afwachten maar); met al dat heen en weer geloop krijg je helemaal geen kans; blijven wachten maar; jammer genoeg was er niet veel te zien, vlak tegenover een of andere school waar allemaal kindertjes werden afgezet, een stuk of tien tegelijk uit een oude Packard of Cadillac limousine, soort luxe schoolbus; sommige kinderen werden apart gebracht, in een nieuwe wa-

gen met chauffeur; wat me bijzonder intrigeerde was het feit dat ik overal schoolkinderen zag met zware tassen; het was woensdags na Pasen, hebben ze dan geen vakantie? Verder was er betrekkelijk weinig te zien; aan een loodgrijze lucht is niet veel te zien; af en toe komt er dan nog een geel trammetje langs ratelen, leuk hoor, en auto's, mensen wat hebben veel mensen auto's (geen een die stopte); juist toen ik de steentjes van de parkeerstrook door de dikke spekzolen van mijn desert boots begon te voelen stopte een vettige blauwe bestelwagen, hoera; uiteindelijk was ik toch nog om half tien in het Brusselse, mooi gezicht hoor, met die nevel, en dan zo'n grote stad voor je, met allemaal oude gebouwen die er brokkelig en hoge nieuwe buildings die er lelijk uitzien, erg leuk; het moest niet motregenen eigenlijk. Vlak voor een kruispunt wurm ik me met mijn rugzak uit de hoge wagen (ik ben erg onhandig in die dingen, word bijna aangereden door een bromfiets waar je in die streken helemaal niet op verdacht bent, handje opsteken, grijnzen, uitrekken, als je plotseling uit een wagen komt vallen in het uniform van de duizenden door de wereld trekkende teenagemonnikenbeatzwervers kijken de mensen altijd erg jaloers; niemand weet welke nationaliteit je hebt (in elk geval niet Engels; die jongens hebben praktisch altijd een union jackie achterop), waar je naartoe gaat, waar je vandaan komt, erg romantisch en toch weer niet dat Baden-Powell-achtige; je zou er zo Amerikaanse folksongs van

gaan zingen, wat ik dan meestal inderdaad doe, zachtjes, want je mag de mensen niet storen, (ik word nogal gehinderd bij het overtikken van deze teksten, Radio London draait vanochtend om de haverklap folkmusic en andere zwerfsongs met opmerkelijke teksten, soms wel wat gepolijst en romantisch, zoals het net gedraaide Today van de New Christy Minstrels, maar toch... een wijde blauwe hemel vandaag en uit hun kleuren barstende bloemen in de tuin, fris ochtendbriesje; ik heb nog idealen; het liefst vertrok ik nog dit ogenblik); als ik voldoende met mijn ogen geknipperd heb om aan het stilstaan te wennen en het motorgeronk uit de oren verdwenen is (ik kan weer niet doorgaan, de DJ kondigt Spanish Harlem Incident aan, even luisteren - nou, Bob Dylan zingt het zelf fijner hoor) en het voetgangerslicht bovendien op groen staat hijs ik de rugzak maar weer eens en stap Brussel binnen, eerst over een brug; op een bank in een plantsoentje een meter of zes beneden me zitten een paar jongens met gelijksoortige outfitten als de mijne stokbrood te snijden; ze kijken nieuwsgierig, zwaaien (je bent nou eenmaal allemaal on the road), de stad in jongen.

De stad in, eerder gezegd dan gedaan; de straat gaat heuvelop; ik heb nog steeds niet ontbeten; ik heb veel te veel bagage bij me (een slechte gewoonte waar ik nog steeds niet van afben); bovendien is deze stad erg groot, en iedereen spreekt Frans; de moord dus met Parijs; ik blijf drie dagen hier; zelfs in deze meest

noordelijke, dus redelijkerwijs meest Vlaamssprekende voorstad blijkt iedereen in het Frans te communiceren, levert even wat moeilijkheden bij de bakkerij (boulangerie) op; na het prevelen van m'n bestelling blijf ik wat korzelig wachten tot ik die broodjes eindelijk eens krijg; de winkeljuffrouw kijkt me glimlachend en afwachtend aan, denkt zeker dat ik een magische Tibetaanse gebedsformule opgezegd heb alvorens enig voedsel aan te schaffen; even de Franse kennis organiseren en wat morrelen met het onwennige geld levert me een vettig, wit papieren zakje met verschillende soorten broodjes op; buiten ga ik gezellig op het trottoir zitten met de rug tegen de slecht gestouwde rugzak (het draagstel is al jaren gebroken); er passeren een heleboel hoofdschuddende, zwartgeklede, oude vrouwtjes op weg naar de groenteboer; de zon begint een beetje te schijnen, even; de eindeloze straat weer op; uiteindelijk bereik ik een fraai pleintje met een oude kerk en een paar bankjes, echt Gallisch want rijp voor de sloop; de omgeving van het kerkje is afgezet (gevaar voor vallend puin); helaas word ik hier een beetje eigenwijs; als ik recht door gelopen was zou ik zo in de herberg aangekomen zijn; in plaats daarvan sla ik links af en loop een half uur te dwalen; een paar keer de weg vragen levert me toch een behouden aankomst bij de vlaamse jh op; jammer genoeg is het al half elf; ik vrees dat de deuren gesloten zullen zijn; gelukkig is dat niet zo; ik kan m'n bagage op het binnenplein dumpen

(de enige trekkers die aanwezig zijn blijken luidruchtige vijftienjarige Duitsertjes te zijn met van die heel erg kleurige fietsen, nou ja); achter het hek van de binnenplaats is niets meer, als ik er naar toe loop zie ik dat de straat naast de herberg plotseling zeer steil naar beneden loopt; in de diepte kun je Gare du Nord zien liggen; voor de rest huizen, heel erg leuk maar wel wat erg veel; ik ga de stad maar eens in.

Jammer dat ik van te voren geen contact heb opgenomen met mensen die deze stad kennen; je loopt maar te dwalen door eindeloze winkelstraten, stinkende oude straatjes, zonder te weten welk café je in moet duiken; ik heb de rust niet om een paar uur op een terras te gaan zitten; het begint trouwens weer te regenen; gelukkig zijn de bioskopen tussen de middag veel goedkoper, en op de Place Brouckère draait Goldfinger, kan ik niet missen voor vijfentwintig frank, mooi hoor, een beetje ruw, in elk geval de geweldigste générique ooit gezien, met die gouden lichaamsdelen met verwrongen actie; de film zelf valt wel tegen (toch beter dan het boek) hoewel er wel enkele bijzonder aardige effekten in voorkomen; voor de rest van de middag zie ik het wel, het gewone grotestadgeslenter.

Het is erg onaangenaam dat de herberg zover in het noorden van de stad ligt, 's avonds zijn er geen mogelijkheden om uit te gaan; terug naar de stad gaan is veel te vermoeiend; in de kapelachtige zaal van de jh, kompleet met absis en balkon zit een hele Engelse

schoolklas erg luidruchtig te doen; er komt wel een jongen uit Vught aan die ik de vorige avond in Antwerpen ontmoet had (is op de fiets naar Brussel gekomen, mij te ambitieus) we gaan er toch maar eventjes uit en vinden een vrij aangenaam café op de Place Rogier; het is het toch niet helemaal; we gaan maar naar bed (omdat ik langer blijf heb ik een hele slaapzaal tot mijn beschikking, heerlijk rustig). Ik krijg er 's ochtends spijt van dat ik een ontbijt besteld heb; het bestaat hier uit drie of vier enorme plakken kleverig brood, een minimaal kleine hoeveelheid boter, een plastic potje met rooie jam en een kleine badkuip met lauwe koffie plus twee ruwe suikerklontjes die met geen mogelijkheid tot smelten bereid zijn; als ik de stad inga kan ik voor een paar frank heerlijke verse croissants en zoete koffiebroodjes halen en met een kop espresso ergens in een knijpje nuttigen.

De Vughtse jongen neemt afscheid; hij fietst naar Gent of Brugge of zoiets, in elk geval verder van huis (heel fraai was het gesprek in Antwerpen; we hadden het zo over het culturele leven in Brabant en mijn naam en die van het tijdschrift Krea kwamen natuurlijk ook op tafel; ik had me expres niet voorgesteld, voor het eerst hoor ik goede candid kritiek; misschien was hij wel een beetje boos toen ik me pas na twee- en een half uur voorstelde); dat heb je ervan als je jezelf vervoert en overal maar een nacht blijft slapen; van tien tot vijf zit je op de (brom)fiets, van vijf tot acht (vaak zelfs tot tien) blijf je in en bij de jeugdher-

berg rondhangen, zelfs in het gunstigste geval zie je de stad alleen maar in de vooravond als er niets te beleven valt en de inboorlingen praktisch allemaal aan het eten zijn; de volgende ochtend ben je om een uur of tien alweer op de grote weg, niks voor mij.

Precies hetzelfde gedoe als de vorige dag, met een verschil; de zon schijnt; als ik hier een maand zou wonen was ik finaal versleten, al die afstanden, je ontdekt in elk geval wel leuke dingen, zoals een espressozaak vlak bij de Galerie Ravenstein met bijzonder goede koffie, een grammofoonplatenzaak waar ze de hele dag keihard Dylan en Aufray draaien, allerlei zeer dure winkels met begerenswaardige zaken enzovoorts; van vermoeidheid breng ik de hele middag door in verschillende bioscopen; het patroon van belevenissen blijft hetzelfde; ik kan niet geloven dat ik pas drie dagen op weg ben; de dagen lijken zeker drie keer zo lang; de volgende ochtend besluit ik toch maar op huis aan te gaan; het is zaterdag en 's zondags kun je helemaal niet liften; of ik het tot 's maandags uit kan houden met zo weinig geld betwijfel ik; dus de rugzak maar weer gepakt en op weg naar het noorden; ik volg nu een andere tactiek omdat ik niet weet waar ik moet staan (op de autobaan van Luik naar Antwerpen raadde een vriendelijke vertegenwoordiger me aan in Antwerpen daar en daar te gaan staan, gaf me zelfs een plattegrond [op de aangewezen plaats heb ik een uur lang gestaan die middag; niemand stopte]); ik sjouw de heuvels op en af op

weg naar het paleis Laeken; praktisch iedereen rijdt daar wat langzamer; na enkele minuten rijdt een autobus vol toeristen voorbij; iedereen kijkt minachtend naar het liftertje; nog voor ik bij Laeken ben stopt er een 2cv voor me, instappen én een lift naar Antwerpen; vijf minuten later (nadat de bestuurder me opmerkzaam gemaakt heeft [a] op het [lelijke] paleis Laeken, je zegt allicht dat 't veel mooier ligt dan Soestdijk, [b] op de koninklijke kassen [er werd me weer bij verteld dat die slechts één dag per jaar voor het publiek toegankelijk zijn, een feit dat de meeste belgen zwaar op de maag lijkt te liggen], [c] op het atomium [popart]) passeren we de autobus; nu kijk ik minachtend; de Belg blijkt van huis uit Frans te praten maar beschikt over een aanzienlijke kennis van het Nederlands, verdedigt het Waalse standpunt in de taalkwestie, legt namelijk nadruk op het feit dat ze best bereid zijn een tweede taal bij te leren en als officieel te aanvaarden, maar dat het nogal vervelend is dat de Vlaamse omgangsspraak weinig met Nederlands te maken heeft; een Nederlander zowel als een schoolnederlands sprekende Waal wordt in Antwerpen niet verstaan; er zit iets in; ondertussen is de benzine bijna op en moet er getankt worden; de autobus passeert ons en alle inzittenden kijken minachtend in mijn richting; ongeveer bij Boom passeer ik de autobus weer, kijk minachtend; ook deze Belg blijkt ongevraagd bereid te zijn een heel eind om te rijden en zet me in het noorden van Ant-

werpen af; autobus passeert weer als ik net op de brug sta; vlak daarna stopt een Volkswagentje dat me op topsnelheid naar Brasschaat brengt; we halen de autobus in die vlak daarna bij een restaurant stopt; een uur lang sta ik in Brasschaat op een plein te liften; tien minuten voor ik opgepikt word rijdt die vervelende bus weer eens een keer voorbij; ik krijg een lift van een Engelsman (lastig instappen) met een gloednieuwe British racing green Vauxhall; natuurlijk krijg ik wéér een keer de kans de bus minachtend te bekijken; bij het motel in Breda zie ik hem nog een keer; dan verdwijnt ie voorgoed uit mijn leven, op weg naar het noorden; de wereld is wel erg klein; onlangs zag ik dezelfde Engelsman in dezelfde wagen wegrijden bij een drogisterij bij mij in de buurt, een mysterieus toeval (hij reed met zijn cosmetika door heel Europa); de goeie man ging naar Amsterdam en zette me dus bij het motel af; nog voor ik de rotonde overgestoken had stopte er een Fiat 600, instappen dus maar, het ding schoot met een geweldige snelheid weg, bleek een opgevoerde Abarthversie te zijn; ik kwam er helemaal mee tot Tilburg; daar was het weer lauw loenen, weer een uur aan de hoofdweg, iedereen scheurde met zo'n 100 km/u voorbij, geen schijn van kans; twee wagens stopten toch nog, gingen richting Eindhoven; ten slotte heel Tilburg maar doorgesjokt, laatste liftje valt altijd nogal mee, toch nog om half twee in Den Bosch (uit Brussel vertrokken om half tien), maar m'n voeten waren goed ka-

pot, toch nog van Chalet Royal naar de Pettelaar gelopen, veertig minuten, vermoeiend ochtendje.

Je maakt zoveel van die hele korte liftreisjes mee, jammer dat ze het verboden hebben; ik voel me in m'n bewegingsvrijheid beknot; heen en weer naar Amsterdam kost me nu drie rijksdaalders; vroeger ging het zo lekker 's zaterdags; om een uur of negen bij de overweg in Orthen gaan staan, met z'n tweeën (Pimmetje en ik, Pim met fototas, allebei met baard) krijg je al gauw een wagen, eerst schelden we natuurlijk op de egoïstische bourgeoishypocrisie van sommige chauffeurs met nog zeker voor vier-vijf man plaats in de wagen om hard door te rijden, helemaal links aan de weg, strak voor zich uitkijkend, net doen of ze je niet zien; in zo'n kwartiertje verzin je toch wel weer wat nieuwe woordjes; bij het passeren van Fiat500tjes en Goggomobieltjes knielen of hurken we maar in het natte gras; die wagentjes zijn zó klein (meestal zit er dan een kennelijk ongehuwde juffrouw in het medische of educatieve vlak in; die nemen je niet zo snel mee); het is toch wel een verlossing als een aardige zwijgzame, kletsende, hardrijdende, sukkelende, Mercedes- of Dafrijder voor je stopt; elke mogelijkheid om je gratis over een min of meer grote afstand zonder al te veel moeite te (laten) verplaatsen wordt met beide handen aangegrepen, behalve als het betekent dat je Oudenrijn over moet kruipen, mij te link met al die controle; gelukkig is vanochtend de eerste de beste wagen raak,

flinke Volvo (toeval: de avond tevoren om circa elf uur uit Eindhoven naar huis gelift met eenzelfde Volvo, even de opening van een expositie bijgewoond, door een bestelwagen tot de verkeerslichten aan de Bosdijk meegenomen, een roteind lopen naar het museum, de bekende Amerikaanse songs kwamen weer goed te pas, hijgend arriveren we toch nog te vroeg, treffen allerhande bekenden; we staan de ter gend lange vriendjestoespraak van Cammelbeeck met de rug tegen de ruwe muur uit; gelukkig is het dan gratis drinken geblazen; uit jeugdige overmoed doorbreken we meestal de ongeschreven wet dat je op zo'n gelegenheid hoogstens twee glaasjes nuttigt, met een blokje kaas, de groeten, voor de zeven-en-een-halve cent die je er per persoon per opening aan besteedt wil je ook wel wat hebben; de suppoosten kijken bijna net zo zuur als de wijn na verloop van tijd, maar ze blijven inschenken; leve de cultuur; een beetje licht in de bol drentelen we door de zalen vol zachtgekleurde kingsize ansichtkaarten of kalenderbladen van een weinig overtuigend Brabants schilder, ongetwijfeld een heel aardige man, goed voor zijn vrouw en kinderen; de oudste werkjes zijn nog het aardigst, sprekende tinten; later zwakt dat allemaal een beetje naar het hemelsblauwe-zalmroze-goudgele af; vier zalen van dat spul veroorzaken ondraaglijke jeuk tussen de schouderbladen; op naar de Dada en kinetische kunst; Marcel Duchamp is geweldig, vooral na een wat uitbundige

consumptie van goedkope wijn (na een exact passende hoeveelheid wijn voel ik me heel erg prettig, loop dan snel en lenig met grote highe ogen door de menigte; nog steeds blijf ik volhouden dat het een genot van de hoogste orde is om 's ochtends om elf uur precies in die toestand, net niet dronken dus, door de stad te lopen; 's zomers als de zon schijnt en er staan driehonderdvijftig toeristen voor de kerk, en de boeren komen naar de markt, en de kleuren, heerlijk, en dan met een kopje sterke koffie bij Central gaan zitten; bij elke slok koffie krimpt de visionaire wereld in; de hoge kleuren worden langzaamaan gedempt; het geluid wordt sterker; voor mij blijft zo'n dag wel goed, net zoiets als met vrienden de polder ingaan, door de bossen lopen, onder een paar bomen lekker in de schaduw zitten, wat flessen openmaken, en dan vriendelijk konverserend en rokend konsumeren, naar hardwerkende landlieden en wandelende geestelijken zwaaien, lenigheidskunstjes doen, over boeddhisme praten, ik kan er niets aan doen, we zijn zo uit de Dharma-Bums gestapt); na een halfuurtje Marcel Duchamp stappen we naar de aanpalende zalen kinetische kunst; ik begin te genieten als ik er aan denk, heerlijk, allerhande bewegende, rollende, draaiende, van vorm en kleur veranderende, krakende, wippende, dansende, verschuivende, bibberende, knipperende, tikkende, wriemelende dingen, apparaatjes, panelen, alles beweegt als je op een knopje drukt of een meccanoveermotortje opwindt; we zijn er zeker een

anderhalf uur gebleven, met wijdopen ogen, genietend, peuterend, experimenterend; ik zou mijn hele huis ermee vol willen zetten, allerhande NeoMerz-toestanden, helemaal op de Schwitterstoer; ik speel met kinderlijk plezier een half uur op een wonderlijk zwart paneel met honderd blikken reuzenspijkers op veren gemonteerd; als je er een aanraakt beginnen binnenin kogeltjes of steentjes in een trommeltje te rollen; elke spijker is anders gestemd; bij de opening schijnt er een concert op gegeven te zijn naar een partituur van de schepper-ingenieur-componist; om half elf gaan we toch maar weer, moe maar voldaan zoals de plaatselijke pers van de bejaardenuitstapjes zegt, naar huis; na een half uur hebben we een zeer snelle lift van een Volvo, (waarmee ik jullie er toch opmerkzaam op wil maken, dat ik nog steeds bezig ben te zeggen dat ik met Pimmetje naar Amsterdam liftte in een Volvo); door die opmerkingen over de voorgaande avond waren we bijna de draad kwijtgeraakt, even kijken, we zitten nu ergens op de rijksweg tussen Utrecht en Amsterdam, op weg naar Amsterdam en wel naar de pasgeopende beeldenexpositie in het Vondelpark; wat is dat nou, deze wagen gaat helemaal niet naar Amsterdam maar naar Haarlem (we vragen altijd beleefd om een rit in de richting Amsterdam); bij de afrit uitstappen maar en hartelijk bedanken; nauwelijks hebben we ons omgedraaid of er stopt een witte Volkswagen uit de richting Hilversum; weer meegenomen, naar aanlei-

ding van het Duitse nummerbord snel overleg wie het woord zal doen; gelukkig blijkt de bestuurder een in Duitsland werkende Amsterdammer te zijn die ons precies afzet waar we wezen moeten, aan de uiterste westkant van het Vondelpark. Prachtig, zo'n openluchttentoonstelling; je raakt er niet gauw uitgekeken; en ook al weer heel wat te doen, aan het grote wiel draaien van een bruin houten gevaarte; er begint wel iets log te bewegen, de kabel slipt steeds van het wiel af; jammer, de spuitconstructie van Tinguely werkt ook al niet meer, de paarse crapaud van Schippers gelukkig wel; met heel veel moeite slaag ik erin erbovenop te klimmen; jammer genoeg is de foto door tegenlicht een beetje mislukt; alles wat je ziet is een enorme grijze fauteuil met ergens middenin op de rand een mager figuurtje in onberispelijk grijs flanellen kostuum; in zijn handen een tijdschrift waarvan de opdruk niet of nauwelijks zichtbaar is; heel jammer, want zoals het lezertje reeds begrepen zal hebben sta ik op de foto; nog eens een keer overmaken is me te vermoeiend, al dat geklim; misschien zou het als kleurenfoto wel geslaagd zijn, voor de omslag van Panorama, en dan binnenin een lang stuk over de devaluatie van de kunst; doet me aan een onhoudbare toestand denken, nog geen enkel geïllustreerd blad heeft ooit een pagina's lang artikel aan me gewijd; ik denk er hard over zelf een paar van die dingetjes te schrijven, van toepasselijk fotomateriaal te voorzien en te verkopen, onder

schuilnaam. Het is maar niks in Amsterdam als je geen geld bij je hebt; het enige wat we de godganselijke dag kunnen doen is met een speciaal voor dat doel meegebracht schoolkrijtje onze handtekeningen op het lieverdje zetten, één groot glas bier bij Hoppe te drinken, ook op één consumptie urenlang in de zon te gaan zitten op het Reyndersterras, zonder drinkbaar succes conversatie aan te knopen, urenlang allerhande boek- en tijdschriftenwinkels te inspecteren; tegen een uur of drie pakken we met onze laatste gulden de tram naar de brug; er staat een hele rits lifters; we lopen maar een honderd meter de autoweg op, geen sukses; een verloofd stelletje met een bordje Arnhem wordt snel opgepikt; vier keer komt er een witte Porsche stapvoets langsrijden; door de luidsprekerinstallatie worden we gesommeerd van de berm af te gaan; af en toe komt er nog een gemeentepolitievolkswagen langsrijden; een automobilist die zo netjes is iemand mee te willen nemen en daarvoor in de berm stopt wordt prompt gepikt; als de Porsche nog eens langskomt roepen we in antwoord op het verwijt dat we aan het liften zijn op een snelweg dat we helemaal niet aan het liften maar aan het picknicken zijn; als bewijs halen we half opgegeten boterhammetjes uit de tas en gaan gezelhg in het gras zitten; ‘where is mah pickenickebahskit’ roep ik nog om te appelleren aan het medegevoel van de agenten die ook wel elke maandagavond net zoals ik naar Huckleberry Hound kijken mits hun dienstrooster dit

toestaat; het helpt warempel ook nog; mokkend rijdt het hermandaddy-o wagentje weg; misschien hebben ze mijn triomfantelijke uitroep ‘ahm smarter than the a-a-a-average hitchhiker’ nog gehoord; met al dat gedoe hebben we nog steeds geen lift; we lopen ettelijke kilometers in de richting Utrecht; uiteindelijk stopt er voorbij het pompstation een gele Opel; de bestuurder zegt geen woord; ik val al gauw in slaap; voorbij Oudenrijn zet de man Radio Veronica aan; van slapen komt niets meer, hoewel ik niet bij machte ben m'n ogen open te houden; de zon schijnt recht in mijn gezicht; de kunstleren bekleding ruikt onaangenaam; keihard dreunt het afgrijselijke verhaal van Cowboy Gerard over het kaartspel door de benauwde blikken ruimte; ik droom nog wel eens van het jengelende orgeltje en de zeurende stem die me de betekenis van de kaarten in tracht te prenten; ik heb na die middag nooit meer naar Veronica geluisterd; geef mij Radio London maar; ik time to two six six voortaan; IK BEN BEKEERD TOT DE BEATMUZIEK; dat is iets wonderlijks voor de insider; vroeger was ik bekend als vooraanstaand tienerhater; het spijt me werkelijk, maar de Beatles en de Stones maken heus wel leuke muziek; na nog een liftje ter hoogte van Zaltbommel zijn we al om half vijf in Den Bosch; nog net geld genoeg voor een cola bij de Sam, een werkelijk welbesteed dagje, vooral als je het feest van die avond nog meetelt.

Een andere keer ging ik met Pimmetje op een door-

deweekse dag naar de hoofdstad; nauwelijks aan de weg getimmerd stopte er een Mercedes die ons reeds na verloop van veertig minuten op het plein afzette; de eerste voorbijganger waar ik die dag tegen op botste was Joop Doderer (Swiebertje), een voorteken; terwijl Pimmetje druk aan het solliciteren sloeg trok ik me maar even terug in een koffiehuis; naderhand kochten we ieder een Prawda (niet om te lezen maar voor het vervaardigen van collages); met de Prawda duidelijk zichtbaar in de zijzak stapte Pim het Arbeidsbureau binnen; het was eigenlijk gesloten, maar toen we duidelijk maakten dat we uit de verre provincie kwamen ging er al gauw een loket open; er was helaas geen betrekking meer vrij; vaderlijk vermaande de grijzende ambtenaar ons toch maar gezellig thuis te blijven; de grote stad heeft zoveel gevaren, en je bent zo eenzaam, o jonge jongen uit de provincie; ik hing geboeid (outsider) aan zijn lippen, elk ogenblik verwachtend dat er een paarse wolk uit zijn oren zou komen en dat hij plotseling Arabisch zou beginnen te praten, een sigaar uit zijn neus toveren, in elkaar krimpen tot een dwergje, bijwijze van advies ons allebei een roze anjer op de revers spelden, God loven, zijn handen in lelies veranderen, beginnen te huilen en hijgend bekennen dat hij een affaire had met een vriendje van zijn jongste zoon, dat zijn vrouw kanaalzwemster geweest was, dat bij hem thuis na het eten uit Krafft-Ebing voorgelezen werd, in plaats daarvan zocht hij ten behoeve van mijn handlanger

adressen van screendrukkerijen op; de mensen doen nooit iets interessants; ik overwoog nog of het juist zou zijn de man op zijn bek te timmeren, de telefoon door het gesloten raam te smijten, zijn vul- en balpennen een voor een uit zijn borstzakje te halen en te breken; sta me toe te mompelen en zijn doorpratende gezicht met een viltstift te decoreren, vliegtuigjes te vouwen van zijn formulieren; ik kreeg een ontzettende aandrang om op het bureau te gaan staan en uit de *Kama Sutra* voor te lezen, in het pennebakje te wateren, selecties uit Paint your wagon en Oklahoma te zingen, mijn complete happening 'Real Peter Sixty Five' uit te voeren, maar dat was ten enen male onmogelijk; het scenario daarvoor heb ik pas veel later bedacht, samen met die van 'Victory South', de 'Total Performance Acts', de 'Super Expressive Street Events', 'Surprise Action' en de 'Raw Pappa Act', een serie jofele happenings die in het najaar van 1965 successievelijk geëxecuteerd zullen worden, sommige zelfs simultaan in verschillende zuidnederlandse steden, sommige binnens- andere buitenshuis, met en zonder publiek, leve het manifesteren; binnenkort zet ik de ideeën voor de 'Reprobate City Raid' op papier; zonder succes hepen we het bureau weer uit en het Singel op, op weg naar het Frederiksplein, om in het koffiekeldertje de lunch te verorberen; de situatie is overal hetzelfde, alleen het decor verschilt, Den Haag, Amsterdam, Eindhoven, Den Bosch, overal zie je de jongens met de suède laarsjes,

de ribfluwelen broeken, ziekenfonds- en flikkerbrillen, hooggesloten dubbelrijs zwarte jasjes, kettinkjes om de pols, krullen in de nek, samen met de meisjes met de Roy-Rogersbroeken, de lange blonde haren, de kousen, samen op de Puchs, een hele nieuwe categorie; zoals ik al zei, het decor verschilt; sommige zetstukken intrigeren me echter meer dan andere, iets wat me elke dag weer voor raadsels zet is de muur in de Torenstraat, een doodgewone bakstenen schutting met klimop, heel vaag kun je de plaats zien waar vroeger met witte letters van een halve meter hoog de aanwijzing NO PARKING stond; daaronder is enkele jaren geleden een nieuwe opmerking gekalkt, met uitgelopen scheve letters NICE WORK IF YOU CAN GET IT; wie heeft dit gedaan, met welk doel, een teleurgestelde sollicitant? Zo zijn er wel meer van die dingen, het fraaie blauwe verbodsbordje in een steeg VERBODEN TE WATEREN; de herkomst daarvan ken ik, was erbij toen het geplaatst werd, vlak bij het ateliertje met de kralen voor de ramen, Irma la Douce aan de muren, Coltrane op de draaischijf, hout in de kachel, thee in de pot, pils in de fles, verf in de tubes, karton voor het raam, tabak op de tafel, bakstenen onder het bed, scheuren in het plafond, kleren in de hoek, klei op zolder, snoepjes in de buil, hond in de pot, de kaarten op tafel.

's Middags moest Pim zonodig winkelen op de Oude Zijds Achterburgwal; na het bekijken van erotisch ondergoed in roze, paarse, lichtblauwe, lila, zeegroe-

ne tinten met garnering van zwart dons (goed om een longontsteking te krijgen, al die strategische openingen) en ander koopwaar weigerde ik ten slotte toch mijn laatste tientje voor het ontegenzeggelijk goede doel af te staan, Pim hield het niet meer, bijna huilend hing hij over de brugleuning; het waren nog wel matineeprijzen; met zachte hand wist ik hem er van te overtuigen dat het echt niet kon; na een kort barbezoek werd het tijd op huis aan te gaan; het kost heel wat moeite om het obstakel Oudenrijn te overwinnen, sluipen door de berm om niet gezien te worden, rennen over de rijbaan, sloten springen, over viaducten lopen, uiteindelijk voor een brede sloot staan; na enig zoeken ontdekten we een lange plank die over het water lag; spanning; het begon nog te regenen ook; weer werden we bij Zaltbommel uit de wagen gezet, gelukkig maar want het was een zeer oude en zeer luidruchtige wagen voor veevervoer; de bestuurder converseerde uitsluitend ineen idioom dat doorgaans met het woord schuttingtaal wordt aangeduid, en het zitten op de versnellingsbak was eerlijk gezegd ook goed kut, toch belandden we om kwart voor zes weer in de schoten van onze respectievelijke families.

Op Koninginnedag werd in Eindhoven een kunstmarkt gehouden en iedereen die niet geïnteresseerd was in het openluchtoptreden van het Bossche beat-combo de Kingbees trok er natuurlijk naartoe; 's middags om een uur of een trof ik Joop op de brug;

gelukkig had hij een fiets bij zich; het leek hem namelijk beter ons ergens in Vught te posteren, een waanzinnig idee achteraf; alles reed met een rotgang voorbij; gelukkig kwam de moeder van een bekend meisje langs; in Eindhoven wemelde het letterlijk van de bekenden; half Den Bosch was aanwezig; de hele markt stond vol kraampjes; de vrienden van *Manifest* stonden weer eens hopeloos te klooien, hadden hun hele tent versierd met proefdrukken van naaktfoto's uit hun lopende nummers; ik drong me zo eens frequent door de menigte om op hoge toon een wijdlopige discussie op touw te zetten over het vermeend lage peil van zowel de inhoud als de illustraties; op het eind van de middag trachtte Hans op de vreemdste manieren zijn juist verschenen eerste dichtbundel te verkopen; het effectiefst werkte het tussen de knieën klemmen van een stapeltje boekjes en schreeuwen ‘mensen komt dat zien, ik heb een bundel tussen mijn benen’; bij allerhande andere kraampjes was het ook wel de moeite waard; natuurlijk wel veel kunstnijvere juffrouwen met weefwerk en vaasjes en aquarelletjes, nou ja, maar dan stond Tits er nog met een heleboel druipwerk, uiterst dekoratief; het leukste was de Poort van Kleef waar alle topfiguren zich snel verzamelden, we hebben voor de zoveelste keer licht gebracht in de duisternis van de Nederlandse letterkunde, maar dat heb je zo, het pils is koud, de meisjes warm, goed hoor; achteraf was die hele kunstmarkt nou weer niet zo'n wereldschokkend

cultureel gebeuren; toen we terug moesten sloeg de schrik wel koud op het hart; dozijnen mensen probeerden een lift te bietsen; daar hepen we dan met z'n tienen de hele Bosdijk af; Joop werd ongeduldig en liep vast wat vooruit, kreeg meteen een lift van een bestelwagen; tien minuten later kon de rest in één Fiat 1800 stappen; het was wel wat benauwd, vooral toen voorbij Best nog twee kennisjes instapten; de weg was bij tijd en wijle versperd door stokoude karretjes die ter ere van H.M. Koningin Juliana een of andere rally hielden; nou ja zeg, de bestelwagen met Joop stond ergens aan de kant van de weg, panne; de oogst van de middag viel wel mee, een stuk of zeven offsetdichtbundeltjes van allerhande Brabantse gedichtenbakkers, om te recenseren, dit omdat ik blijkbaar lid ben van de Commissie van Gedelegeerden van de Litteraire Kring Zuid-Nederland, een organisatie die tot nu toe eerlijk gezegd niet veel om het lijf heeft gehad; alleen de oprichtingsvergadering was wel amusant; in het Fortje van de schilder Titselaar, midden in de polder, verzamelden zich op een gure februariavond een stuk of veertig min of meer illustere zuidelijke litteraire figuren of mensen die in een of andere relatie daartoe staan, leraren, freelance copywriters, boekverkopers, zonderlingen, delinquenten, medewerksters aan tienerrubrieken, offsetdrukkers, studenten, allemaal gezellig op de grond in het door gas verlichte atelier van Tits; de wat onordelijke vergadering werd geopend door de Op-

wentelinguitgever Oversteegen, nadat we heel wat moeite gehad hadden om alle bezoekers door de polder, over de bruggetjes naar het huis te loodsen; in de inleiding werd ons duidelijk gemaakt dat er een sterke behoefte was aan een dergelijke organiserende en coördinerende organisatie; Guido Gezelle werd er ook nog bijgehaald, geloof ik; daarna werd er door een stuk of tien dichters en dichteressen eigen werk voorgelezen; als enige Bosschenaar was ik het eerste aan de beurt; van de twee mensen die mijn snelle geprevel verstaan hebben hoorde ik naderhand dat het werk niet zo heel erg slecht was, een hele aanmoediging; later ben ik wel wat gaan doen aan articulatie en langzaam praten en zo; ik stel toch wel prijs op een duidelijke communicatie; daarna volgde een eindeloze rij voordragers, frequent gestoord door late binnenkomers, ongemanierde geletterden die achter in de zaal luidkeels de condities van hun gezinnen bespraken; een bejaarde kinderboekenschrijfster mocht in een gemakkelijke stoel zitten; het overgrote deel van het publiek zat en lag in de meest ongemakkelijke houdingen op de houten vloer; dit veroorzaakte af en toe vloedgolven van vertwijfeld gekreun wat de verstaanbaarheid van de verzen niet, de gemoedsrust waarschijnlijk wel ten goede kwam; na een pauze waarin overvloedig koffie genuttigd werd moest een discussie op touw gezet worden; na aanwijzing van een groep gedelegeerden en het zetten van de handtekeningen & adressen van alle gasten in

een gastenboek (werd opgestuurd naar het handtekeningenmuseum in Antwerpen, een heerlijk gevoel om in een museum bijgezet te zijn) viel het publiek in een stuk of zeven discussiekemen uiteen; over literatuur heb ik erg weinig horen praten; toen kwam Frans Babylon nog binnen en dat is altijd erg amusant, van de LKZN is weinig terecht gekomen: één enkele vergadering waarop de helft niet aanwezig was; ik wacht op nader contact. Lid van de commissie was ik uit hoofde van mijn funktie van redacteur van het gestencilde tijdschrift *Krea*, een eenvoudig te omschrijven maar vreselijk ingewikkelde zaak; met veel moeite slagen we er op het moment dat ik dit schrijf in een zesde nummer samen te stellen met een boeiende inhoud, proza van William Seward Burroughs, Simon Vinkenoog en mezelf; ik vind dat uitgevers van jongerentijdschriften een uiterst verwaarloosde maar evenzeer heroïeke bevolkingsgroep vormen, waarvoor nodig staatscommissies, subsidieregelingen, standbeelden, officieel eerbetoon, staatsbegrafenissen, staatspensioenen, belastingaftrek, fanclubs, proefschriften ingesteld, opgesteld, bewezen, afgeschoven, toegekend, opgericht en geschreven moeten worden, om maar niet te praten van een Nationale Stencildag, waarop deze bleke, afgepeigerde, in hun slaap nog vouwende en nietende jongeren vertroeteld en gekust moeten worden, een orde van de Defecte Stencilmachine voor de meest moedigen onder hen, die werk en studie, leven en liefde op het

spel gezet hebben voor hun tijdschrift, per week dertig drukkerijen aflopen voor ze er een gevonden hebben die goedkoop een passend omslag wil drukken, na het slopende samenstellen (redactievergaderingen zijn ware broedplaatsen van maagzweren, migraines, zenuwtoevallen, vertwijfelde haren-uit-het-hoofd-rukkers; in zulke kalm begonnen overleggingen worden levenslange vijandschappen geboren; niet één redacteur [er moeten er in Nederland al een stuk of duizend rondlopen, zo niet meer] heeft onlangs zijn of haar [ook dat komt voor] stiletto's, geheime steekwapens, valmessen, dolken, gaspistolen, boksbeugels, fietskettingen, ploertendoders en parathionheupflessen ingeleverd); in de rijkspsychiatrische inrichtingen schijnen dagelijks tientallen twens binnengebracht te worden, die in eenzame afzondering niets anders kunnen doen dan regels en letters tellen, menig stencil-laar en opmaker heeft een flink trauma overgehouden van het samenstellen van een nummer dat onveranderlijk op 49 pagina's uitkomt; deze dappere mensen verdienen Erkenning voor hun moedige persoonlijke inzet die zo zelden bekroond wordt; zij zijn de bloem der natie, het overgrote deel wordt door hun gesloopte stabiliteit al na enkele dagen uit militaire dienst verwijderd; zij hokken vervuild en excentriek gekleed samen in ateliers, zolderkamers, koffiehuizen, zweren zich nooit te zullen prostitueren in het Establishment, beramen aanslagen op redactiekantoren van gevestigde tijdschriften (mandarijnenbladen)

en uitgeverijen; zij zullen tot hun dood alleen maar in hun eigen blad publiceren en zich nooit aansluiten bij de commerciële betáálde media; deze instelling verdwijnt echter als sneeuw voor de zon als een van de gehate grote bladen kopij van hen accepteert; de meeste specimina van dit type eindigen als onderwijzend personeel, journalist, boekhandelaar, in het ergste geval worden zij een goedgekleed, in een moderne flat wonende letterkundige die daarnaast nog gedenkboeken voor jubilerende firma's en freelance reclameteksten schrijft; toch moeten deze vreemde vogels geëerd worden, beschermd, in reservaten verzameld; waar blijft de nederlandse Bob Dylan die de Ballade van de Vertwijfelde Tijdschriftredakteur op de plaat zet; waar moeten wij met onze reputatie van cultuurminnend land naartoe zolang zich nog steeds bleke, verwilderde onbekende literatoren met een schrijfmachine om de hals in onze waterwegen, rivieren, grachten, sloten, afwateringskanalen, plassen, meren, vennen, zoetwaterbassins, natuurbaden, vijvers werpen en jammerlijk verdrinken? Heeft Brandpunt dáár ooit aandacht aan geschonken, heeft de *Wereldkroniek* deze misstand ooit aan de kaak gesteld, heeft de Morele Herbewapening of de *Televizier* of Haya deze etterende plek in onze beschaving ooit openlijk als verraderlijk, communistisch, verderfelijk, staatsgevaarlijk, onhygiënisch, ultralinks, de geestelijke volksgezondheid bedreigend veroordeeld?

Als ik naga hoeveel kostelijke tijd ik verspild heb al-

leen aan het uittikken van de kopij voor bijvoorbeeld nummer vier, daarna het tikken op offsetplaten, het overnieuw tikken op nieuwe offsetplaten, die ook niet bleken te werken op de ons ter beschikking staande offsetmachine, het uiteindelijk op stencils tikken, het overtikken van een paar verkeerd gestencilde bladzijden, om nog maar te zwijgen over de wekenlange strijd over de inhoud met enkele mederedacteuren, het lange draaien aan de zwengel van het stencilapparaat, het urenlange vouwen, sorteren, nieten, opstapelen van driehonderd nummers, daarna het moeizame aan de man brengen, het colporteren, de opmerking ‘ik vind een gulden te duur voor zo'n slechtgestencild blaadje van veertig bladzijden’ ontlokt steevast een langdurige huilbui; zodra we de kosten eruit hebben geven we de rest van de oplage rücksichtlos weg, weg ermee; ik wil ze niet meer zien; bezin u toch eens op ons Lijden.

Je maakt wel leuke contacten met collega's; er gebeurt af en toe iets; de situatie verandert; soms is er zelfs een zwakke hoop op een min of meer rooskleurige toekomst, een visioen van een Litteraire Ontmoeting over eenjaar of tien, vijftien; af en toe verdien je al een paar tientjes met publiceren (Erkenning; het grote moment in het leven van elk aankomend schrijvertje; bevend houdt hij zijn eerste drukproeven in zijn verkrampte vingers, wrijft zijn ogen uit, knijpt in zijn eigen arm; het staat er werkelijk, zijn Eigen Naam in echte drukletters, met daaronder een

gedicht, nee HET gedicht, vreselijk officieel en gesettled, zoiets geeft hem moed nog een paar jaar door te gaan; vlak dat niet uit; ik heb recht op reputatie; ik heb recht op een banaan); door het dolle heen organiseer je de vreemdste projecten, voorbeeld van zo'n typerende avond waarop je tot alles in staat bent; twee kollega's, Peter en Hans, komen plotseling, onverwacht, uit Eindhoven aanzetten op Peter z'n gloednieuwe Puch Skybolt; op de een of andere manier hebben ze er lucht van gekregen dat er een exclusief feest gehouden wordt (ik ga niet veel naar feesten, doe niet mee met de herrie, voel me vaak zo bespiegelend; daar heb ik geen kater voor over); jammer genoeg hebben ze noch drank, noch vrouwen bij zich zodat die pret ook al weer niet doorgaat; ze gaan maar met mij mee naar Pims kamer, om het om een uur of elf nog eens te proberen (speculerend op de verregaande intoxicatie van het merendeel der aanwezigen; meestal lukt die tactiek buitengewoon goed; er zijn verbazende verhalen te vertellen over professionele gatecrashers), tot zolang dus maar naar Dylan luisteren, begint er net in te komen; twee maanden later prijkt hij al op de hitparade met Subterranean Homesick Blues, jammer voor de exclusiviteit; in het ergste geval gaan we over op het ostentatief draaien van Afghaanse bruiloftsmuziek, of Tibetaans gemurmel (Theo heeft daar een plaat van; Theo heeft ook een fototoestel met 450 mm telelens, maakt tegenwoordig op het strand de meest opmer-

kelijke shots), Patagonische carnavalsdansen; er is heel wat volksmuziek; met grote sigaren in de bek zitten we op het bed zetten een nieuwe strategie op poten; als we onze zin krijgen zullen velen vallen; een groots Plan voor een demonstratieve Mars op Antwerpen wordt stante pede opgezet; tien jonge Brabantse hipsters zullen een lifttocht maken naar Antwerpen, uitgeleide gedaan door de uitgebreide aanhang; pers moet verwittigd worden; de idee is dat iemand een paar dagen eerder Antwerpen warm gaat maken om een ontvangstcomité klaar te laten staan op de Grote Markt; bij aankomst laten we ons door de boulevardbladen interviewen, overhandigen geloofsbrieven, smeden een Band, annexeren op slinkse wijze België bij Nederland of Zuid-Nederland bij Vlaanderen, happenen; met bloemen en eer beladen trekken we de volgende dag terug naar het in z'n hemd gezette vaderland; misschien doen we het wel een keer, zo gek zijn we wel; Hans en Peter weten soms wel leuke dingen te vertellen; op het ogenblik verkondigen ze gedrukt het volgende aan ieder die het lezen wil: Hans is boos op Han Jonkers (Ha, Jôh) die in een recensie geschreven heeft dat Hans' verzen hem het meest troffen, ‘wat is er nu met deze Jonkers,’ vraagt hij zich af, ‘loopt ie rond met een bloedende wonde ter hoogte van het hart? voelt ie de pijnlijke buil op z'n achterhoofd? stort hij rochelend ter aarde na het lezen van mijn verzen? nee hoor, de volgende morgen wandelt ie rustig naar de krant en

dropt een nieuw kritiekje in de bus, zonder littekens, zonder verband,' Petertje voelt zich in zijn kruis getast, 'IK BEN BESCHAAMD IN ME GOODWILL en vertrouwen me hang naar eerlukke kommunikasies; wij auteurs zijn verkocht voor onze stofoverschotten geborgen zijn; WANT HET VALT NIET MEE, maar ons naaien ze geen image aan', hetgeen juist is; later op de avond gaan we de straat maar weer eens op, spreken voorbijgangers aan met zeer speciale enigszins cryptische teksten die het overwegen meer dan waard zijn, een nieuwe rage, korte boodschappen en verzoeken om inlichtingen als 'bent u ook al naar de highen?', 'hebbu de kosmische boodschap al ontvangen?', 'wij pissen toch ook niet in uw asbak?' 'hij gáát erin!', bent u al geklassificeerd vandaag?', 'jezus, als je tóch naar de keuken gaat...', 'bennu ook een driepinter?', 'nou geen hálve maatregelen', (op vertrouwelijke toon) 'zou ik u misschien om een korte cohabitatie mogen verzoeken?', 'wilt u in het kader van een nationale ankette eventjes WOEF tegen ons zeggen?'; dat laatste doen de mensen werkelijk; de Eindhovenaren proberen nog een keer het feest binnen te dringen, lukt niet, gaan af; een week later hoor ik dat ze even voorbij Boxtel een lekke band kregen, geen gereedschap bij zich; Hans begaf zich zwaaiend met beide armen op de rijweg; enkele stoppende automobilisten vroeg hij vriendelijk een fietspomp te leen, dit werd niet bijzonder op prijs gesteld, vernam ik; ten einde raad sjouwden ze maar

op Eindhoven aan met het lamme ding; helaas kwam er na een half uurtje een Kreidler Florett bemand door twee dronken boeren achterop; H & P werden over de weg geslingerd; de Kreidler schoof een greppel in; de twee boeren verdwenen toen met de armen over elkaars schouder in het duistere weiland, zingend; er is niets meer van hen vernomen; na een half uur had Hans eindelijk zijn bril gevonden; men probeerde zich met zakdoeken te verbinden; 's ochtends om zeven uur sukkelden ze Eindhoven binnen, met bebloede gezichten en windjacks, de armen vol tulpen (van diverse percelen en Horecaïnstellingen langs de weg meegenomen); prompt stopte er een Dafje van de gemeentepolitie; vriendelijk werd de heren gevraagd wat zij aan het doen waren; hierop ontstak Hans in woede en riep met hoge stem: ‘ziet u dat dan niet, edelachtbaren, wij zijn onze bromfiets aan het uitlaten; hoofdschuddend verdween de sterke arm, maar je zult het meemaken.

Bij het uitkomen van het vierde nummer van ons tijdschrift planden we een grootse poetry-and-jazz-avond in het burgerweeshuis, voorafgegaan door een persconferentie waarop schokkende dingen over de poëzierevolutie gezegd zouden worden; helaas kwam er maar een journalist opdagen; de voorbereidingen voor die avond waren wel prettig geweest; 's middags stelden we het podium op, sleepten stoelen aan, klungelden met de geluidsinstallatie; de musici kwamen aanzetten om wat door te nemen; ik profiteerde van

de gelegenheid om ook wat van mijn recente poëzie met jazzbegeleiding (Frits op de piano, Joop en André dwarsfluit, Peter Z. werd gecharterd om te bassen; Peter was degene die enkele weken later een bizar ongeluk overkwam, toen hij 's avonds om een uur of acht rustig langs een bioscoop liep, explodeerde het hele gebouw, fragmenten van het bouwwerk belandden op zijn hoofd, zijn hele baard vol wit steengruis; hij heeft er mooi een tijdje in het ziekenhuis mee kunnen liggen); we raakten in zo'n jofele stemming dat we met de instrumenten de stad introkken, met bas en al door een warenhuis sjouwden; er voegden zich enkele kennissen bij ons; naderhand begon het juist te regenen toen we een groepsfoto gemaakt hadden; vertwijfeld sjouwden we met al onze rommel een badmintonzaal binnen en gingen boven op de tribune zitten; omdat we al gauw een vocalgroup gevormd hadden stoorden we de spelers en werden we met zachte hand verwijderd; de bassist ging af (om zijn instrumenten in veiligheid te brengen) en wij zochten onderdak in de muziekkoepel bij de Hekellaan, een heel werk om op de muur te klimmen door de struiken te baggeren, nog een omheining te bedwingen, maar toen waren we mooi droog, in een ruimte met uiterst voortreffelijke akoestiek; we hebben maar wat haasje-over gespeeld om warm te worden; de eigenlijke poetry-and-jazzavond was wel een succes; na het onverstaanbaar mompelen van een giftig manifest kwamen een voor een de veelbeloven-

de jonge dichters aan de beurt die dan hun zegje zeiden, diep voorovergebogen naar de mikrofoon die steeds omlaag zakte, begeleid door soms voortreffelijke muziek; de broer van Frits, Charlie, was met zijn fluegelhorn komen aandragen en stond dus ook maar mee te blazen; het enige opmerkelijke van de avond was het moment dat Peter uit Eindhoven luidkeels een stuk proza stond voor te dragen en ettelijke malen (hoogstwaarschijnlijk geïmproviseerd) schuttingwoorden in de nette zaal slingerde; ettelijke dominees bloosden; leuk zo'n avond, al moet er eigenlijk niet door de muziek heen gekletst worden; op het eind kwam ik nog even aan het woord om mijn nieuwste poëtische litterair-accumulatieve experiment voor te dragen, getiteld L.S./M.F.T., een gedicht dat bestond uit een onbeperkt aantal malen de korte boodschap 'Lucky Strike Nu Een Vijfentwintig' te zeggen, maar na vijf minuten begon men voorin mee te schreeuwen, te stampen en te klappen, achterin te morren en ten slotte zaten we in het aardedonker omdat iemand de hoofdschakelaar omgedraaid had; toen viel de luidsprekerinstallatie natuurlijk ook uit, eigenlijk een happening op zichzelf.

Omdat de kwestie met de Mars op Antwerpen me nog altijd na aan het hart lag, besloot ik een maand of wat later een driedaagse tournee (incognito) door België te maken, ook al om portokosten te besparen door het zojuist verschenen vijfde nummer van *Krea* naar enkele van de abonnees te brengen; zo zag men

mij op een vrijdagmorgen om halfnegen heel hoopvol met de duim zwaaien, een bordje ANTWERPEN in de hand, dat hielp niet veel, later stond ik met een bordje BREDA, toen met TILBURG; direct daarop kreeg ik een lift van een pater in een Volkswagenbusje; het was alweer negen uur; ettelijke bekenden waren me voorbijgefietst op weg naar school en kantoor; gelukkig ik die niet wist wat de dag hem brengen zou; als proefneming had ik deze keer geen spijkerbroek aangetrokken en mijn bagage niet in een rugzak gestopt, gekleed in een smetteloos kostuum, wit overhemd, zwarte gehaakte das, paraplu en lichte regenjas over de arm, beige weekendtas aan de voeten, en zie, het liften was aanmerkelijk gemakkelijker, maar langdurige hikes zaten er die dag niet aan, druilerig weer, weinig verkeer op de weg; nadat de pater me bij de snelweg in Tilburg afgezet had duurde het zeker een kwartier voor ik weer met een Volkswagenbusje naar Breda kon; daar moest ik de oprit naar de rondweg opwandelen; bovenaan op de dijk bleek het helemaal pet, harde wind, regen, de sigaret waaide uit mijn mond, de gemiddelde snelheid van de passeerders lag om en nabij de 110 km/u, geen denken aan dat er ook maar iemand zou stoppen, invoegend verkeer was er bijna niet, alleen gemeentelijke vuilniswagens; op het moment dat ik verkleumd van de kou besloot om te draaien stopte er warempel een Volkswagenbusje dat me tot de rotonde bij het motel, tot de weg naar Antwerpen dus, meenam; daar aan-

gekomen werd ik meteen door een Belg met een stokoude Mercedes tot aan de grens meegenomen; daar wandelde ik frank en vrij zonder enige controle, maar wel vriendelijk knikkend langs de douane; het was weer wachten geblazen totdat twee Rotterdamse havenarbeiders me achterin hun wagen mee heten rijden tot Antwerpen; de vriendelijke mensen moesten naar de Noordhaven toe; ik herkende een viaduct, dacht vlak bij het centrum te zijn, stapte dus lichtvaardig uit, pakte mijn zware weekendtas beet en wandelde welgemoed Antwerpen in; het was wel pech hebben, want ze hebben daar een hele reeks van allemaal op elkaar lijkende viaducten die ik mooi een voor een op en af mocht wandelen, Belgisch geld om een tram te pakken had ik natuurlijk niet, doorlopen dus maar, de zware tas van de ene in de andere hand; het duurde zeker een dik uur voordat ik in het centrum was; toen bleek mijn favoriete café de Muze 's middags pas open te gaan; ik ben maar meteen luxueus gaan eten in het restaurant van een warenhuis aan de Groenplaats, biefstuk met vlaai na en een paar pilsjes, daarna het centrum met behulp van mijn plattegrond goed in mijn hoofd geprent, hier en daar een pintje gepikt en op weg naar mijn bestemming Brugge, die hele, lage, witte, galmende voetgangerstunnel onder de Schelde door; daarna stond ik in een soort nieuw west; na veel zoeken de uitgang van de auto-tunnel ontdekt, wachten maar weer, vijf kwartier lang hoopvol naar elke tegemoetkomende auto kij-

ken, samen met een soldaat kon ik toch weer in een grote Amerikaanse wagen meerijden naar Gent; de bestuurder praatte in een onverstaanbaar dialect met de soldaat, eerst over dienst, daarna over de kabinetscrisis, toen hij merkte dat ik Nederlander was vroeg hij me onmiddellijk wat ik nou wel van Lefèvre en van de crisis vond; nou dacht ik daar toevallig helemaal niet over; het iets voorzichtiger en wijdlopiger opdienen van dezelfde kreten die ik de twee van te voren had horen slaken werd goed geslikt; toen ben ik maar in slaap gevallen; nadat de soldaat uitgestapt was reden we heel Gent door, veel obligate toeristische aanwijzingen, de man zette me op de oude weg naar Brugge af, schijnt het gunstigste te zijn, snel een café ingedoken, koffie gedronken (het gemier met die filters, ik wou vlug verder); toen ik een halfuur later weer aan de straatrand stond stopte er letterlijk meteen een hemelsblauwe Chevrolet, een werkelijk comfortabele rit naar Brugge dacht ik, maar het was een SuperSportmodel met extreem opgevoerde motor; op de slechte driebaansweg met harde zijwind plus harde regen toch ijskoud honderdzestig rijden; ik durfde haast niet naar buiten te kijken; de kerel aan het stuur bleef aan het praten; ik was toch blij toen ik uit kon stappen, stond toen nog maar op een driesprong ettelijke kilometers van Brugge af, helemaal geen verkeer in zicht dat die zijweg insloeg; ik opende de plu maar en begon langs de roodbakstenen boerderijen in de goede richting te wandelen; op

zulke momenten haat ik het platteland, er kwam toch nog een wagentie langs dat nog voor me stopte ook, bracht me tot in het centrum van Brugge, nou de Sint-Jansplaats zoeken, zo'n oude stad is wel vreselijk pittoresk en zo maar ik durf er geen muur aan te raken; zowat alles staat op instorten, en dan zo oneconomisch gebouwd; toen ik drie keer langs het politiebureau gekomen was ben ik binnen maar even de weg gaan vragen; drie minuten later stond ik voor het huis waar Arthur moest wonen, redacteur van een Brugs studententijdschrift en zo; ik had deze reis speciaal gemaakt om een persoonlijk contact te maken, omdat ik volkomen onaangekondigd (kunst, ik wist twee dagen van te voren ook niet dat ik zou gaan) kwam vreesde ik dat hij natuurlijk net nu niet aanwezig zou zijn, vakantie of zo; toen ik dus voor nummer twee stond, bleek in dat pand een tijdschriftenwinkeltje gevestigd te zijn; het werd al gauw duidelijk toen ik binnenstond: deze knaap had een handige, gemakkelijke en slechts weinig tijd eisende manier gevonden om zijn brood te verdienen; eens in de tien minuten een krant en een pakje sigaretten verkopen is geen zware arbeid, daarbij goedkoop roken en gratis lectuur; hij bleek helemaal alleen in het grote huis te wonen, een beetje rommelig natuurlijk; enkele maanden tevoren had de Belgische Binnenlandse Veiligheidsdienst hem gedwongen de clandestiene bar in zijn kelder te sluiten, anders zou hij het land uitgezet worden; ook al zo'n gedoe, lift ik me daar

200 kilometer door zwiepende regen en snijdende kou, door barre ontberingen en urenlang wachten (wat me ook bijna een zenuwcrisis bezorgt) om een Belg te ontmoeten die niet helemaal analfabeet is, en daar blijkt die kerel eigenlijk Hollander te zijn en ettelijke jaren in Hilversum gewoond te hebben, net zoals ik, hoera en het ijs was gebroken; het Belse bier smaakt ook wel; de volgende negen uren hebben we wat over litteraire onderwerpen gepraat, de hele Vlaamse toestand met ingewikkelde constellaties van bladen, groepen, rellen, vrienden, vijanden, pressiegroepen, de firma Weverbergh met filialen all over the world, in elk geval is DAAR iets aan de hand, wat je niet overal in het Nederlandse taalgebied zeggen kunt, waar blijft de nieuwe generatie?, blader wat oude nummers van diverse goede Vlaamse tijdschriften door; 's avonds gaan we de stad maar eens in, lijkt Den Bosch wel; je kunt er met gemak wat stukken geschut afvuren; twee dancings die blijkbaar soms wel eens aardig kunnen zijn zitten potdicht; er bleef niets anders over dan het normale caféwerk, maar ik vind die Belse cafétjes zo treutelig met bankjes langs de muur en hoge tafeltjes, wel fijn om te slapen; de kermis stelt ook niks voor; een kerel waar ik wat amusant schriftelijk contact heb gehad, de uitgever van de Galgeboekjes is niet te bereiken, een in een voorstad wonende dichter is niet thuis, dus slenteren we de enige nachtclub maar in en dat is toevallig wel helemaal de aangename toer, zachte leren

banken, gedempte verlichting, zachte Amerikaanse muziek, heel rustig, Glenn Miller, een beetje Basie, musicalmelodieën, een erg sophisticated gelegenheid met spiegelmuren (roze spiegels geloof ik); het nadeel van dit land is dat je steeds maar bier drinken moet; zacht converserend stippelen we de toekomst van de Nederlandse litteratuur uit; tot overmaat van genot beginnen enkele beschaafde gasten een beschaafd dansje te wagen op de dansvloer; met lome hoofdbewegingen laten we toe dat de geruisloze bediende ons lege glas voor een vol verwisselt, trekken lang en bedachtzaam aan de sigaret, zoals ik al zei heel erg sophisticated en man-about-town maar vaker dan eens per maand moet ik het echt niet; tegen halfdrie stappen we eens op; 's ochtends om negen uur word ik op de meest fantastische en heerlijke manier wakker, DE ZON SCHIJNT IN MIJN GEZICHT; vlak om de hoek speelt een wonderlijk carillon, net een VVV-film; boven het bed ontdek ik een ingelijste foto (enkele jaren oud) van Elvis the greatest in bijna fluorescerende technicolorkleuren; ik heb pijn in mijn nek (geen hoofdkussen); mijn lichaam is overal stijf, een beetje dizzy in m'n kop, terug naar Antwerpen maar, eerst een zak vol verse broodjes aanschaffen, allerhande soorten met appel, gember, pruimen, abrikozen gevuld, een heerlijk ontbijt in de open lucht; de eerste wagen die stopt heeft niet de bedoeling mij mee te nemen; er komt een enorme donkergrijze rookwolk uit de motorkap;

er is vast wat mis geweest; de vier inzittenden stappen maar uit en beginnen zonder nader overleg te duwen; er begint dan een reeks van zeker twaalf kleine liftjes naar Antwerpen, prachtig zomerweer; een half uur lang sta ik midden in Eeklo midden op de markt zonder dat iemand stopt; iedereen kijkt me aan, wat doe je dan? Je kunt natuurlijk moeilijk uit je neus gaan eten, op je handen gaan staan, obscene gebaren naar de je negerende automobilisten maken, vloeken, kringetjes lopen, ongeduldig met de vingers knippen, je lamme arm wrijven, en je staat de hele tijd bloot aan nieuwsgierige blikken van alle kanten; kleine kinderen komen vlak langs je voeten fietsen; achterom kijken kun je niet want je weet dat alle huisvrouwen die wachten tot ze bij de kruidenier, de slager, de apotheek en de groenteman geholpen kunnen worden je gadeslaan, over je roddelen; lange tijd sta je helemaal alleen op het grote plein, doodstil in de blikkerende zon, een surrealistische slagschaduw van jezelf voor je voeten: een klok begint uitgebreid het uur te slaan, King of the Road in Exile; ik zou graag een dik boek willen schrijven over een te ondernemen liftreis door alle landen van Europa, de enige diepgaande en grondige manier van reizen; ik sta me op te winden want om half twee moest ik m'n Bossche handlangers Pim en Franck in Antwerpen ontmoeten, zouden op Franck's scooter 's ochtends uit Nederland vertrekken, de volgende dag is het plan dat ik achterop de Vespa terug naar Den Bosch rijd en dat Pim

teruglift; na nog drie liften sta ik in Gent aan de uitvalsweg naar Antwerpen; de schrik slaat me om het hart als ik zeker een stuk of negen lifters zie staan; ik sluit me achter aan; langzaam schuift de reeks een beetje op; steeds meer kom ik vooraan te staan; steeds meer lifters komen achter me; de jongens die het eerst aan bod komen zwaaien vriendelijk; we zwaaien vriendelijk terug; er is een strakke etiquette op reis; de eerst aangekomene heeft recht op de eerste lift; je biedt elkaar sigaretten aan; leve de internationale verbroedering; wat later sta ik weer helemaal alleen in de polder vlak voorbij Sint Niklaas, met een snelle sportwagen naar Antwerpen en zowaar precies om vijf voor half twee sta ik voor het ontmoetingspunt de Muze, die helaas niet open is, gaat om een uur of half drie pas open lees ik, dus installeer ik me in het café er recht tegenover; juist als ik een eerste slok bier wil nemen arriveert Franck helemaal alleen, dik in het leer; ik ren naar buiten en sleep hem binnen, waar is Pim?, naar nu blijkt is Pim helemaal niet meegegaan; toen hij wist dat Marijke met de hele academie op Terschelling zat is hij in plaats van volgens plan naar het zuiden te gaan 's morgens om zes uur naar het hoge noorden vertrokken; dat maak ik uit Francks beteuterde verhaal wel op; we beloven elkaar plechtig dat we de lelijke sik 's maandags wel eens flink zullen vatten; het uitdenken van gepaste martelingen begint na een dik half uur te vervelen; we brengen al de bagage naar het station, een hele

bedoening, leren jas plus weekendtas plus slaapzak plus weekendtas achterop het piepkleine bagagerekje gebonden met elk moment brekende touwtjes; bij elke bocht schuift er wel wat af; als we eindelijk alle rommel kwijt zijn scheuren we met een enorme vaart (drie weken later is de scooter dan ook helemaal en totaal in de vernieling gereden) door het drukke centrum, in de buurt van de Groenplaats rijden we tot tienmaal toe door dezelfde straatjes, verschrikkelijk met dat eenrichtingsverkeer, na een snelle maar doelloze rit over de diverse Leien (Amerika, Frankrijk, etcetera) stoppen we weer op de Melkmarkt; de Muze is open en warempel, onze vriend Frans zit in een hoekje van de bar, gelukkig maar want hij is de enige die ons aan een slaapplaats kan helpen, we gaan lekker een uurtje in de versleten maar uiterst comfortabele pluchen clubs aan het raam zitten, Bob Dylan op de jukebox, fijne relaxed atmosfeer, de zaak vult zich zo met allerhande gebaarde lieden; het staat wel vast dat het toilet in dat café de meest fantastische en gevarieerde opschriften en tekeningencollectie uit het Nederlandse taalgebied bezit; de boel sluit niet voor de laatste gasten werkelijk weg willen; er worden wekelijks poetryreadings gehouden; er gaan geruchten dat Babylon op een terras aan de Groenplaats zou zitten (dat vertelde hij mij de week tevoren, na de rel in de Poespaskelder, hij zou dit weekend een programmaatje over de nieuwe poëzie te verzorgen hebben voor de Vlaamse gewestelijke omroep), de zon

schijnt, hij is op geen enkel terras te ontdekken, naderhand blijkt dat de volgende week bedoeld was, we lopen maar door naar Frans' kamer, de boel swingt weer als vanouds, de regenjas losjes over de schouder, de paraplu losjes in de hand, de conversatie losjes in de mond; die kamer blijkt wel verrekte ver weg te liggen, een zolderkamer bovenin een groot huis naast het museum, als je op een stoel staat en door het hoge raam gluurt kun je net een ruiterstandbeeld op het dak van het museum zien; het grootste deel van de kamer wordt in beslag genomen door een enorm glimmend lichtbruin tweepersoonsbed met donkerrode sprei, aan beide kanten van het bed een linnenkast met grote spiegel, heel amusant maar wat verwarrend bij de liefde dunkt me, om jezelf zo'n onbeperkt aantal malen, steeds kleiner, te zien; later op de middag praten we nog een half uurtje met de redactie van een Antwerps blad, het duidelijke beeld van iets kalende jongeren die zich terecht of ten onrechte door Gard Sivik in hun kruis gegrepen voelen, geen aansluiters, vreselijk politiek geëngageerd, bereid tot hun dood toe hun vastomlijnde richtlijnen na te volgen, benaderen de poëzie vreselijk empirisch, stellen de kracht van afzonderlijke woorden vast en maken dan ‘constellaties’ van dergelijke hooggeladen taalpartikels, koppelen soms ettelijke woorden aan elkaar, voegen symbolen toe, er ontstaan dan opmerkelijke dingen, maar meer in het vlak van gepolijst staal en glad wit beton, mij te spijkerhard, de ‘new

poetry’ van de zakelijke Rotterdammers en Vlissingers is heel wat fijner, je merkt achter de laag Haagse Postzakelijkheid toch nog wat bloed, ik ga er geen essay over dichtkunst van maken; mijn mening erover wil ik graag bekend maken aan elke gegadigde, kom maar op.

's Avonds brengen we met z'n drieën nog een kort bezoek aan de Nederlandse letterkundige R.C.; daarna wordt de bagage naar Frans' kamer overgebracht en duiken we bescheiden het Antwerpse nachtleven in, bescheiden wegens geldgebrek; het draait er wel op uit dat we de hele avond en een groot deel van de nacht rondjes lopen van het Café de Muze naar het café het Pannenhuys, naar de jazzclub de Mok; de laatste is wel het interessantste, een zeer kleine lokaliteit met vrij luxueuze inrichting, kleine bar met perfecte verticale bandrecorderinstallatie, achterin de zaak een piano, drumstel en bas, naar het schijnt musiceren hier geregeld de beste Belgische en Nederlandse combo's; we knopen een boeiend gesprek aan met een zeer Vlaamse stamgast met Mefistofeles-baard, architect naar het schijnt; ik converseer heel gezellig over de een of andere Spaanse zonderling, imitatie-Dali of zoiets, waar ik echt nog nooit van gehoord heb; maar dat merken ze toch niet, de muziek is wel bijzonder aangenaam, Coltrane en Dinah Washington; na enkele consumpties zoeken we de weg terug naar het Pannenhuys waar het niet druk is; Franck krijgt nog ruzie met het meisje achter de bar

over het biertappen; na het lezen van een paar weekendkranten en het luisteren naar mensen wordt het tijd zelf weer eens actief te worden; op naar de Muze, stampvol, de boel swingt als de pest, een ontzettende ambiance; allerhande mensen lopen met dichtbundels in eigen beheer en met tijdschriften te leuren; we kunnen geen plaats krijgen, terug dus maar weer naar de Mok; we krijgen onderhand wel slaap, eten nog friet en kip en weet ik wat, beginnen weer een langdurige op uiterst hooghollandse toon gevoerde discussie met enkele late kostschooljongetjes met dure geborduurde emblemen op de blazers; uiteindelijk gaan we toch maar af, scheuren met z'n drieën op de scooter door de lege straten, sluipen zo geruisloos mogelijk de vier of vijf trappen op naar Frans' kamer (de hospita mag niet weten dat we met z'n tweeën logeren), organiseren geruisloos de slaapplaatsen met slaapzak en bed, 's ochtends om een uur of tien worden we langzaam en tevreden wakker, gaan genoeglijk op een terras ontbijten, verse broodjes, filtertoestand, paar pilsjes na om de frankjes op te maken, later binden we alle bagage op de scooter, paraplu dwars; het idee om mijn weekendtas gewoon tussen ons in op de buddyseat te zetten en vast te houden wordt pas geboren als het ding na drie bochten drie keer van het voertuig afgedonderd is; het nadeel van het lumineuze idee is dat ik nou met m'n stuitje tegen de rand van het reservewiel geklemd zit, een bezwaar dat zich behoorlijk doet voelen op de slechte weg

tussen Antwerpen en de grens; het ouwe ding kart nog behoorlijk, zo'n zeventig zit er dik in, door de vaart is conversatie onmogelijk; met die rottige weekendtas kan ik niet eens een handje vrijmaken om eens flink in mijn neus te peuteren, de kiesjes te kontroleren, het achterhoofd te krabben of in de schaamstreek te kriebelen, je krijgt bloeddoorlopen ogen; als ik over de schouder van de bestuurder kijk slaat de storm in mijn gezicht, m'n ogen tranen, de haren vliegen bekant uit m'n kop; opzij kijken levert het gevaar op van het afwaaien van de bril; het enige wat ik urenlang te bekijken heb is de gekraste en verkleurde roodbruinlederen jas van Franck, de bovenkant van m'n weekendtas, snel voorbijschietend plaveisel, een berm (een groene streep), ik word zo stijf als een plank; bij de grens even uitrekken; ongecontroleerd duwen we het rode geval over de schreef, na enkele minuten de Nederlandse (vaderlandse, hoera, helaas te kort weggeweest om me karakteristiek en sentimenteel op de grond te werpen en het plaveisel af te zoenen, eerst die actie ‘opgeruimd staat netjes’ maar eens rigoreus doorvoeren, een zesmeterstrook aan de grens schoonschrobben, strand ook, met al die schipbreuken, schoonschrobben dus, met Vim, dan met zo'n listig groen schuurviltje, tenslotte van een aangenaam aroma voorzien, geen pepermunt, ik had gedacht iets in de geest van ouwe klare of zo, als het in de lippenstift kan, vooruit, waarom niet aan de keien kwijtgeraakt, op straat gesmeten,

over de balk gegooid, aan de weg getimmerd, zou best 'n attractie kunnen wezen) grond onder de zooltjes gevoeld te hebben vervolgen wij onze weg door de beemden van het Brabantse; hoe beeldig slingert het glimmende lint van automobielen zich door de hier (500 m aan weerszijden van E 10) naar benzine, maar elders vast naar landelijkheid, mentholsigaretten, mest en boerenblaasmuziek geurende velden, omzoomd met de rijzige populieren die de wacht houden bij eenzame boerenhofsteden of zich in een kristalhelder beekje wel, in een donkergroene, zompige strontsloot niet spiegelen, wat loeien de koeien, kraaien de hanen, blaffen de levensgevaarlijke mensenetende schuim-op-de-bek-kettinghonden die de wacht bij elke schijnbaar menselijke nederzetting houden, het land van de lage Hollandse luchten en voorhoofden; we rijden hier door zo'n wielrennend, kermis- en carnavalsmoorden plegend Brabants grensdorp; de nijvere bevolking heeft zich hier voornamelijk gespecialiseerd op het oude ambacht van de boter- en sigarettensmokkel, moderne reclametechnieken hebben ook hier hun verborgen en verleidelijke sporen achtergelaten; elke benzinepomp is tenminste voorzien van een levensgroot bord ‘laatste pomp voor de grens’, van Dordrecht tot de grens toe, om de 500 m; in Breda houden we nog even halt om een kopje koffie te gebruiken, in een duur gelegenheidje aan de Markt, helemaal op z'n oudhollands ingericht, lauwe koffie; maar ja, na een voorspoedige

reis mag ik wel zeggen zat ik om half vier alweer in de Stip, waar toevallig weer een heel troepje gezellige bentgenoten aanwezig was; hup het glas weer geheven; ga óók eens drie dagen op reis, zonder reden.

Het tweede verhaal van de generaal en mij, en hoe de generaal ons de hand boven het hoofd hield en hoe we dáár weer onderuit kwamen

Alsjeblieft zeg. De generaal schoof de vitrage behoedzaam weg met z'n grote behaarde hand en loerde door het raam. Als ik me niet vergis besluipen zo'n stuk of veertien langzame groene Vietnamezen het grote witte huis. Net als in België. De oude keek me geagiteerd aan; snel liet ik mijn ogen over mijn tenue glijden, felrood hemd, smalle beige ribfluwelen pantalon, hélemaal de Chef Agitprop. Baas Jan stak z'n hoofd ook even om de deur en gromde in het zuidelijk. Toen ik een formulier in elkaar frommelde en precies tussen z'n ogen wierp verdween hij. Hoeveel bij elkaar? Er komt vast weer actie, avontuur, kans om je waar te maken, man te worden, het succes van vroeger dagen te evenaren. De generaal zou zich wel eens beter moeten leren beheersen hoor; het mondvocht druipt 'm in een glimmend straaltje over de kin, geen gezicht.

Een van onze jongens hing over een rode cocktail-fauteuil, skaileder, zo ziek als een hond. Een glas bier valt uit iemands handen, slaat met een scherpe tik tegen de grond; het vocht sijpelt weg, verdwijnt in vijandelijk gebied. Dwars over het biljart. Het gaat beginnen jongens! De radiokerel rukte verrukt zijn

koptelefoon af en zette een helm op met ingebouwde tele- en keelmikrofoon, maakte verbinding, organiseerde, codeerde, decodeerde, kijk hém. Even later: actie.

Er klinken heel echt en definitief vier verschrikkelijke droge echoënde schoten over het dak. Een historisch moment, de hervatting van de oorlogshandelingen in dit gebied. Fluitend (The White Cliffs Of Dover, It's A Long Way To Tipperary en Old Soldiers Never Die, het vierde nummer uit de selectie kon ik door het geweld niet meer zo goed verstaan, zal wel Erika zijn geweest, of Lili Marleen) trok Baas Jan zijn roomkleurige trenchcoat aan, zette zijn slappe breedgerande hoed op en verdween, de stengun in de hand, sprekend in wolkjes, hélemaal in de wolken, de oude stripfiguur. Baas Jan kwam nog even terug, draaide een zware, stak het sjekkie achteloos, kwasi achteloos bungelend in een mondhoek, riep z'n assistent en speelde verder, achter gesloten deuren, de gek.

‘Kom eens kijken’, riep de generaal, ‘gauw’, zegge en schrijve één van de huurlingen buiten liep met z'n stomme poten bovenop een boobytrap; we zagen hem levensgroot en langzaam ontploffen, zijn rijtje handgranaten die als rijpe stalen vruchten aan z'n jekker hingen gingen knallend af; hij werd zacht uit elkaar gereten; met een dwaze korte spierkrampbeweging vatte hij voorgoed vlam en het vlees smolt van zijn gezicht, de voeten dansten.

Toen waren we wel helemaal door het dolle heen, begonnen in nogal close harmony de tune van de gooi- en smijtfilms te zingen: ‘comedy capers, comedy capers, with that frolicking rollicking good time! De generaal beschikte over een bijzonder goede bariton; toen wij allang uitgezongen waren begon hij nog eens aan het oude liedje Sound Off.

Hij was weer eens helemaal in zijn element, bleef de manschappen een halfuur lang inspecteren, stak een donderspeech af, gaf dagorders, bevorderde, degradeerde, introduceerde Vera Lynn op het primitieve toneel, op het laatst kwam ie helemaal in de showbusiness en de bommen begonnen in technicolor te ontploffen de honderden groene soldaten met bruine, verweerde gezichten en Amerikaanse grijnzen sprongen op om dekking te zoeken; het muurtje achter het podium begon te wankelen bedolf de musici en de generaal, helemaal de film White Christmas. Nou en toen begon het echte gedonder pas, de mitrailleurs en de telexen aan het ratelen, de geweren en mortieren aan het blaffen, de telefoon aan het rinkelen, helemaal de sfeer. Op dat moment begon iemand nadrukkelijk op de deur te kloppen, Billy verbood me open te doen, wat ik weer gezijk vond omdat IK toevallig heel precies wist wie er achter de deur stond; Billy zou best van gedachten veranderd zijn maar ik had haar eenmaal gezworen (hand + bijbel) te zullen zwijgen. We vonden haar later voor de deur liggen op de dikke bruine kokosmat met het

opschrift WELKOM.

Billy knapte helemaal af; verdwaasd liep hij naar de piano, maakte de klep open en sloeg een paar vreemde schrille accoorden aan met zijn vlakke rechterhand, toen draaide hij zich om; met de hand onder zijn kin lijkt hij op een emcee van een goedgemonteerde Amerikaanse tv-show dacht ik, haperend en erg onsamenhangend vertelde hij zijn verhaal, hortend en stotend, een erg stoned stem, met zijn hoofd in Mexico. ‘Zo koop je ze toch niet in de winkels.’

‘We gaan toch verder veel verder helemaal naar Zuid-Spanje!’ De popsingers dreunen uit het dashboard van de oude wagen die met open ramen door het stadje rijdt, armen uit de ramen, benen op het dashboard, langzaam driemaal rond de markt naar bekenden schreeuwen, een witte Chevrolet uit 1955 met zeegroene banken, defecte instrumenten en alles, de naald van de radio werkt niet meer, op de tast moeten we London zoeken, duiken een tunnel in, stoppen ergens voor niets, fotograferen. Sure. ‘Hoe vaak zeg ik je nog dat de mensen weer denken over oorlog?’ ‘Je bent goed lief gek en dat weet je,’ met alles reisden we in Spanje 800 mijl vlak langs de kust, tot vlakbij Murcia, tot vlakbij de hitte waar de zon trilt en je wegduikt in de schaduw; het koele lachende noorden met de mist wordt iets vaags uit de Edda. ‘'t Is me de eerste keer de moeite waard.’

Je ziet jezelf monsieur, jukeboxen met bovenop een soort kleine plastic televisie; na inworp van vijf

frank begint Jonny Halliday of Sheila of Elvis te zingen; op de televisie zie je dan zolang de plaat duurt een kleurenfilmpje, erg leuk voor de eerste keer, Boulevard Adolphe Max, in twee zaken, vlak tegenover elkaar, vlak bij de Place Rogier, zoek maar uit.

Give a man a lucky. Streelde m'n kin, trok aan m'n baard, wrong in de bar d'r knieën open, liet toe te strelen, liet me toe te kussen. De kelner kijkt, pas op. ‘Ik bijt je nog's flink in je oor als je ophoudt 't is niet 't is helemaal niet origineel maar ontzettend lekker warm, denk je aan de tijd, aan je huis, aan de aanschaf van de bromfiets, aan je warme meisjesbed, mag ik je tong hebben?’ ‘Ga mee duiken’ ‘Ga mee drinken.’

Kom maar op met je warme lichaam voor vanavond. Hoe leit dit kindeke. ‘Probeer me nou net niet te kussen zo erotisch ben je wel mijn jonge vriend het was een slecht voorbereid een stuntelig begin zo koud als je bent en je drukte me tegen de harde richel.’ Ik ken het late koude uur niet meer, straks als het licht wordt en de witte mist in de straten, de groene Volkswagens, de konijnen en eekhoorns die schichtig over de straten schieten, de honderdduizend happenings van de zon, de dansende nevelflarden, het carillon, het heeft zoiets kitscherigs als je er doorheen rijdt met een vol hoofd te moe om op te letten om langs de weg in het natte gras naar de paarden te kijken die wakker worden en moeizaam overeind

komen, je doet allang niet meer mee, kijkt niet meer zoals toen je vijftien was georganiseerd naar meeuwen op het ijs, loopt niet niet meer tot je heupen door de koude moerassen te waden op zoek naar plantjes en kicks (wist jij veel, je houdt niet van de natuur, vecht je door het riet heen, danst Grieks en Israëlisch jaren voor de sirtaki, zit in de vrieskou gebogen over een bevroren plantje, jaren later verlies je contact, als eerste, langzamerhand vallen de andere enthousiasten ook af, de natuur is niet gastvrij, de Biesbosch een uitdaging, jeugdbonden ben ik ontgroeid), je mist veel. All the best liep ze langzaam de groene steile trap af naar beneden, stoot je hoofd niet, durfde niet eens te groeten, verdween in de nog vroege avond, hoorde haar voetstappen, huil je omdat het niet gelukt is, het contact ontbreekt, de stad onherbergzaam, omdat je die keer toevallig een slechte dronk hebt en met een strak niet lachend gezicht een negatieve catharsis doormaakt, de schrikbeelden van de dood, de verdrinking, de vernedering, het afscheid door je hoofd spoken, sprakeloos zit je het uit te zweten, de oplossing komt 's ochtends vroeg, ben je weer voor een tijdje clean.

Met een paar man in de bar, zitten we bovenin rond een tafeltje gebogen, vrijen in het geniep, drinken weinig, maken koude opmerkingen, dansen in de gang beneden of buiten, creëren fluisterende confessies over de jeugd van vijf jaar terug lach maar voor de kranten, de pers trok z'n verroeste colt en

schoot zes keer zes keer mis. Haha.

‘Maar nu mijn jonge vrind, ik heb je weer, maar denk je nu op deze glimmende aprilavond niet weer eens terug aan toen aan vroeger toen je nog niet baardig werd niet in de komplotten betrokken raakte niet met je kop omhoog in een Frans kostuum langs de terrassen liep je bek niet opendeed toen ze nog Diana en Problems draaiden in het donker en toen de hei nog zo rook toen de ballen nog geraapt moesten worden de appeltjes gejat de school gespijbeld toen honderd kilometer noordelijker denk je nog wel's aan het ernstige bonkende zwijgen samen?’

Vandaag vijf jaar geleden liep ik verliefd te fluiten in Hilversum, zat de armen om de knieën gekneld in een gele vensterbank, geloofde helemaal in het geheim, fietste door de omgeving zonder iets te zeggen, bittere hardgroene ligusterblaadjes en de geur when crushed doen me de herinnering bevatten, potlood en grint, ik kom hier nog op terug, uitgebreid, apart, maak een smaak, heb een pest aan het middelbare.

Maar nu mijn kind is de tijd doorgedraaid, wandel je in orbit, maak de dienst uit, heb interlokaal telefonisch overleg met de ernstige redactie over de exploitatie oplage drukmethode omslag abonnementenwerving inhoud pakkende slogans.

‘Kom maar eens uit in een week het lukt je nooit.’

‘Laat ze d'r maar flink in stinken misschien zitten ze wel boven de ratten bedenk maar een ontsnappingsroute voor de volgende keer als er nog een volgende

keer is.’

Ze kijkt naar beneden vlak in m'n ogen in d'r schoot. De dag na het feest als er nog veel over is en de meeste mensen durven niet meer te komen dans je vermoeid in het donker met een fles aan de borst helemaal solo.

‘Gimme the beat man gimme the beat man gimme the kicks.’ Maak het maar met je leven in de crazy cutuptechnieken de methoden van de schilderkunst in het dagelijkse leven gelezen in een oud nummer van *Nul* je bent altijd iemand anders als je later de gesprekken hoort de nette cliënt in boekhandels confectiezaken de teenage entertainer op het strand met al die rollen schakel je vliegensvlug (fijn woord, vliegensvlug) bij iedereen over op een andere approach het lukt me wel. ‘Doe maar eens genieten.’ Durf je niet te lachen. Acht dagen op proef, helemaal gratis, geen consignatie.

‘Ben je klaar.’

Je lijkt Jacopetti wel op deze manier als je iedereen de generaal laat zijn en sommige jongens leent voor Billy de situaties nauwelijks verandert pas op voor de deputatie van de demonstranten die zich voor het gebouw neergezet heeft en haar eisen scandeert, de generaal maakt zich veel te kwaad om de loeiende nozems, zelfs met spandoeken kun je me niet overtuigen, je hele leven keer je terug in al m'n boeken, dit affe en al die onaffe, ik kan toch niet meer loslaten, wel soms?

Ik kon ze allemaal niet verstaan de krijgers, de betaalde huursoldaten. Het blijft dezelfde rommel met de fusillades, dat soort vlekken, denk maar niet dat je ze wegkrijgt. Zo'n kracht.

Als we alleen buiten het focus van de stad zijn in de polders in de gezonde stimulerende geur van de kruiden en je handen me waardig achten en we strelen onder de hemel helemaal opnieuw beginnen met het maken van de kosmos op microafstand bij uitstek een opgewonden feeling als je naderhand je rok gladstrijkt en tegen je wil ‘'t is mooi geweest jongen, houdoe’ pluk ik een busseltje munt voor je bloeiende blauwbloeiende onaanzienlijke pepermunt aqua mentha om fijn te wrijven en naar adem te snakken als de messcherpe geur je neus op hol brengt en over een half jaar kunnen we rijpe bramen plukken op een kleine afstand een kleine 200 meter van dit sluisje.

Aan de buitenkant van m'n verzinsels begon de generaal vrolijk te doen, vond zeker dat er te weinig aandacht aan hem besteed wordt, dacht zeker dat hij op de schaduwrijke porch van de een of andere planter zat met ginandtonic, met z'n rechterpink omhoog maakte hij wilde gebaren verhalen over charges beschreef de jungle de laatste bereden charges mr en mrs Winterchell en de beide gebloemde Engelse meisjes keken bewonderend en de generaal genóót van het jaar 1924. Wat een moment.

Soms ben je in Eindhoven gesitueerd, danst in het blauwe neonlicht waar je gestreepte nylon overhemd

op een vreemde manier oplicht, je bent jezelf, altijd, of je wilt of niet.

De generaal ging parmantig op de wankele gokkast naast de bar en de telefooncel zitten. De groene buitgemaakte radio spoot beatmuziek vermengd met dateline july the first en politieberichten de zaak in. De generaal kleedde zich tegenstribbelend en dronk nog wat, houten figuurtjes over een stafkaart schuivend. Je organiseert maar ouwe. Billy liep majestueus de trap af, gooide z'n gescheurde junglehoed in een hoek en veegde zijn voorhoofd af; hij wenkte naar de jonge blonde soldaat, samen begonnen ze in de zijkamer aan de routinebriefing.

Baas Jan kwam heel beteuterd binnen door de achterdeur; ze hadden z'n handige lichtgewicht machine-pistooltje afgepakt en voor een sequens een gruwelijke sequens voor de Italiaanse film gebruikt om z'n helper Leblanc lafhartig om het leven te brengen. Voorzichtig hebben we getracht Jan tot bedaren te brengen, klopten hem zachtjes op z'n schouders, streelden over z'n kalende bol, beloofden hem ten slotte een gloednieuwe helper om pils te halen en zo. Eindelijk kreeg de generaal me in de gaten, kwam bij me zitten, bood me een Frans cognacje aan en zo, knoopte een gezellig praatje aan, vroeg wie en wat ik was, prompt haalde ik m'n aanstelling uit mijn tas en begon met bundels papier te zwaaien. Hij geloofde het wel. De generaal begon nu wel heel erg vreemde dingen te doen nu hij me kende, hij haalde een mooie

lichtbruine sopraanblokfluit van het beroemde merk ‘Moeck’ uit zijn ransel (m'n maarschalksstaf grapte hij) en begon iets moeilijks uit de achttiende eeuw te vertolken. Nou kunnen ze voor mijn part met blokfluitmuziek m'n rug op maar na afloop haastte ik me toch te applaudisseren, dat hoort er nou eenmaal bij, vereist de beleefdheid en zo. De generaal boog dankend zijn hoofd en begon nog meer te vertellen over zichzelf. Hij had erg veel meegemaakt, je kon hem zien opleven toen hij met behulp van mijn rode balpen en een bierviltje een slag op een eilandje in de Pacific reconstrueerde en me demonstreerde hoe hij successievelijk 238 Jappen gedood had, ook meteen enkele bajonetstoot. Omdat ik gehoord had dat het merendeel van onze Atjehstrijders gestorven is aan een plotselinge beroerte toen een van hun respectievelijke kleinkinderen weigerde de heldendaden van zijn stokoude grootvader te geloven, dankte ik de generaal voor z'n boeiend betoog, de goeie man was zichtbaar verrukt. Hij wees nog op z'n verzameling lintjes maar daar had ik helemaal geen oog meer voor, het hele hoofdkwartier schudde, Billy en de jonge, blonde soldaat kwamen de zijkamer uitgerend, de bommen begonnen steeds sneller te vallen.

Het was bijna voorbij, voorafgegaan door trom- en mitrailleurgeroffel daalde de ambassadeur met z'n witte broek de trap af van het bovenzaaltje waar de vredesonderhandelingen steeds afbraken. De generaal bracht moeilijk het verplicht saluut. De ambassa-

deur en de generaal vielen in elkaars armen. Uit de radio kwam een stuk Johannespassie (Bosch' Jongerenkoor). Met de tranen in mijn ogen keek ik toe hoe iedereen Billy en de generaal en de jonge blonde soldaat en de ambassadeur en Baas Jan en de manschappen en demonstranten elkaar kusten. Ik speldde een mooie grote koperen wing op mijn helrode overhemd en stapte nee schreed met de handen in de nek gevouwen het niemandsland in.

Een paar dagen geleden had ik 's avonds laat op de Parade een vrij lang en vrij grondig gesprek met een teenager, naar aanleiding van een gedempte uitroep ‘leve de anarchie’ bij de bekendmaking van de prijzen bij een beiaardwedstrijd waarbij een of andere beiaardier die Bourgeois heette het carillon van de Sint Jan bespeelde, een of andere typische teenager die ik wel van gezicht kende; er ontstond een uurlang gesprek waarin ik hem probeerde te overtuigen dat je er bar weinig aan hebt om urenlang met allerhande vriendjes met brullende hooggestuurde Puchjes voor de Sam te staan; hij zag dat ook wel in; er is niks anders te doen verklaarde hij de hele tijd; ik verweet hem allerlei dingen als conformiteit, a-creativiteit, het medeveroorzaken van allerhande nozemrellen; telkens als ik hem uitdaagde iets nuttigs te gaan doen erkende de knaap niet te weten wat; hij had er wel vaak over nagedacht, waarover kon ie zich niet meer herinneren, in elk geval vond hij dat er maar eens als een groep opgetreden moet worden, de vetkuiven in de pan gehakt, met z'n allen proberen een kampeerterrein binnen te komen; altijd de hele avond voor een bepaalde koffietent hangen zou er wel uitraken dacht hij; we zijn van plan een ander stuk trottoir te annexeren, ach, we noemen ons artistiekelingen want wij dragen allemaal spijkerbroeken met wijde pijpen weet je wel, en meisjes met lange haren, natuurlijk doen we niets artistieks, we wachten alleen maar tot er wat gebeurt; er moet wat gedaan worden hier,

zoiets als dat weekend met die rellen toen niemand de deur uit durfde te komen; erg nuttig was dat ook niet, zag ie wel in, maar ja, als ik maar in het buitenland zit; hier kan ik m'n kans niet krijgen; dit landje is te klein; ik ga daarom varen, Holland-Amerika-Lijn, gelukkig; lezen doe ik wel, John Knittel en Bomans, soms hoor, maar nou wil ik een nieuwe Puch hebben, met zo'n hoog stuur; we hebben nog over een boel dingen meer gepraat; ik geloof eerlijk gezegd nog niet zo in die jongens; de laatste dagen breng ik uren door op het strand temidden van deze jeugd, praat met iedereen, amuseer ze, luister naar Radio London uit talloze radiootjes; wat er met deze jeugd aan de hand is begrijp ik niet; dertien- en veertienjarigen liggen voluit te vrijen; in mijn tijd zeg ik dan altijd durfden we op zestien-, zeventienjarige leeftijd alleen nog maar aan meisjes te denken, als onze moeders toevallig niet keken; het is niet helemaal waar, maar ja.

Dat met die nozemrellen was wel een beangstigende toestand in dit zo uiterst rustige stadje; vriend en vijand bestaan uit twee groepen teenagers, gewoon op de toer van de kikkers en de bullen, alleen heten ze hier respectievelijk donskopjes, later op instigatie van de plaatselijke pers herdoopt in artistiekelingen; de plaatselijke pers heeft in dat opzicht altijd nog iets vermakelijks; alles wat lange, niet gevette haren en spijkerbroeken draagt is artistiek en happenings zijn negatief; bij de plaatsing van de gisteren weer eens

een keer gejatte Holle-Kiessculptuur in een plantsoen benadrukte ik tot vijf, zesmaal toe tegenover een journalist dat we met onze happenings iets Positiefs nastreefden; de man bleef hardnekkig vragen ‘maar waar zijn jullie nou tégen?’ we zijn nérgens tegen meneer; hou kun je nou iets afbreken als er niets is; als Provo een paar maanden eerder begonnen was hadden de nozemveldslagen in het centrum van deze stad vast ook happenings geheten; later verklaarde de journalist tegenover een vriend van me dat hij happenings per definitie negatief vond; ik kom over een paar bladzijden daar nog uitgebreid op terug; de andere partij nozems heten hier vetkuiven, tekenende naam, zwartleren jekkers, racebrommers, stuk voor stuk een paar jaar ouder dan de gemiddeld zestienjarige artistiekeling; de moeilijkheden waren al een paar dagen aan het broeien toen ik op een late zaterdagavond van een housewarming party bij Franck naar huis reed; de hele Visstraat stond vol mensen, een bijzonder vreemd verschijnsel om half een 's avonds; meestal is het hier nogal rustig; gelukkig stonden er een paar opgewonden bekenden in de buurt; ik geloofde Joop's verhaal eerst niet toen hij vertelde dat tientallen nozems slaags waren geraakt, dat messen, ploertendoders, fietskettingen en dergelijke als gewone handwapens gebruikt werden, er verschillende gewonden naar het ziekenhuis gebracht waren, een Volkswagenbusje vol agenten bijna omgegooid werd; toen andere omstanders dit verhaal

helemaal bevestigden was ik toch wel een beetje uit m'n evenwicht, en helemaal niets van gemerkt, ongelovig reed ik naar m'n bed toe.

De volgende dag bereikten me allerhande berichten die de verhalen bevestigden; tegen de avond ging ik samen met Pimmetje de stad in, fototoestel voor eventuele oorlogsverslaggeving paraat, en warempel, helemaal een burgeroorlogssfeer die we allemaal zo goed van het journaal kennen, honderden nozems op de been, grote groepen die zenuwachtig van de ene straat naar de andere rennen, snelle patrouilles op bromfietsen en in auto's van beide zijden, gehelmde politiepatrouilles, 's middags hadden de Ambonezen zich solidair verklaard met de artistiekelingen; er gingen geruchten dat de woonwagenbewoners met de vetkuiven mee zouden vechten; toen we onopvallend tussen de vetkuiven op de Markt stonden begon er beweging in de troep te komen; in de verte zagen we langs het politiebureau een grote groep dreigend langzaam lopende mensen aankomen, drie aan drie, vastberaden, net West Side Story, wel een mooi gezicht; achter ons vierhonderd opdringende vetkuiven; motoren en bromfietsen werden gestart; dat zijn de Ambonezen werd er gemompeld; iedereen maakte zich gereed om te vechten; Pimmetje stelde z'n toestel op de naderende divisie in; we zaten wel goed knijp tussen de twee partijen; toen de foto gemaakt was bleek dat de naderende groep ook uit vetkuiven bestond; we ademden even op maar toen we

terugliepen naar de artistiekelingen stonden er opeens twintig kuiven om ons heen; de enorme leider maakte ons vriendelijk maar dringend duidelijk liever niet meer te fotograferen; we bedankten voor het advies; de politie kwam weer eens langsrijden; opeens ging het gerucht dat de grote showdown vlak voor de Sam elk moment verwacht kon worden; we doken snel naar binnen; achter ons werd de deur gesloten; de donskopjes maakten zich uit de voeten naar de Visstraat; de hele Hoge Steenweg vulde zich met vetkuiven en aanhang die zich dreigend voor de Sam posteerden, en bleven staan, een halfuur lang; toen de twee partijen eindelijk aan de beide zijden van de brug waren opgesteld en er evenwicht ontstaan was besloten we uit veiligheidsoverwegingen naar huis te gaan; net toen we de brug over het kanaal naderden kwamen er uit de richting Taxandriaplein waar elke avond een ander beatorkest speelde (oorzaak van de rellen: rivaliteit van groep supporters) nog een groot aantal vetkuiven; we hebben maar een andere weg genomen, ons hart vasthoudend voor de artistiekelingen die nu ook van achteren aangevallen zouden worden.

Het werd zonder onze aanwezigheid ook wel goed herrie die avond; een stuk of tien man gearresteerd, overal kleine veldslagen, snel, hoogstens vier minuten, als de politie in aantocht is stappen vriend en vijand eensgezind op de brommers en naaien er gezamenlijk uit; voor de toeschouwers was het betrek-

kelijk veilig; omstanders werden niet lastig gevallen; pas toen de politie op grote schaal met gummiknuppels begon op te treden vielen de grote klappen; de brave agenten slaan alles wat beweegt rücksichtslos weg; er zijn prachtige charges uitgevoerd op het Stationsplein; de volgende dag werd naar men vertelde een kompleet detachement zwaarbewapende rijkspolitie achter de hand gehouden; later werd het wat rustiger die week; iedereen was bang voor het weekend; er zouden afdelingen Ambonezen uit Zuid-Holland komen, stuk voor stuk opgeleid voor de guerillastrijd in de Republiek van de Zuid-Molukken; geen wonder dat de verwachtingen hoog gespannen waren; tot veldslagen kwam het niet meer; dreiging met inzet van het leger (niet officieel, maar de geruchten!) en de supersnelle berechting van verschillende raddraaiertjes dempten de spanning; gelukkig maar; voor een uurtje is het wel opwindend, in feite bizonder verontrustend.

Tot zover de oorlogsjournalistiek; er gebeuren leukere dingen; eigenlijk zou ik de diverse gesprekken wel willen vastleggen die in koffiehuizen en op terrassen plaatsvinden, lui in een rieten stoel; het is veel belangrijker, liever geen fictie, leve de kroniek; ik weet het heus wel, ik sla verdomd veel over, denk sneller dan ik typen kan, vandaar het karakter van deze teksten - de heldere gebeurtenissen, gedachten op elkaar gedrukt als een grof raster - en goed hoor, u ziet het maar, het is toch waar dat een schrijver - elke

schrijver (mits van nu [nou niet zeuren over tijdsgebondenheid. Kop dicht]) - de schrijver in feite de funktie heeft ambivalent op z'n vierkante meter te blijven staan, Verbatim Proceedings maken wat er rond en met je gebeurt, laat me m'n gang maar gaan - ik vermijd zoveel mogelijk het snotteren de gevaarlijke (voor anderen) situaties, enkele van mijn overtuigingen: ten eerste wil ik u en jou en iedereen bij deze verkondigen (desnoods bewijzen) dat romantiek nog steeds bestaat, dat ik erin geloof, dat het beginnen te leven (denken) vanuit een nieuwe of veranderrende sensibiliteit ongekende mogelijkheden biedt, het grootste deel van hen die mij voortdurend omringen is nog niet op het bijzondere snuggere idee gekomen, mist het derde oog, is verdomme ziende blind voor alle reusachtige opwindingen van dit leven, het verward supersnelle cutup jaar 1965, met annexaties flashbacks gemonteerd leven, ik kan het proberen te benoemen, feiten opschrijven, gedegen informatie geven over de geestesgesteldheid van mezelf op 14 mei of 24 januari van dit, verleden of volgend jaar, getuigenissen afleggen van gebeurtenissen, uitweiden over de stormachtige ontwikkelingen, over het georganiseerd image bouwen; dagelijks stapelen de vellen bewijsstukken en dossiers zich op: ik ben bang dat dit boek een sociologische waarde gaat krijgen; ik hoop dat jullie het kunnen waarderen al is het maar als een protocol, een casehistory (uitgewerkt) van dit leven in dit Den Bosch in dit jaar

van deze eeuw, niet zozeer voor de Koninklijke Bibliotheek maar voor ogenblikkelijk gebruik, ik zou deze woorden graag met schoolkrijt op alle stoepen schrijven; het regent te veel in dit land.

Ik ben niet slechter dan wie of wat dan ook: ik zal nu maar doorgaan ook; eerlijk gezegd weet ik niet meer waar ik het zoeken moet van de driften op divers gebied onder andere liefde onder andere de lust om bergen werk te verzetten onder andere m'n oude ideaal m'n leven te besteden met straat in straat uit huis aan huis aan te bellen het huis binnen te dringen en uitgebreid en asjeblieft ongestoord door 't inschenken van thee of koffie - het aanbieden van drank en dochters - alles te verkondigen wat ik op m'n kingsize hart heb, liefst met een sonoor schallende stem staande op tafel, het hoofd in de lampekap met franjes, een bord van karton op m'n buik ‘luister naar me want ik weet wat ik wil’, me snel laten vertroetelen (Vertroeteldonk) na afloop en verder de hort op te gaan naar het volgende huis m'n leven lang, bhikkuwise.

Helaas moeten we ons allebei maar behelpen, het zou toch tegenvallen, ik ben gauw schor en ontzettend verlegen tegenover mensen die ik niet of nauwelijks ken (bang in hun huis, hun lichaam binnen te dringen) ik schrijf langzamerhand wel neer wat ik weet wat ik wil waarom ik ademhaal weten dat er van alles op me wacht als ik achter de schrijfmachine vandaan ga de koffie is bijna klaar er wacht straks een

heel lief en warm meisje op me er zijn tientallen die me vanmiddag verwachten op het strand sinds kort zijn er mensen in Brussel die me geheel ongevraagd eens in de twee weken een krant opsturen, allerlei informatie over Nul en Celbeton en de happenings van Wout Vercammen in Antwerpen het festival in Comblain ik ben blij als ik iets krijg, een handvol chips, een pilsje, een dropje, een zoen, maar vooreerst sta ik niet op blijf ik lekker doorgaan met ratelen de zon schijnt nog net niet in m'n ogen ‘we gotta get out of this place’ op de radio daarnet zelfs Joan Baez geweldig je weet al half wie ik ben dat ik nog nooit een aflevering van Huckleberry Hound gemist heb het is mijn onstuitbare communicatiedrang m'n universele emoties die u onderhuids en multifocaal multiactief op verscheidene levels kunnen raken, er zal osmose optreden, ik conditioneer de boel, ik beveel een ander onderwerp, ik geloof eigenlijk niets meer, it's all over now, baby blue. Laat ik me maar bij gebeurtenissen houden, er is genoeg gebeurd, er gebeurt genoeg (alarmerende gedachte: wat gáát er nog veel gebeuren), ik onthou lang niet alles, van verschillende kanten wordt me zo eens frequent aangeraden een dagboek bij te gaan houden, onmogelijk, ik kan niet zo meteen alles op gaan schrijven, vaak zijn het niet eens gebeurtenissen maar atmosferen, een swingende dag, een reeks swingende dagen, je komt 's ochtends een bar binnen en daar zitten twee goeie vrindjes aan de bar, Beatlemuziek, met z'n drieën, de

sigaretten in de holle hand, onder een hoedje spelend, in het komplot, het genoeglijk zitten op terrasjes, het strand, in een boot, jammer dat de zomer zo kort duurt, opgewonden avondjes zoals laatst in Hedel, een paar van de vrienden waren op het idee gekomen een beatbandje op te richten en te gaan repeteren op de zolder van Frans, die toch een drumstel heeft staan, iedereen natuurlijk mee om te luisteren, toch nog ontzettend moeilijk een bepaald adres te vinden in een dorp waar je nooit geweest bent, de muziek die er gemaakt werd stelde eerlijk gezegd niet veel voor, Goof kwam weer zoals gewoonlijk in een prachtige spasmodische kick terecht, onophoudelijk ‘mama keep your big mouth shut’ schreeuwend, krijsend gierend, brullend, jas, das en overhemd uittrekkend, op het laatst viel hij bezweet en uitgeput op het bed neer, naderhand begon het allemaal overnieuw, plaatje van de Pretty Things draaien, twee gitaren als begeleiding er bovenop, daarbij begon Emiel op het drumstel te rammen, een ontzettend lawaai maar wel ontspannend, toen het later en rustiger werd schakelden we over op het draaien van Dylan en Donovan en het bekijken van een dik duur boek met cartoons van Steinberg, later reed ik met Goof en twee meisjes over de stikdonkere weg terug naar de stad, de rest bleef in Hedel slapen geloof ik.

Er gebeurden ook andere avonden, gisteren hebben we (Marijke, Pim en ik) op Pims kamer, alleen door één kaarsvlammetje verlicht, Mozart en Beethoven

op de achtergrond, Bastos in de mond, over alle dingen gepraat, zeer zacht en ernstig praten, een bijzondere atmosfeer, het begon met de organisatie van een grootse happening aanstaande zaterdag, plotseling ontvingen we alle mogelijke medewerking, van bedrijven en politie, gratis stencilpapier enzovoorts, daarop ontstond een gesprek over het hoe en waarom van happenings, we zijn er zo verdomd van overtuigd dat het een poëtische gebeurtenis moet zijn, op mijn voorstel eind september een happening te houden om vijf uur 's ochtends zondagsmorgens, met als spelers de stad (stil en grijs, geen verkeer, vogels die wakker worden, eventueel klokken), de optrekkende koude witte ochtendnevel, de opgaande zon (de bedoeling om met een aantal toeschouwers te gaan kijken naar alle gewone dingen, bloemen, woorden), de moeilijkheid is de mensen zo gek te krijgen 's ochtends vroeg op te staan en in de kou op straat te gaan zitten, we moeten die mensen helemaal niet ompraten, zulke missionarissen moeten we niet zijn, er zijn toch altijd wel tien mensen die bereid zijn mee te kijken, ‘die gaan toch wel uit zichzelf kijken’ zei Marijke, waarmee ze gelijk had, daarna schreef ze ‘dit is een bloemblad van Marijke’ op een vel papier waarop ze onder het gesprek een paar bloemen en tientallen malen het woord ‘bloem’ getekend had en plakte het papier met cellotape aan het plafond boven Pims bureau, ‘dit is toch óók een happening?’, ‘ik zou een film willen maken met z'n drieën’ zei ze even later,

nadenkend, ‘als ik veel geld verdien in de toekomst koop ik alle nodige spullen’ antwoordde ik, ‘wat voor film denk je te maken?’, ‘een film met geluid maar zonder menselijke stemmen, dat moet toch kunnen?’, ‘ja’ zei ik, ‘maar dan hoef ik voorlopig niks aan te schaffen, dan moeten we precies omgekeerd werken, inplaats van een illustrerend geluid, inplaats van een tekst plus illustratie moeten we de illustratie tekst maken, een kompleet scenario uitwerken en helemaal in beelden omzetten, dat is vreselijk moeilijk,’ ‘misschien dat ik een filmapparaat met korting kan krijgen, tweedehands of zo’ zei Marijke, ‘ik ga morgen naar Soestdijk, zal eens vragen,’ ‘Soestdijk?, dan ga je zeker ook naar de Lage Vuursche, vroeger kwam ik daar altijd, op de fiets, en dan midgetgolven en de bossen in,’ ‘ik hou niet van die bossen’ zei Marijke met gefronst voorhoofd, ‘er liggen allemaal papiertjes en bekers en er zijn een heleboel mensen die picknicken en zo, vroeger was het stil, toen was het veel mooier,’ ‘maar Marijke, vroeger was toch alleen maar mooier omdat het vroeger was?’

Marijke vroeg me wierook uit Amsterdam mee te nemen, heel licht geparfumeerd, ze had al echte kerkwierook, die is zo zwaar, ‘welke wierook moet ik voor mezelf kopen’ vroeg ik haar, ‘het moet net zo zijn dat de mensen die bij je binnenkomen niet hun neus optrekken, snuiven en triomfantelijk opmerken dat je wierook gebrand hebt, ze moeten bij het binnenkomen even bij de deur stil staan, om zich heen

kijken en dan glimlachen, niet realiserend dat ze wierook ruiken, misschien denken ze bij zo'n heel vage geur aan vroeger, aan de nachtmis of zo, in dat geval,' zei Marijke, 'moet je die hele dunne paarse staafjes kopen die in een plastic flesje zitten, die zijn heel fijn,' 'ik zal het doen.'

Daarna kwam ze met het idee om een jaar naar India te gaan, omdat we het over vakantie gehad hadden en Pim voorstelde de volgende zomer met een paar man naar het Spaanse binnenland te gaan, 'nee' zei ik, 'op zo'n werkreis, wat het toch wordt, moet je niet in die hitte gaan zitten, ik voel veel voor de ruige zuidwesthoek van Ierland, waar de mensen Keltische verhalen vertellen, of Skandinavië, ik droom van de Noordkaap, heel Europa achter je rug en voor je niets dan de pool, Frankrijk is ook mooi, maar dan in oktober als het regent en de kathedralen staan als forten in de storm,' plotseling kwam Marijke met het voorstel om met een stuk of tien uitgezochte mensen naar India te vertrekken en daar een jaar te blijven, 'dan moet je eind februari gaan' zei ik, 'de winter loopt op zijn eind en elke dag dat je verder lift gaat de zon meer schijnen, het wordt steeds warmer, na de Alpen doe je je winterjas uit, in Griekenland loop je in een trui en in Azië sta je in je hemd, heerlijk moet dat zijn, en dan de reis viermaal onderbreken en wachten tot we allemaal weer bij elkaar zijn, ervaringen uitwisselen en de groepjes van samenstelling veranderen, dan gaan we ergens in India wonen in een dorp,

we schilderen en schrijven, hopelijk krijgen we dan af en toe iets verkocht en geplaatst in Nederland, dan kunnen we weer een paar maanden leven, het is daar heel goedkoop, we dragen de kleren die de mensen daar maken, de meisjes koken en tekenen elke ochtend een rode stip op hun voorhoofd, als we dan terugkomen na een jaar zijn we helemaal van de westerse wereld vervreemd, doen aan Yoga, zijn boeddhist geworden, dan willen we steeds weer terug,' 'er komt toch niks van' zei Pimmetje, 'wat heb je eraan om erover te praten, we doen het toch niet,' 'nee Pim, natuurlijk doen we het niet, het hoeft toch niet, als je erover praat en erover denkt heb je het toch meegemaakt,' 'voordat we weggaan moeten we eigenlijk een heel vreemd feest geven' zei Marijke weer, 'zoiets als dat prachtige feest in *Le grand Meaulnes*, in die boeken gebeurden dat soort dingen, neem nou *Philip en de anderen*, precies wat wij willen en zonder voorafgaand overleg,' 'het is vreemd Marijke, dat we precies dezelfde lievelingsboeken hebben, *Le grand Meaulnes* en *Philip en de anderen* en niet te vergeten *Elias of het gevecht met de Nachtegalen*, wat was dat een prachtig boek toentertijd, weet je wat Marijke, we laten jou twee weken los en dan gaan we je zoeken net zoals in *P. en de a.*, ik in het noorden, Pim in het zuiden, of omgekeerd, ik kan me die gebeurtenissen zo helemaal voorstellen, het oude huis in Luxemburg, de ontmoeting met het Chinese meisje in Calais, de nacht in de boot in Kopenhagen waar

Philip gedichten leest en vooral het afscheid als het meisje zegt dat het tijd is dat ze weggaat en de jongen niet probeert haar tegen te houden, toen we daarover praatten wisten we allebei dat we het net zo beleefd hadden, we lijken teveel op elkaar, eigenlijk? Nadat ik de film en het boek *Les amitiés particulières* aan het kleine rijtje toegevoegd had begonnen we herinneringen op te halen aan de tijd dat we dertien, veertien waren, eigenlijk de fijnste tijd van je leven (je wilt dan met alle geweld twintig zijn, nu zouden we weer graag vanaf ons twaalfde jaar opnieuw beginnen, maar où sont les neiges d'antan, we zijn eigenlijk uiteindelijk veel te romantisch voor deze tijd), situaties, gebeurtenissen, gesprekken, tonelen uit die tijd kan ik me erg fragmentarisch voorstellen, het grootste deel van m'n herinneringen bestaat uit geuren, de geur van school (de verschillende geur van lagere en middelbare school), van nat wit beton, van bloeiende hei, van ligusterhagen, van de Loosdrechtse plassen, van onze grote tuin, van de hyacinthen beneden me toen ik in m'n raam van m'n kamer zat, handen om de knieën en St Louis Blues fluitend, kijkend naar de spelende kinderen, zoals ik nu op de grond zit met m'n hoofd tegen de rand van een bed, O, O, O, Totus Floreo, iam amore virginalis totus ardeo fluitend uit de Carmina van Orff, kijkend naar een lange kaarsvlam, handen om de knieën, glimlachend, volkomen tevreden, het was een zeer bijzondere atmosfeer, melancholiek, duizelig, ik vergeet het nooit

meer, later praatten we over experimenten met LSD mescaline, submersiontanks, Pim geloofde me niet en zei dat ze hem vroeger wel eens wijs gemaakt hadden dat je een glasplaat met een schaar kan knippen, onder water, ‘verdorie nog aan toe’ riep ik, ‘dat kan toch ook?, ik heb het altijd geloofd,’ Pim wilde er niet aan, ‘goed, ik zal het proberen,’ wasbak vol water, glas, schaar, op het moment dat ik de schaar in het water dompelde was m'n opkomende twijfel helemaal verdwenen, het móet kunnen, ik geloof erin, en warempel, het was alsof ik heel dik karton knipte, een mooie rechte hoek van het glas af, eigenlijk een klein wondertje, al kun je nu komen opdraven met bewijzen dat het water de trillingen dempt zodat het glas niet barsten kan, daar zijn we ook achter gekomen, toen we nog een tijdje over onze stemmen gepraat hadden en vastgesteld dat ik erg Hilversums-geaffecteerd praat als ik serieus ben, exxacct en de r tegen het Amerikaans, alleen niet vóor in de mond, meer in de keel, kom maar naar me luisteren, we zijn toen naar huis, naar bed gegaan, het was pas half tien, we waren doodmoe, werkelijk.

Zojuist keek ik uit het raam, het onweer is net afgelopen, er dreef een grijze wolk voorbij, helemaal de vorm van een doodshoofd (teken aan de hemel), maar daarachter al een strook hemelsblauwe lucht en sneeuwwitte wolken, ik kan straks weer naar buiten, hoewel het niet lang meer zal duren, gisteren zag ik in de polder honderden kieviten bij elkaar, klaar voor

de trek, de herfst is in aantocht, we hebben praktisch geen zomer gehad, de herfst is een actief jaargetijde. Daarom ook hebben we onze grote reeks happenings in deze herfst gepland, na maanden voorbereiding, het eind is zoek, ik weet nog maar één ding zeker, ik kom nu op dit ogenblik terug op de toestanden rond de Holle Kies, en wel chronologisch. In het voorjaar kreeg Pimmetje een stel boomstronken en zo ten geschenke, op voorwaarde dat hij zelf zou zorgen voor vervoer naar Den Bosch, de dingen lagen namelijk ergens in Vught, we zijn meermalen wezen kijken, een ervan was een bizonder gaaf en grillig exemplaar, die moesten we hebben, het vervoersprobleem werd opgelost door het ding in de grote witte Chevy van Franck te laden, toen heeft Pim er wekenlang aan gewerkt, zand uit de holtes verwijderen, schuren, bijvijlen, uithollen, meniën, verven, uiteindelijk was het een zwaar meterhoog geval geworden, spierwit met hier en daar rode, blauwe en gele druipdecoratie, slechts een ding was niet duidelijk: wat moest er mee gedaan worden, om het bij iemand op de kamer te zetten was onmogelijk, het nog naamloze geval zou onmiddellijk door de vloer zakken, dus besloten we het geval maar aan de gemeenschap, in casu de be-bevolking van de gemeente 's-Hertogenbosch te schenken, met de schenking een reeks van happenings onder de naam Victory South of Actie Surprise in te luiden, een naam werd gauw gevonden, Werkgroep Jeroen Bosch, toen de sculptuur helemaal gereed was

vonden we de beeldende naam Holle Kies ervoor uit, in stilte werd een datum voor de schenking vastgesteld, de Kies moest op een dinsdagavond 's avonds om half twaalf of daaromtrent in een openbaar plantsoen geplaatst worden, weer het vervoersprobleem, dit keer konden we niet over de wagen beschikken, we dachten met een kinderwagenonderstel wel een oplossing gevonden te hebben maar nee hoor, na twee straten knapten de wieltjes van de asjes af, daar stonden we, uiteindelijk hebben we het ding maar bovenop een damesfiets gezet en met z'n zessen in bedwang gehouden, een hele toestand, bij elke bocht moest het achterwiel opgetild worden en de hele fiets gedraaid, sturen kon niet, er waren bijzonder veel bochten, net toen we het ding in het plantsoen geplaatst hadden arriveerde de inderhaast gewaarschuwde pers, de volgende dag een mooi stukje in de krant, een dag later een foto, helaas hadden we ons in de gedeeltelijk door de krant gepubliceerde brief aan de burgemeester een beetje denigrerend uitgelaten over de Bosse teenagers, die zich dan ook heel behoorlijk in hun kruis gekeken voelden, overal ontstonden complotten om het beeld te roven, enkele dagen lang gebeurde er niets, toen vertrok ik voor een week naar het buitenland, na terugkomst bleek de Kies pote te zijn, een hele bedoening moet het geweest zijn, Pim kreeg een anoniem telefoontje dat de Kies 's avonds om half tien gestolen zou worden, vlak daarna vertelde iemand hem dat de Kies al weg was, toen

hij zich naar de plaats van de misdaad spoedde kwam hij op de Parade een groep teenagers tegen die met het beeld aan het sjouwen waren, een andere groep had het beeld boven op een urinoir gezet, wat deze jongens er mee wilden doen wisten ze zelf klaarblijkelijk nog niet, in elk geval kon Pim ze zover krijgen dat ze de Holle Kies weer netjes op z'n plaats terugzetten, twee dagen later was hij weer pleite, nu wat meer onvindbaar, op de dag dat ik weer terugkwam werden we getipt dat we maar eens in de Dieze moesten kijken, het beeld lag daar in een plas modder, teer en olie, helemaal zwart. Het was zaak een reddings- en rehabilitatiehappening op touw te zetten, de teenagers werden omgepraat, ze zouden allemaal mee komen helpen, omdat we de zaak niet helemaal vertrouwden (in verband met eventuele relletjes, voor- en tegenstanders, moord en doodslag) vroegen we de politie op die zaterdagmiddag een oogje in het zeil te houden, omdat er verder toch wat festiviteiten nodig waren vroegen we de coöperatieve zuivelfabriek om wat kartonnen bekers melk mede voor publicitaire redenen beschikbaar te stellen, ze waren wel medewerkend, de perschef vond het een prima idee, we kregen veertig halve liters melk van zuidelijke koeien los, de gemeentereiniging kwam op de plaats waar de sculptuur gestaan had een grote gele vuilnisbak neerzetten voor de lege kartonnetjes, ik maakte vlug een tekst (die ik deze week ook voor de happening Victory South nr. 111 zal gebruiken en uitdelen,

gestencild, oplage 1.000, gratis ter beschikking gesteld door een papiergroothandel) die later door de krant als niet van progressiviteit ontbloot gekenschetst werd, hier volgt ie dan:

OP DE HOOGTE ZIJN
ik sta hier om de dienst uit te maken/
onmiddellijk in dit gebeuren in te grijpen/
om je duidelijk te maken hoe & wat/
uitnodiging om mee te spelen/mee te demonstreren/join maar in/
doe maar mee/pak je aandeel met beide handen/
in een experiment voor een nieuw/een blinkend glinsterendnieuw
monomedium de 'happening VICTORY SOUTH'/
het huidige aandeel in dit vriendelijke zuidelijke stadje/voor ieder ander
mee te spelen met onze minderheid/hoe dan ook een pressiegroep
geschreven met de frenetieke gongslag van de communicatie zonder
verborgen verleiders of commercie/het komt er op aan te rennen/te
zoeken/te vinden/te maken/te bouwen/een breekbaar glazen laboratorium
te bouwen om te leren spreken/te leren schrijven/te leren liefhebben/te
leren communiceren in de zich halsoverkop verspreidende onbenoembare
gloednieuwe mentaliteit/ om je aan te passen bij een andere orde/een
kosmos te annexeren en te karteren/je

bewustzijn te verruimen/een uitgebreider blikveld/nieuwe overstelpende emoties slingeren je plompverloren in de onontgonnen sahara's van je geest/een laatste/beslissende doorbraak naar de diepten van jezelf staat op het spel/laat de elektronica je regeren/hou tijd/hoe langer hoe autonomer en onverbiddelijker wonen in het nieuw babylon/nog duizenden universal soldiers vallen vandaag/demonstreer maar tegen de bom/tegen het gezag/provoceer je medemens/doe/stap met je open handen gewapend over een laatste drempel/vermanen helpt niet/tienduizenden haten nog/bloeddoorlopen ogen/chaos/we streven niet meer naar volmaaktheid/je kunt alleen maar met een zonnebril op naar de zon kijken/een poëzie-explosie/zonnevlammen/in 65 barst deze wereld uit de naden/in 70 ben je te groot voor je eigen huid/het einde van de middeleeuwen eindelijk in zicht/leef maar met een poëzie als magisch psychomentaal medium/happenings als communicatie/expressie als levensvorm/POPmedium/POPpoëzie die tot de hitparades doordringt/POPpoëzie van Bob Dylan/POPpoëzie van jezelf/experimenteer met je eigen expressie/beleef je kicks / psychokicks / lachkicks / liefdekicks/eindekicks/ feestkicks / strandkicks / zomerwinterlenteherfstkicks / soulkicks / jazzkicks / leefkicks / maak je eigen bewustzijnsverruiming/
de definitieve doodschop van de square/80.000 mensen annexeren we op dit moment/vestigen we hier het psychocentrum brabant/ on the go/een hele stad

ongeturnd/oude scholen exploderen geruisloos/een bescheiden beginnende stofwolk in de meierij/hier onzichtbaar gemaskerde getuigen/

het einde van de middeleeuwen is eindelijk in zicht/er zullen velen moeten vallen/breek baan/je bent een happening geworden/kijk kijk kijk maar met je ogen van kwikzilver/als je nog swingen kimt doe dan mee/geen spelregels/geen boete/kom maar in de high/vanaf hier/vanaf vandaag/begint de Victory South/dus: go man go/je bent onafhankelijk geworden.

Deze tekst werd door me uitgeschreeuwd vanuit de gele vuilnisbak, aan mijn voeten zeker honderdvijftig teenagers die even tevoren massaal met Puchs en zo het plantsoen op waren komen rijden, daarna deelden we tachtig gratis nummers van ons blad *Krea* uit, voor de goodwill, daarna probeerden we uit alle macht en met hulp van vele bereidwillige omstanders de kies uit de rotzooi te trekken, bijna 200 man hing over de brug, het verkeer was een half uur lang bijna gestremd, degenen die eerst het ding in de Dieze gemikt hadden, hielpen nu bereidwillig mee, het teer zat tot in hun haren, de touwen braken om de haverklap, het ding lazerde nog vier meter naar beneden toen ze hem bijna op de kant gehesen hadden, veertig uitverkoren toeschouwers morsten melk over hun kleren, grijnzend hing de politie over de brug mee te kijken, een enorme impact, de toeschouwers waren en masse in medewerkers veranderd, uiteindelijk

kwám de Holle Kies op z'n oude plaats terecht, gejoel, gejuich, twee dagen later hebben we hem met Dieze-water uit een van het ziekenhuis geleende emmer schoongespoeld en een beetje bijgeverfd, het plantsoen werd tot Kiesdistrict verheven, totdat enkele dagen geleden enkele misselijke elementen heel laat op het ongezonde idee kwamen om het ding nóg een keer in de Dieze te werpen, inmiddels was het beeld door de gemeente geaccepteerd, we kunnen nu geen moeite meer doen het weer te bergen, kunnen er trouwens met geen mogelijkheid bij, in een dag tijd dreef het zo'n veertig meter af, via Zuidwillemsvaart, Maas en Zeeuwse wateren zal de toestand over enkele jaren wel op de Lofoten aanspoelen, meegenomen door de Golfstroom, onze zegen met zich meedragend, soit. Dat accepteren had ook nog wat voetjes in de aarde, drie dagen na het opvissen en terugzetten kregen we een net briefje van de overheid waarin stond dat deze vorm van zelfwerkzaamheid niet erg op prijs gesteld werd, we welkom waren met initiatieven die op ‘normale’ wijze naar voren gebracht werden, en dat er opdracht gegeven was de Kies te verwijderen, ogenblikkelijk was de hele stad in rep en roer, de kies was een symbool van verbroedering en van de Free Enterprise, moest dus blijven staan, er werd een onderhoud met de locoburgemeester gearrangeerd, de teenagers wilden bij negatieve beschikking ogenblikkelijk in actie komen, het beeld in optocht door de stad dragen en voor het stadhuis depo-

neren, bloemen leggen, sitdowndemonstraties beleggen op zaterdagmiddag, toen we het stadhuis binnenstapten zaten er veertig opgewonden jongelui op de sokkel van Jeroen Bosch, om de haverklap onze spreekkoren ‘v-i-k-t-o-r-ij, viktor-viktor-viktorij’ en ‘hiep-hiep-hiep, hypocrisie’ aanheffend, pas daarna zijn we ook overgegaan op de bekende toer van ‘wat zaait de boer? de boer zaait hennep’, tot bevreemding van de voorbijgangers, toen we na een uitgebreid gesprek met het duimpje omhoog naar buiten traden viel de teleurstelling van de gezichten af te lezen, geen rellen, geen georganiseerd optreden tegen het gezag, even wachten jongens, in elk geval organiseren we over drie weken weer een happening, we hebben aanhang.

Op het ogenblik dat ik dit schrijf gaan de voorbereidingen voor de massale VICTORY SOUTH nr. 111-happening het laatste stadium in, over drie dagen is het zover, bij wijze van experiment hebben we het eens consequent legaal gedaan, vergunning van de politie gekregen, omdat we een schutting nodig hadden hebben we een levensmiddelenbedrijf gevraagd er een ter beschildering beschikbaar te stellen, dat deden ze, daarbij delen ze nog een groot aantal chocoladerepen uit ook, die dingen heten HAP, afkorting van happening, zodoende, de verf krijgen we van een verfzaak, een papiergroothandel gaf 1.000 vel stencilpapier voor mijn toespraak, de politie zorgt voor een hek om ons tegen de opdringende menigte

te beschermen, hopelijk versieren we nog een versterkersinstallatie (m'n stem draagt niet ver), dan kunnen we tijdens het eigenlijke schilderen de Carmina Burana draaien of iets dergelijks, het is alleen jammer dat het verkeer wel in de soep zal lopen, als ik hoor wie er allemaal komen, vanaf vier uur is alle gemotoriseerd verkeer rond de Markt volkomen gestremd, maar goed ook want (en hier citeer ik uitvoerig uit het zojuist aangekomen tweede nummer van *Provo*) elke auto produceert de volgende giftige uitlaatgassen: koolmonoxyde (blokkeert zuurstoftransport), mitreuze gassen (giftig voor bloedvormend apparaat en centraal zenuwstelsel) en alifaten (kankerverwekkend), de ruimte die elke wagen onnodig inneemt: slechts zeven procent van het totale verkeer (aantal zich voortbewegende personen) neemt ruim de HELFT van de beschikbare ruimte in beslag! (Noot van de schrijver: als een offer aan het verkeer wordt binnen enkele jaren het grootste gedeelte van de Bosse binnenstad gesloopt om het piepkleine centrum [het is nooit noodzakelijk langer dan VIJF minuten te lopen] per auto te kunnen bereiken, hiervoor worden voor een ontzaglijke waarde historische gebouwen tegen de vlakte gesmeten, na enkele jaren zal dan uiteindelijk het Bosse centrum toch verboden gebied voor gemotoriseerd vervoer worden, we zitten dan met brede straten en zo, leve de witte fiets, de witte fiets kan gebruikt worden door wie hem nodig heeft en moet onbeheerd weer achtergelaten worden,

er zullen meerdere witte fietsen komen tot ieder van het witte vervoer gebruik kan maken en het autogevaar geweken is, de witte fiets symboliseert eenvoud en hygiëne tegenover de protserigheid en vuilheid van de autoritaire auto) tenslotte stelt *Provo*: de regering van deze indolente massa waartussen wij gedoemd zijn te leven interesseert het geen barst of wij hier dagelijks kreperen van de stinkende benzine en oliedampen[...] maar tegen de verstikkende uitlaatgassen, waar je niet eens high van wordt, doen ze niets, het ondiep ademen is al levensgevaarlijk, m'n longen zijn er zwart en vies van, ik hou er mee op, ik zie het zaterdag wel, Pim belt net op, een verfhandel heeft 16 kilo verf gegeven, leve de ultracommerciële happenings. Al die eenzijdige berichtgeving van de pers over het maandblad voor anarchisten, provo's, pleiners, opruiers, bajesklanten, magiërs, pacifisten, analfabeten, happeners, syndicalisten, pyromanen, klazen, CO-assistenten, verschrikkelijke sneeuwmannen, raddraaiers, BVD-ers en ander rapalje is eigenlijk ook wel wat vervelend, de jongens van de pers noemen elke rel een ‘happening’ (Vinkenoog: ‘je moet niet denken dat happenings door X-de rangs verslaggevers verstaan kunnen worden’) en kennen godbeter het verschil niet tussen een Provo en een provo, tegen de tijd dat dit boek verschijnt zal deze kwestie wel historie zijn, toe nou.

Pasgeleden werd het me weer duidelijk in contact met diverse jonge teenagers, ze zoeken opwinding,

wachten op rellen, begrijpen niet precies wat de reden is, elke uitlating wordt vertekend doorgegeven, geassimileerd, ik begin me langzamerhand een tekenfilmfiguur te voelen, verplicht deze kinderen voor de toekomst, gelukkig bereiken me af en toe (zelden) berichten over mensen die in m'n straatje denken, soulbrothers, hoogstens tien man hier in deze stad die exact aanvoelen wat we van plan zijn, de jongens van *Provo* (in aanleg, de publiciteit heeft erg veel kwaad gedaan), enkele baasjes in Eindhoven, Vinkenoog (het boek *Liefde* helemaal), de laatste zond me onlangs een ik meen fotokopie van *The moving times*, een krantepaginaformaat aanplaktijdschrift onder redactie van Trocchi, wat we willen staat hier in het Engels gedrukt: ‘Art can have no existential significance for a civilization which draws a line between life and art and collect artifacts like ancestral bones for reverence. Art must inform the living, we envisage a situation imaginatively and passionately constructed to inspire each individual to respond creatively, to bring to whatever act a creative comportment.’ ‘...the cultural revolt must seize the grids of expression and the powerhouse of the mind. Intelligence must become self-conscious, realise its own power, and, on a global scale, transcending functions that are no longer appropriate, dare to exercise it. History will not overthrow national governments; it will outflank them. The cultural revolt is the necessary underpinning, the passionate sub-structure of a new order

of things.' 'However imperfect, fragmentary, and inarticulate this new force may presently appear, it is now in the process of becoming conscious of itself in the sense that its individual imponents are beginning to recognize their involvement and consciously to concern themselves with the technical problems of mutual recognition and, ultimately, of concerned action...' 'FROM NOW ON, you are invited to take part in a continuous international concordium concerning the future of things,' vandaar onze acties, onvolkomen als ze zijn, we moeten van de experimenten leren, er ligt een enorm terrein braak, de vraag is niet: 'wat voor geks gaan we bedenken,' maar: 'waar, aan welke kant en waarmee moeten we in 's hemelsnaam beginnen?' er is geen twijfel mogelijk, schreef een verslaggever bij een vorige gebeurtenis, hier was een profeet van de nieuwe orde aan het woord, laat het zo zijn, ik heb lange adem. Een half jaar geleden was ik er nog van overtuigd het doel te kunnen bereiken met een gestencild blaadje, bij voorbeeld in een essay over de nieuwe poëzie, waarin welig zinsneden voorkwamen als (ik blijf een tijdje aan het citeren, laat me nou, ik wil overvloedig illustratiemateriaal bieden): In plaats van privégevoelens te bezingen, in plaats van op een onbereikbaar hoog voetstuk te staan is het de taak van de dichter, gebruikmakend van de precieze, vlijmscherpe lancetten van de taal de zenuwen bloot te leggen van het menselijk communicatiecentrum, de nieuw aangeboorde

randgebieden van het gevoel in zijn werk te analyseren en te exploreren.(...) Het is nu zover dat de nieuwe poëzie van het papier loskomt, dat de veelgevraagde nieuwe spelregels zich laten opstellen, dat zonder de ballast van al te persoonlijke emoties de poëzie gekoppeld wordt aan de flexibele overgangstijd van de avantgarde van gisteren (de mens beschikt immers over een uitgebreid arsenaal van gedateerde en meestal verouderde sentimenten), naar die van vandaag. Het creatieve moment wordt de lezer toegeschoven. (Noot: ik weet het, K.V.N., J.B., dank je.) Door een meer gearticuleerde communicatie worden nieuwe gevoelscentra gevoed, geprikkeld en aangeboord, de taal haar oorspronkelijke authenticiteit teruggegeven, de van de huidige realiteit steeds meer geïsoleerd rakende mens (gevolg: conflicten en aanpassingsmoeilijkheden) de mogelijkheid verstrekt met meer dan vijf zintuigen met eigen en universelere ervaringen te communiceren en deze te coördineren en wordt hij in staat gesteld deze in zijn nieuwe werkelijkheid anno 1965 te integreren', schreef ik, nauwelijks negentien en de wijsheid levenslang in pacht, er is wat veranderd, het fundament is ermee gelegd, op het ogenblik voel ik er meer voor de straat op te gaan en iedereen direct in het kruis te tasten, de situatie dwingt me, ik beveel niets, beveel alleen maar aan. Dit boek dat op dit moment op z'n eind loopt (als ik ik het af heb beleef ik mijn eerste werkelijke EINDE-kick) probeert het wel te zeggen, hopelijk steken

jullie er wat van op, als document, het was de bedoeling de laatste dertig bladzijden te besteden aan een verslag van een korte liefde, ik doe het niet, ook dat in het volgende boek, een verhalenbundel, vergeef me de reklame, ik hoop heel lang bij u te blijven, in het volgende boek dus, titel nog onbekend, een stuk of acht verhalen, waarvan hoogstens de helft autobiografisch, het past allemaal in mijn vijfjarenplan, wees m'n handlanger, wil je?

Er zijn nog talloze onderwerpen waar over te praten, te denken, te schrijven valt, lees het oude affiche van Open het Graf maar, 310 sleutelwoorden, neem er maar een paar
(iedereen-kanker-Rotterdam-geboorte-masturbatie-bestialiteit-bustehouders-maagdelijkheid-cybernetica-opiumwet-sprookjes-angst-art. 461 W.v.S.-Zen-Unilever-homicide(manslag)-Marx (Brothers)-e.e. cummings-mom dad-100 gamma lsd25-foutre-33-the U.S. Marines-go-avantgarde-science (wetenschap)-6.000.000 JODEN-schoonheid-situationisme-orgasme-niets-massa-logica-Antonin Artaud-anarchisme-Amsterdam) er blijven nog 275 over, plus de vele voor de hand liggende anderen, je hebt maar twee handen, doe er wat mee.

Nog een laatste noot van Peter Ha: wat Marijke me een paar weken, vandaag of volgend jaar me leerde (toen ook die geschiedenis afliep) een halfuur voor middernacht in een café: op zangerige toon leerde ze me zachtjes en ernstig dat zij slechts de indirecte verantwoordelijkheid had, en dat een schrijver die op

papier liegen mag en zijn personages naar hartelust creëren kan, in het dagelijks leven gewoon to the point zou moeten zijn, wat niet altijd (bijna nooit) lukt, vandaar de gewone moeilijkheden en Marijke je hebt gelijk, er is (gegronde) reden tot bezorgdheid en tot (gematigd) optimisme, er is stelling genomen, ik sta met de rug tegen de muur, glimlachend.

TOT DE VOLGENDE KEER

's-Hertogenbosch februari-augustus 1965